

Torsdagen den 29 mars

Kl. 12.00

Förhandlingarna leddes till en början av fru andre vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollen för den 21 innevarande månad.

§ 2 Om styrelserepresentation för anställda i banker och andra kreditinstitut

Herr finansministern STRÄNG erhöll ordet för att besvara herr *Gustafsons* i Göteborg (fp) i kammarens protokoll för den 20 mars intagna fråga, nr 147, och anförde:

Fru talman! Herr Gustafson i Göteborg har frågat mig när jag ämnar lägga fram förslag till lag om rätt till styrelserepresentation för anställda i banker och andra kreditinstitut.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade jag i juni förra året fem sakkunniga med uppdrag att utreda frågan om representation för de anställda i bankinstitutens styrelser. Uppdraget har nyligen slutförts och betänkande i ämnet överlämnades till mig i fredags. Betänkandet är nu ute på remiss. Jag avser att ta upp frågan om de bankanställdas rätt till styrelserepresentation så snart remissbehandlingen är avslutad. Proposition i ämnet avses bli förelagd riksdagen i höst.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Fru talman! Jag vill tacka finansministern för svaret. De bankanställdas fackliga organisation, Svenska bankmannaförbundet, torde ha varit det första fackliga förbundet som framställde krav på representation för de anställda i styrelsen. Detta gjordes i ett uttalande redan 1969. Sedan har denna fråga varit uppe i olika sammanhang också i riksdagen. I några enstaka fall har det kunnat bli styrelserepresentation, men banklagen lägger ju vissa hinder i vägen.

När vi behandlade frågan om representation i företagens styrelser undantogs banker och försäkringsbolag. Samtidigt sades att det utredningsuppdrag som finansministern gett i detta ärende kunde beräknas vara slutfört omkring årsskiftet 1972-1973. Vederbörande utskott sade att man räknade med att förslag skulle kunna föreläggas riksdagen utan dröjsmål. Det är beklagligt att utredningen tagit längre tid än beräknat och att de bank- och försäkringsanställda på det sättet får vänta på den rätt som anställda har i övriga företag.

Jag tar fasta på det svar jag fått av finansministern. Det kan vara praktiskt svårt att få fram ett förslag före höstriksdagen, men jag litar på att ett sådant kommer till höstriksdagen och att det då innehåller rätt till styrelserepresentation för bank- och försäkringsanställda, så att de kommer i samma läge som anställda i övriga företag.

Överläggningen var härmed slutad.

Torsdagen den
29 mars 1973

Om styrelserepresentation för anställda i banker och andra kreditinstitut

Torsdagen den
29 mars 1973

*Ang. förbandssjuk-
vården inom Bo-
dens garnison*

Herr försvarsministern ANDERSSON erhöll ordet för att besvara herr *Peterssons* i Gäddvik (m) i kammarens protokoll för den 13 mars intagna fråga, nr 142, och anförde:

Fru talman! Herr *Petersson* i Gäddvik har frågat mig hur jag ser på möjligheterna att ordna förbandssjukvården inom Bodens garnison med hänsyn till läkarsituationen.

För att på kort sikt lösa problemet vid Norrbottens regemente och där sjukmönstrande förband har jag efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen beslutat att vid morgondagens konselj föreslå följande.

Fr. o. m. den 1 april 1973 och sex månader framåt får bedrivas försöksverksamhet med gemensam förbandssjukvård inom garnisonen. Verksamheten innebär att Norrbottens regemente får anställa en förbands- och tjänsteläkare på heltid. Denne skall leda och ha tillsyn över förbandssjukvården inom hela garnisonen. Han skall bl. a. aktivt delta vid sjukmönstring av värnpliktiga. Därmed hoppas jag att läkarbehovet vid förbanden inom Bodens garnison är tillgodosett för de närmaste månaderna.

I fråga om en lösning på lång sikt av det aktuella problemet vill jag erinra om att Kungl. Maj:t i juni 1972 uppdragit åt försvarets sjukvårdsstyrelse att se över förbandssjukvårdens organisation. I uppdraget ingår att följa den föreslagna försöksverksamheten och vid dess slut lämna förslag till lösning av den fråga som herr *Petersson* dragit upp.

Om de föreslagna åtgärderna inte visar sig vara tillräckliga får förbandssjukvårdens läkarbehov tills vidare tillgodoses genom tilldelning av värnpliktiga läkare.

Herr *PETERSSON* i Gäddvik (m):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet *Andersson* för svaret på min enkla fråga. Främsta orsaken till att frågan ställdes i mitten av mars var att sex läkare, som svarade för förbandssjukvården vid Bodens garnison – vid I 19, P 5 och S 3 – i skrivelse i februari hade meddelat att de inte avsåg att biträda med den militära sjukvården efter mars månads utgång. Det hade förekommit överläggningar med försvarets sjukvårdsstyrelse och berörda intressenter, som inte hade lett till någon lösning av det aktuella problemet. Min bedömning var att det var angeläget med snabb och kraftfull handling, och det var därför jag ställde min fråga till statsrådet.

Av svaret framgår ju att man nödgats engagera tre departement för att få en kortsiktig lösning av detta problem. Man får alltså en förbands- och tjänsteläkare på heltid. Man kan hoppas att detta räcker till dess att den nya årsklassen rycker in. Tydligen menar statsrådet att man får försöka klara resten med värnpliktiga läkare.

Statsrådet vet lika väl som jag att detta inte av militärerna bedömts som någon acceptabel lösning. De menar att ifrågavarande läkare behöver utbildning för krigssjukvård och att denna lösning kommer att påverka sjukförbandens krigsduglighet. De framhåller också – som jag tycker med all rätt – att det mycket ofta blir byte av läkare. Man har t. ex. haft

Torsdagen den
29 mars 1973

*Ang. behovet av
skjutfält i Väster-
götland*

värnpliktiga läkare inom övre Norrlands militärområde. Vid F 21 har man under cirka tre år saknat fast läkare och större delen av tiden i stället haft värnpliktiga läkare. Man har haft 14 läkare under år 1970, 13 läkare under 1971 och 13 läkare också under år 1972. Allt detta visar, som jag upplever det, att värnpliktiga läkare måste betraktas som en nödlösning i detta sammanhang.

Jag hoppas att statsrådet med allvar och kraft fortsätter att följa denna fråga. Också jag kommer att följa den, och jag hoppas, som statsrådet säger i sitt svar, att det skall vara möjligt att uppnå en god och långsiktig lösning av detta förbandssjukvårdsproblem.

Herr försvarsministern ANDERSSON:

Fru talman! Jag delar herr Peterssons i Gäddvik uppfattning att anlåtande av värnpliktiga läkare för att klara förbandssjukvården måste vara en mycket tillfällig åtgärd. Vi befinner oss i en liten kris när det gäller förbandssjukvården i Boden. Denna sjukvård har hittills skötts till belåtenhet av underläkare anställda vid landstinget. De vill inte längre medverka, men vi kommer inom kort att ta upp nya förhandlingar med dessa läkare och framför allt med landstinget för att försöka få en bra långsiktig lösning. Detta är bara en tillfällig lösning, och vi fortsätter strävandena att försöka klara problemet på längre sikt.

Herr PETERSSON i Gäddvik (m):

Fru talman! Jag tror att man då måste gå fram efter två linjer. Dels tror jag att man måste göra klart för sig att det för att få en god lösning på förbandens sjukvårdsproblem i Boden inte räcker med en fast anställd läkare, dels tror jag att man vid samgåendet med landstinget måste sikta in sig på ett samarbete med läkare i öppen vård.

Eftersom jag också är engagerad i Norrbottens landsting och dess sjukvårdsstyrelse, kommer jag också att den vägen aktivt söka hjälpa till att få en lösning av detta problem.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Ang. behovet av skjutfält i Västergötland

Herr försvarsministern ANDERSSON erhöll ordet för att besvara herr Anderssons i Ljung (m) i kammarens protokoll för den 20 mars intagna fråga, nr 149, och anförde:

Fru talman! Herr Andersson i Ljung har frågat mig om jag anser att tillkomsten av ett nytt storskjutfält på Södra Billingen på något sätt påverkar andra skjutfältsbehov i Västergötland.

Med anledning av herr Anderssons fråga vill jag först framhålla att jag inte haft anledning att överväga frågan om något nytt skjutfält på Södra Billingen eftersom det ännu inte föreligger något förslag om ett sådant. Jag har emellertid inhämtat att militärbefälhavaren för västra militärområdet på uppdrag av chefen för armén för närvarande utreder möjligheterna att anskaffa ett nytt skjutfält i trakten av Skövde för att

Torsdagen den
29 mars 1973

*Ang. behovet av
skjutfält i Väster-
götland*

skapa bättre utbildningsbetingelser för förbanden och skolorna inom Skövde garnison samt för frivilligorganisationerna i Skövde. Dessa har hittills bedrivit huvuddelen av utbildningen i fält- och stridsskjutning med gevärskalibrig ammunition på två mindre skjutfält, Hene och Björsjö. Skärpta säkerhetsbestämmelser och tillkomsten av nya vapen har på senare år starkt begränsat skjutmöjligheterna på dessa fält. Därutöver har Skövde kommun anmält behov av att för sin vidare expansion ta i anspråk mark inom Hene skjutfält. Den nu pågående utredningen avser sålunda endast ett skjutfält för Skövde garnison. Någon påverkan på andra skjutfältsbehov i Västergötland skulle den eventuella tillkomsten av ett sådant skjutfält inte ha.

Herr ANDERSSON i Ljung (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för det svar som har lämnats. Jag är övertygad om att statsrådet känner till bakgrunden till frågan. För två år sedan beslöts en skjutfältsutvidgning i Västergötland som ännu är långt ifrån klar och som har skapat betydande irritation där nere. Jag tänker alltså på Remmenefältet. När frågan om den utbyggnaden behandlades fanns Skaraborgs Edsmären med i bilden. Det alternativet föll emellertid bort av vissa skäl, kanske framför allt därför att såväl myndigheter som förtroendefolk i Skaraborgs län gick mycket kraftigt emot det förslaget.

Jag föreställer mig att man i Skaraborg har en något nyanserad syn på skjutfältsfrågorna, när man nu ändå får ett nytt skjutfält i provinsen. Därför vill jag ställa frågan till statsrådet: Anser statsrådet det helt uteslutet att de förband som nu skall ha övningar på det tilltänkta Billingenfältet liksom de förband som skall ha övningar på Remmene skulle kunna ha gemensamt övningsfält, beläget mellan de två nämnda fälten? Finns det möjligen plats för överväganden i den här frågan?

Herr försvarsministern ANDERSSON:

Fru talman! Jag tror inte att man kan göra någon ändring. Riksdagen har beslutat om skjutfältet i Remmene, och det som man nu prövar i Skövde är ett skjutfält alldeles intill Skövde stora garnison. Remmenefältet används av andra förband, och ett gemensamt skjutfält skulle inte räckta till och heller inte kunna komma på en geografiskt lämplig plats.

Herr ANDERSSON i Ljung (m):

Fru talman! Jag tackar för det svaret och uppfattar det som om statsrådet ändå tänker på saken.

Vi skall inte föra någon lång diskussion om detta. Jag vill emellertid nämna att Remmene berör ett hundratal markägare, och enligt en tidningsuppgift för en vecka sedan skulle det nya Billingenfältet beröra 300 markägare. Mot det kan ställas att kronoparken Skaraborgs Edsmären berör i huvudsak en markägare. Med andra ord: de sociala konsekvenserna är noll i det sistnämnda fallet, men betydande i Remmenefallet. Hur det ligger till i Billingenfallet känner jag inte närmare till, men ett stort antal markägare berörs.

Skulle dessa förhållanden tillsammans antagna möjliggöra ett övervägande

tror jag att den försvarsvilja som finns på den svenska landsbygden – i det här fallet i Älvsborg – skulle få en rejäl chans. Jag tycker att det är tungt att vara lojal mot riksdagens tidigare fattade beslut, om det tid efter annan droppar ned ett skjutfält här och där. Det är påfrestande att vara så lojal mot försvarsviljan som man önskar vara.

Herr försvarsministern ANDERSSON:

Fru talman! Anledningen till att jag tar till orda igen är att riksdagen har bestämt att vi skall ha ett skjutfält på Remmene. Förhandlingar med markägarna pågår. Vi måste inlösa marken – och en hel del är redan inlöst. Jag tror att det vore mycket farligt att försöka blanda in ett eventuellt tilltänkt skjutfält i en annan del av Västergötland i den här diskussionen – vilket kanske ytterligare skulle försvåra lösningen och verkställandet av riksdagsbeslutet i fråga om Remmene skjutfält.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om statsbidrag för inköp av bil åt förälder till handikappat barn

Herr socialministern ASPLING erhöll ordet för att besvara fröken Pehrssons (c) i kammarens protokoll för den 20 mars intagna fråga, nr 148, och anförde:

Fru talman! Fröken Pehrsson har frågat mig om jag är beredd medverka till att förälder till handikappat barn erhåller statsbidrag till inköp av bil.

I motionen 651 till årets riksdag har bl. a. fröken Pehrsson hemställt att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om översyn av bestämmelserna om bidrag till egen bil för rörelsehindrade i syfte att göra det möjligt för föräldrar till rörelsehindrade barn att erhålla sådant bidrag. Enligt vad jag inhämtat kommer motionen inom kort att behandlas i kammaren, och jag vill för min del inte föregripa riksdagens prövning av frågan.

Fröken PEHRSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på min fråga. Med tanke på den långa tid det tar innan någonting händer – även om man skulle vinna bifall till ett motionsyrkande som gäller översyn av gällande bestämmelser – och med tanke på att någonting behöver hända snabbt har jag velat aktualisera frågan redan nu.

Jag vill ta ett exempel, som är ytterst aktuellt. Det gäller en flicka i skolåldern, som fick båda sina ben och en arm avklippta av tåget. Efter en tid på sjukhus fick hon återvända hem. Hennes mor har sedan kört henne till och från skolan, till olika aktiviteter och ungdomsverksamhet inom kommunen och dessutom till behandling på lasarettet ett par gånger i veckan. Bil har man tidigare lånat av en anhörig, men denna möjlighet är nu utesluten.

Föräldrarna är oroad och bekymrade och frågar sig om den här gruppen verkligen är bortglömd när det gäller statsbidragsbestämmelserna. Man undrar vad man i sådana här fall kan hjälpa till med.

Torsdagen den
29 mars 1973

*Ang. regeringens
handläggning av
frågor som rör
kommunsamman-
läggningar*

Modern vill gärna hjälpa sin flicka. Hon anser det värdefullt att flickan kan vistas i hemmiljö och, liksom andra ungdomar, ha möjlighet att delta i olika aktiviteter i samhället.

Statsbidrag för inköp av bil skulle i ett sådant här fall medverka till att moderns önskan och vilja att hjälpa sin flicka skulle tillgodoses. Det är därför som jag anser att det skulle vara ytterst värdefullt om statsrådet var beredd medverka till att förälder till handikappat barn bereds möjlighet att få statsbidrag för inköp av bil.

Herr socialministern ASPLING:

Fru talman! Som jag redan påpekat kommer fröken Pehrssons motion upp till behandling här i kammaren om några få dagar, och då får fröken Pehrsson tillfälle att utveckla sina synpunkter.

I anslutning till frågan i dag vill jag bara säga följande. Det är ett enskilt fall som fröken Pehrsson tar upp, säkerligen gripande, men jag kan helt naturligt inte här i riksdagen gå in på ett enskilt fall.

Jag förstår att fröken Pehrssons fråga närmast syftar på handikapputredningens förslag att vissa möjligheter bör öppnas för kommunerna att som ett komplement till färdtjänsten tillhandahålla handikappad egen bil. Är det så vill jag endast erinra om att den frågan behandlas i kommunalckonomiska utredningen. I sammanhanget vill jag vidare erinra om att regeringen nyligen föreslagit en kraftig ökning av vårdbidragen till svårt handikappade barn och att barnstugeutredningen i sitt betänkande föreslår väsentligt förstärkta insatser för barn inom förskolan.

De svårt handikappade barnen och deras föräldrar är alltså inte bortglömda.

Fröken PEHRSSON (c):

Fru talman! Jag vet att socialministern inte kan ge svar i ett enskilt fall. Jag ville berätta om det här fallet därför att det finns många andra liknande fall som verkligen behöver aktualiseras och åtgärdas.

Jag avser inte den kommunala färdtjänsten utan statsbidrag för anskaffande av bil. När det gäller den kommunala färdtjänsten anser vi att det vore lämpligt att statsbidrag utgick så att kommunerna bättre kan medverka till att hjälpa dem som behöver hjälp.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Ang. regeringens handläggning av frågor som rör kommunsammanläggningar

Herr civilministern LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr Ullstens (fp) i kammarens protokoll för den 23 mars intagna fråga; nr 153, och anförde:

Fru talman! Herr Ullsten har frågat mig vilka konsekvenser för regeringens handläggning av frågor som rör kommunsammanläggningar, som riksdagens beslut i anledning av civilutskottets betänkande nr 6 får.

Den av riksdagen beslutade kommunindelningsreformen kommer i

huvudsak att vara genomförd till den 1 januari 1974. För att indelningsändring skall kunna träda i kraft vid nämnda tidpunkt måste Kungl. Maj:ts förordnande ha meddelats senast under april 1973.

Sammanläggningsärenden berörande 260 primärkommuner har redan avgjorts. Av dessa kommuner kommer 249 att bli föremål för sammanläggning den 1 januari 1974 medan 11 kommuner antingen kommer att bestå eller har fått uppskov med sammanläggning i avbidan på ytterligare utredning om den lämpligaste kommunala indelningen i området. I ett kommunblock beror uppskovet på att sammanläggningen berör också den landstingskommunala indelningen. Frågan om denna indelning har ännu ej blivit slutgiltigt löst. I 10 fall har förordnande om sammanläggning den 1 januari 1974 skett mot en enskild kommuns önskemål. I samtliga dessa fall har regeringen stött sig på förslag från vederbörande länsstyrelse. Motiven har varit hänsynen till övriga berörda kommuners och den regionala utvecklingens intressen.

Frågor om förordnande om sammanläggning enligt fastställda indelningsplaner återstår nu att pröva beträffande 7 kommunblock.

Redan nu kan det alltså konstateras att kommunsammanläggningarna i de allra flesta fall har beslutats i gott samförstånd kommunerna emellan. Regeringen har i hittills beslutade indelningsärenden tagit all möjlig hänsyn till lokala opinioner.

Samma hänsyn kommer att vara vägledande vid regeringens bedömning av återstående sammanläggningsärenden.

Herr ULLSTEN (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka civilministern för svaret på min fråga.

Den situation vi har framför oss är alltså denna: Kommunreformen är snart genomförd. Av mer än 1 000 kommuner för ett tiotal år sedan är vi nu nere i ca 400. Och precis som civilministern säger har man på de allra flesta håll accepterat att det är nödvändigt att slå samman kommuner därför att man inser att sådana sammanläggningar leder till bättre villkor för människorna.

Men på några håll - vi diskuterade fyra fall i förra veckan - tror människorna inte att de får det bättre om deras kommun går upp i andra kommuner. De tror tvärtom att det leder till sämre villkor. De radar upp mängder av saksäl för sin ståndpunkt, argument som på en utomstående bedömare verkar vara rimliga. Det går i varje fall inte att utan vidare säga att den sammanläggning som regeringen har tänkt sig är den riktiga eller att det inte skulle vara möjligt att bevilja anstånd.

I samtliga de diskuterade fallen begär man också bara uppskov, man anser att andra lösningar än den regeringen vill pressa på kommunen är bättre. Man uppvaktar, man gör besvärsskrivelser, men överallt möts man av kalla handen. Som länsstyrelsen och regeringen vill att det skall vara, så skall det bli. Sedan får människorna ute i kommunerna säga vad de vill.

Men de här människorna ger sig inte. De vädjar genom sina riksdagsmän till riksdagen, som formellt inte kan ta upp de konkreta fallen men som ändå uttalar sitt klara missnöje med regeringens sätt att handlägga saken.

Vad blir då regeringens reaktion på den bakläxan? Ja, det är det vi har

Torsdagen den
29 mars 1973

*Ang. regeringens
handläggning av
frågor som rör
kommunsamman-
läggningar*

fått besked om i civilministerns svar i dag.

Det sätt på vilket regeringen har handlat när det gäller Dorotea, Riseberga, Bjurholm och Alfta innebär att man, för att citera civilministern, "tagit all möjlig hänsyn till lokala opinioner". Samma hänsyn kommer man enligt svaret att ta i fortsättningen.

Jag skulle med anledning av den deklARATIONEN från civilministern vilja ställa följande två frågor.

För det första: Innebär det här att någon omprövning av de förut kritiserade fallen — de jag just nämnde — inte kommer att ske?

För det andra: Innebär det att människorna i t. ex. Löddeköpinge, som också protesterat mot sammanläggningsplanerna, redan i dag kan överge alla förhoppningar om att få anstånd?

Herr civilministern LUNDKVIST:

Fru talman! Som jag anförde i den diskussion vi hade förra torsdagen ligger de beslut som regeringen redan har fattat fast. Och som herr Ullsten väl erinrar sig konstaterades då av utskottet att man, av naturliga skäl, icke hade prövat de ställningstaganden som regeringen har gjort i sammanläggningsärenden. Jag kanske kan få påminna herr Ullsten om att han själv uttryckte saken så här: "Det kan inte vara riksdagens uppgift att göra det, vi har heller inte förutsättningar att bedöma alla de faktorer som måste med i bilden."

Det som är allvarligt i det sammanhanget är att herr Ullsten hela tiden skapar ett intryck ute i bygderna av att riksdagens beslut innebar en uppmaning till regeringen att ompröva de redan fattade besluten. Det är en felaktig tolkning av riksdagens beslut. De beslut som är fattade av regeringen ligger alltså fast.

När det sedan gäller de beslut som skall fattas menar väl ändå inte herr Ullsten att vi skall stå här och sakbehandla ärenden, som regeringen har att ta ställning till? Det tyder i annat fall närmast på att det fortfarande förekommer något missförstånd i herr Ullstens länkande när det gäller vad som egentligen är regeringens uppgift i de här sammanhangen och vad som är riksdagens uppgift.

Herr ULLSTEN (fp):

Fru talman! Det är alldeles rätt att jag sade — och jag tycker fortfarande det — att riksdagen inte kan vara rätt forum att pröva de aktuella kommunsammanläggningarna. Men det är också rimligt att av förra veckans riksdagsbeslut med anledning av civilutskottets betänkande nr 6 dra den slutsatsen, att riksdagen då uttryckte ett klart missnöje med det sätt på vilket regeringen hade handlat de här fallen.

Men vad civilministern nu säger innebär att när riksdagen säger för det första att man skall ta all hänsyn till lokala opinioner, för det andra att man skall bättre än hittills utnyttja de dispensmöjligheter som regeringen har, då svarar civilministern — jag antar i fullt samförstånd med regeringen i övrigt: Det struntar vi i. Det är vi som beslutar. Vi struntar i vad riksdagen har att säga.

Det är alltså det besked man får från en socialdemokratisk regering, vars talesmän ute i valdebatten brukar hävda att de till skillnad från oss

andra här i kammaren företräder de breda lagrens intressen i samhället. Jag tycker, fru talman, att det är en lysande uppvisning i den dubbelmoral som präglar den socialdemokratiska förkunnelsen -- och också i den maktfullkomlighet som är ett socialdemokratiskt ideologiskt kännetecken.

Herr civilministern LUNDKVIST:

Fru talman! Jag föreställer mig att kammarens övriga ledamöter upplever den demagogi med vilken herr Ullsten diskuterar i det här sammanhanget. Han påstår att det förhållandet att regeringen har fattat beslut, som den är skyldig att göra, och under förutsättningar som herr Ullsten själv medger att han inte har möjligheter att pröva i sak, det är att, som herr Ullsten uttrycker sig, strunta i vad de lokala opinionerna har haft för mening.

I den förra debatten redovisade jag att vi utomordentligt noga har övervägt alla de synpunkter som har kommit fram. Men jag konstaterade då, som jag tvingas göra nu, att här är det olika intressen som står mot varandra, och det gör att det inte är möjligt för oss att tillmötesgå alla önskemål, eftersom frågan ändå måste avgöras.

Det är intressant att uppleva att herr Ullsten uppenbarligen inte ömmar så mycket för de fall där man ute i kommunerna i vanlig demokratisk ordning har accepterat att regeringen har den här positionen och tvingas att väga mellan olika önskemål. Herr Ullsten ömmar tydligen mera för de grupper som har sagt ifrån att man icke accepterar denna ordning utan att man är beredd att tillgripa icke demokratiska metoder för att till varje pris och utan hänsyn till övriga intressen få sin vilja fram. Jag förstår det så att detta är ett uttryck för folkpartiets form av närdemokrati.

Herr ULLSTEN (fp):

Fru talman! Jag känner inte till några odemokratiska former som har utövats av några grupper i det här sammanhanget. Man kan diskutera uttrycksformerna för den opinion som finns, men att säga att en demonstration i och för sig skulle vara odemokratisk är ändå att gå ganska långt.

Jag betvivlar inte att regeringen har prövat de här fallen och kommit fram till sin ståndpunkt på, som man tycker själv, goda grunder. Men det är så att alla de andra, som också har prövat de här fallen, har kommit fram till en annan ståndpunkt och att den ståndpunkten också, om än indirekt, kom till uttryck i riksdagens beslut här i förra veckan.

Vad civilministern nu säger -- jag tvingas konstatera det ännu en gång -- är att trots att man får bakläxa för sin egen bedömning både vad gäller saken och framför allt vad gäller hänsynstagandet till lokala opinioner, så anser man sig utan vidare kunna avstå från att ta någon som helst hänsyn till vad alla dessa, även till vad som kom fram i riksdagsdebatten förra veckan.

Torsdagen den
29 mars 1973

*Ang. dimensione-
ringen av SJ:s
kommersiella
distriktsenhet i
Umeå*

Herr civilministern LUNDKVIST:

Fru talman! Jag tvingas uttrycka den förhoppningen att herr Ullsten är tämligen ensam om att icke ha upplevat att i dessa sammanhang har förekommit aktioner från enskilda gruppers sida som i varje fall jag för min del måste betrakta som uttryck för odemokratiska metoder. Det är ju t. o. m. så att de som har bedrivit dessa aktioner har medgett att "nu har vi prövat de demokratiska medlen, och när vi inte kommer fram den vägen så får vi ta till icke-demokratiska metoder". Men det är kanske av det skälet som herr Ullsten fortsätter att bedriva den här kampanjen – att regeringen borde böja sig för varje typ av lokal opinion som kommer till uttryck i den här frågan.

Herr ULLSTEN (fp):

Fru talman! Jag har inte sagt att jag försvarar varje enskild persons agerande i de här sammanhangen. Jag har bara sagt att den mycket breda opinion som tagit sig uttryck i beslut i kommunfullmäktige, i folkomröstningar, i besvärsskrivelser, i uppvaktningar hos civilministern och till sist i ett beslut här i riksdagen, den opinionen kan inte utan vidare avfärdas med argumentet att här har förekommit odemokratiska yttringar. Det är en genuin, upplevd opinion som har kommit till uttryck, en opinion som det borde vara en regerings skyldighet att ta hänsyn till.

Herr civilministern LUNDKVIST:

Fru talman! Den opinionen har icke avfärdats som odemokratiska yttringar. Den opinionen har fått sina synpunkter prövade och kommer att få sina synpunkter prövade.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Ang. dimensioneringen av SJ:s kommersiella distriktsenhet i Umeå

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara herr Larssons i Umeå (fp) i kammarens protokoll för den 22 mars intagna fråga, nr 151, och anförde:

Fru talman! Herr Larsson i Umeå har frågat mig om jag har observerat att SJ avser att den kommersiella distriktsenheten i Umeå skall ha så liten omfattning att endast två personer skall sysselsättas där.

Personaluppsättningen vid försäljningssektionerna på regional nivå har nu anpassats till den situation inom SJ:s kommersiella verksamhet som gäller sedan den 1 oktober förra året. Vid denna tidpunkt genomfördes en organisationsförändring på lokal nivå, som bl. a. syftade till att åstadkomma en mer marknadsinriktad organisation av trafikområdena.

Organisationsförändringen innebar bl. a. att s. k. kundtjänstgrupper inrättades, med uppgift att i första hand svara för de primära kundkontakterna. Arbetsuppgiften har tidigare belastat de regionala försäljningssektionerna.

Umeå trafikområde har t. ex. tillförts två man för kundtjänstfunktionen, och vid Skellefteå trafikområde har en man i princip helt

avdelats för kundtjänstverksamhet.

Mot bakgrund av dessa åtgärder har försäljningsenhetens personaluppsättning på regional nivå i Umeå tills vidare fastställts till två man. Antalet anställda skall jämföras med tidigare personalplan för försäljningssektionen i Umeådistriktet som upptog tre man. Behovet av personal framöver får bli beroende av uppgifternas art och omfattning och av efterfrågan på SJ:s transporttjänster.

Herr LARSSON i Umeå (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

Enligt svaret skall det bli två personer kvar vid SJ:s kommersiella distriktsenhet i Umeå. Kommunikationsministern säger att det tidigare var tre man som tjänstgjorde inom försäljningssektionen i Umeådistriktet, men i verkligheten var det fyra, och dessutom hade man begärt att få ytterligare förstärkning, vilket emellertid inte blev av.

Frågan var ju uppe i riksdagen förra året, och i propositionen 133, som då låg till grund för riksdagsbehandlingen, uttalar kommunikationsministern på s. 29 följande:

”Jag har emellertid tagit intryck av den oro man uppenbarligen hyser och är beredd att föreslå, att man tills vidare på de tre angivna hittillsvarande distrikts huvudorterna — Växjö, Borås och Umeå — bibehåller kommersiella distriktsenheter sorterande under trafikdistriktscheferna i resp. Malmö, Göteborg och Luleå. Tanken är då att dessa enheter — inom ett geografiskt område som fastställs för varje enhet — skall svara för den regionala kommersiella verksamheten.”

Därefter tillägger kommunikationsministern i propositionen: ”Med detta arrangemang — — — får anses att rimlig hänsyn tagits till näringslivets intresse och de regionalpolitiska aspekterna över huvud taget.”

Nu får man naturligtvis inte ha alltför stora krav om man ser på de regionalpolitiska aspekterna och finner att av fyra blir det två kvar. Det ger ju inte så förfärligt stor tröst. Men frågan kommer ju att behandlas här i riksdagen senare i år, och jag hoppas att kommunikationsministern då inte skall vara motståndare till att man i Umeå bygger upp en organisation som är förenlig med de uppgifter som man anser att SJ bör ha.

Det får inte vara så som kommunikationsministern säger i slutet av svaret, där det heter: ”Behovet av personal framöver får bli beroende av uppgifternas art och omfattning och av efterfrågan på SJ:s transporttjänster.” Nej, det är mera viktigt att det blir en aktiv verksamhet i försäljningsorganisationen, så att SJ får ett större kundunderlag och att man ser till att det blir tillräckligt med personal för just marknadsföringen av transporttjänsterna, så att det verkligen blir ett resultat.

Jag hoppas alltså att det kan bli en bättre lösning, när denna fråga nästa gång behandlas här i riksdagen. Att minska från fyra till två och hänvisa till regionalpolitiska aspekter går helt enkelt inte.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Fru talman! Jag tror att vi skall vara litet försiktiga med att döma definitivt i denna fråga. Jag föreställer mig nämligen att varken herr

Nr 56

Torsdagen den
29 mars 1973

Ang. dimensionering av SJ:s kommersiella distriktsenhet i Umeå

Larsson i Umeå eller jag i dag är helt på det klara med hur den verksamhet det här är fråga om på sikt kommer att utvecklas. När SJ nu sätter i gång den nya kommersiella verksamheten – om jag får kalla den så – i Umeå, Växjö och Borås, så måste ju ändå SJ ha rätt att pröva sig fram. Nu har man i SJ funnit att man skall börja på detta sätt; hurudan fortsättningen blir kan vi inte ta ställning till i dag.

Som framgår av mitt svar, och som herr Larsson naturligtvis har märkt, har ju en lokal omorganisation ägt rum, som har inneburit vissa förändringar och en viss inriktning av den verksamhet vi här talar om i anledning av herr Larssons fråga. Men jag vill gärna instämma i vad herr Larsson sade i slutet av sitt anförande, nämligen att om man framöver kommer till en uppfattning som något skiljer sig från uppfattningen i dag i vad gäller behov utav personal, så är man naturligtvis vid SJ oförhindrad att ompröva personalbehovet. Det står också i svaret.

Herr LARSSON i Umeå (fp):

Fru talman! Det sista som kommunikationsministern sade noterar jag med tillfredsställelse. Herr Norling är alltså inne på att SJ gör en satsning på en utåtriktad verksamhet. Det har jag också kunnat läsa ut av svaret. Och då förutsätter jag att de indirekta löften som tidigare givits blir infriade, och att man vid behandlingen av denna fråga i framtiden kan räkna med kommunikationsministerns stöd att bygga ut organisationen, så att verkligheten kommer att motsvara de föreställningar man ingivit människorna uppe i Umeå.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts propositioner nr 90 och 91 till konstitutionsutskottet.

§ 9 Föredrogs och hänvisades motionerna

- nr 1667 till lagutskottet,
- nr 1668 till inrikesutskottet,
- nr 1669 till utbildningsutskottet,
- nr 1670 till inrikesutskottet och
- nr 1671 till utrikesutskottet.

§ 10 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna nr 65–67.

§ 11 Stöd till idrotten

Föredrogs kulturutskottets betänkande nr 9 i anledning av propositionen 1973:1 i vad avser anslag för budgetåret 1973/74 till stöd till idrotten jämte motion.

Herr LÖFGREN (fp):

Fru talman! Jag ämnar inte här ställa något annat yrkande än bifall till utskottets hemställan, men jag vill påpeka en sak som jag finner något

egendomlig. Inom ett anslagsområde som sägs vara stöd till idrotten har man i propositionen tagit upp frågan angående Falsterbokanalen. År 1970 beslöt riksdagen att Falsterbokanalen i fortsättningen tills vidare skulle drivas, trots att riksdagen tidigare fattat ett beslut om att den skulle läggas ned på grund av att den saknade betydelse för sjöfarten.

När vi 1970 beslutade att Falsterbokanalen skulle fortsätta att drivas sades det i jordbruksutskottets utlåtande nr 5: "En fortsatt kanaldrift i nuvarande form beräknas av naturvårdsverket komma att uppvisa ett underskott av 140 000 kr. för statsverket. Vid fortsatt drift med viss reduktion av personalstyrkan kan underskottet intill år 1972 beräknas uppgå till ca 110 000 kr. och därefter till ca 50 000 kr." Nu redovisas det i statsverkspropositionen att nettoutgifterna för Falsterbokanalen för budgetåret 1973/74 beräknas komma att uppgå till ca 300 000 kronor. Det sägs också att inkomster av kanalen skulle tillföras anslaget, men det finns i statsverkspropositionen inga som helst uppgifter om till vilka belopp dessa beräknas uppgå.

Jag är medveten om att det på detta område finns olika intressen. Ett intresse är att förse småbåtsägarna med en hamn, men det har tydligen inte gjorts någonting speciellt för detta. Det sades tidigare att man skulle få så betydande inkomster av småbåtarna att kostnaden vid det här laget skulle stanna vid ca 50 000 kronor om året. Jag har därför velat påpeka att statsrådet nu redovisar att nettoutgiften beräknas bli ca 300 000 kronor. Jag skulle naturligtvis gärna se att någon från utskottet kunde tala om, huruvida man har beaktat detta i förhållande till de förutsättningar som gällde då riksdagen fattade sitt beslut.

Det sades också i jordbruksutskottets utlåtande nr 5 år 1970: "Utskottet utgår från att Kungl. Maj:t och statens naturvårdsverk med uppmärksamhet följer den fortsatta utvecklingen av frågan och vidtar de åtgärder som erfordras för att ernå den ur såväl allmän som enskild synpunkt mest ändamålsenliga användningen av kanalen."

Fru talman! Jag har velat göra detta påpekande, eftersom det i den region det gäller finns mer än ett intresse. Det andra intresset representeras av trafiken på vägen, som under vissa tider är mycket starkt koncentrerad och därför är mycket besvärad av de broöppningar som måste förekomma genom att Falsterbokanalen drivs också i fortsättningen.

Jag vill inte på något sätt motsätta mig att kanalen drivs i fortsättningen, om man anser att detta är mycket angeläget, men man skall inte säga att det kostar 50 000 kronor, och ett par tre år efteråt komma och redovisa en nettoutgift på 300 000 kronor utan att lämna någon som helst förklaring till riksdagen angående detta förhållande.

Överläggningen var härmed slutad.

Kammaren biföll vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Torsdagen den
29 mars 1973

*Bidrag till ungdoms-
organisationernas
centrala verksam-
het*

Föredrogs kulturutskottets betänkande nr 11 i anledning av propositionen 1973:1 i vad avser anslag för budgetåret 1973/74 till ungdomsverksamhet jämte motioner.

Punkten 1

Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet

Kungl. Maj:t hade i propositionen 1973:1 bilaga 10 under punkten B 47 (s. 104–107 i utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden) föreslagit riksdagen att till Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisa ett anslag av 7 725 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1973:673 av herr Björk i Gävle m. fl. (c) i vad avsåg hemställan

1. att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om sådan ändring av bestämmelserna för bidraget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet att det rörliga bidraget fick utgå efter antalet medlemmar i åldern 7–25 år,

2. att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla att grundbidraget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet höjdes med 10 000 kronor till 40 000 kronor,

3. att riksdagen till Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisade ett anslag av 9 968 000 kronor samt

1973:1235 av herrar Jonsson i Alingsås (fp) och Stålhammar (fp), såvitt nu var i fråga.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:673 i vad avsåg sådan ändring av gällande bestämmelser angående bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet att grundbidraget höjdes till 40 000 kronor,

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:673 i vad avsåg sådan ändring av gällande bestämmelser angående bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet att bidrag fick utgå bl. a. med hänsyn till antalet medlemmar m. fl. i åldern 7–25 år,

3. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:1 och med avslag på motionen 1973:673 i denna del till Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisade ett anslag av 7 725 000 kronor,

4. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1235 i vad avsåg dispositionen och fördelningen av anslaget Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet.

Reservationer hade avgivits

A. 1. beträffande storleken av grundbidraget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet av herr Mattsson i Lane-Herrestad (c), fröken Eliasson (c) samt herrar Enlund (fp), Olsson i Kil (fp) och Norrby i Gunnarskog (c) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:673 i denna del medgav att grundbidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet utgick med ett till 40 000 kronor förhöjt belopp,

A. 2. beträffande sådan ändring av gällande bestämmelser att bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet fick utgå bl. a. med hänsyn till antalet medlemmar m. fl. i åldern 7–25 år av herr Mattsson i Lane-Herrestad (c), fröken Eliasson (c) samt herrar Enlund (fp), Olsson i Kil (fp) och Norrby i Gunnarskog (c) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:673 i denna del medgav att bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet fick utgå bl. a. med hänsyn till antalet medlemmar m. fl. i åldern 7–25 år,

A. 3. beträffande medelsanvisningen

a. av herr Mattsson i Lane-Herrestad (c), fröken Eliasson (c) samt herrar Enlund (fp), Olsson i Kil (fp) och Norrby i Gunnarskog (c) som – vid bifall till reservationerna A 1 och A 2 – ansett att utskottet under 3 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av propositionen 1973:1 och motionen 1973:673 i denna del till Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisade ett anslag av 9 728 000 kronor,

b. av herr Mattsson i Lane-Herrestad (c), fröken Eliasson (c) samt herrar Enlund (fp), Olsson i Kil (fp) och Norrby i Gunnarskog (c) som – vid bifall till reservationen A 1 men inte till reservationen A 2 – ansett att utskottet under 3 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av propositionen 1973:1 och motionen 1973:673 i denna del till Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisade ett anslag av 8 185 000 kronor,

c. av herr Mattsson i Lane-Herrestad (c), fröken Eliasson (c) samt herrar Enlund (fp), Olsson i Kil (fp) och Norrby i Gunnarskog (c) som – vid bifall till reservationen A 2 men inte till reservationen A 1 – ansett att utskottet under 3 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av propositionen 1973:1 och motionen 1973:673 i denna del till Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisade ett anslag av 9 268 000 kronor.

Fröken ELIASSON (c):

Fru talman! Av allt att döma kan vi se fram emot en omfattande debatt i dag om den del av kulturpolitiken som rör ungdomsorganisa-

Nr 56

Torsdagen den
29 mars 1973

*Bidrag till ungdoms-
organisationernas
centrala verksam-
het*

Torsdagen den
29 mars 1973

*Bidrag till ungdoms-
organisationernas
centrala verksam-
het*

tionernas verksamhet. Jag vill se det som ett utslag av att vi från olika håll menar att det här är en mycket angelägen del av det kulturpolitiska fältet.

Ungdomsorganisationerna bedriver ett mycket värdefullt arbete, bl. a. för att göra fritiden mer meningsfull för allt fler barn och ungdomar. Ungdomsorganisationerna skapar förutsättningar för en aktiv fritid för grupper som, trots att fritidssektorn växer, i alltför liten utsträckning kan ta till vara fritidsutbudet på grund av sin ringa betalningsförmåga. Barn och ungdom är tyvärr en grupp som har små möjligheter att komma till tals och som därför ofta förbises också i samhällsplaneringen. Samtidigt har urbaniseringen, arbetslivets omvandling och den ändrade familjestrukturen gjort att vi i dag på ett helt annat sätt än tidigare har anledning att stödja utvecklandet av gemenskap och meningsfull fritid för barn och ungdom.

Förskoleåldrarna har på senare tid fått en betydande uppmärksamhet, vilket emellertid ännu inte skett med mellangruppen 7--11 år. Trots att man alltmer inser värdet av aktiviteter för dessa åldrar är ungdomsorganisationernas arbete i denna grupp missgynnad i fråga om samhällets stöd i förhållande till verksamheten bland de äldre ungdomarna. En viss förbättring har visserligen skett genom att man för stödet till ungdomsledarutbildningen numera sänkt åldersgränsen, men i övrigt kvarstår åldersgränsen 12 år. Under senare år har man också fått visst stöd till försöksverksamhet – det är glädjande men långtifrån tillräckligt.

För den centrala verksamheten innebär detta för ungdomsorganisationernas del att man får ett rörligt bidrag för de drygt 900 000 medlemmar som fyllt 12 år, medan i anslagsberäkningarna ingen hänsyn tas till omkring 300 000 medlemmar i åldern 7–11 år.

I reservationen 2 föreslår vi från center- och folkpartihåll att denna orättvisa skall tas bort. Det kan inte vara rimligt att ungdomsorganisationernas arbete i denna grupp inte skall värdesättas på samma sätt som arbetet i den äldre åldersgruppen.

Utskottsmajoriteten hänvisar till att det vore att föregripa pågående utredningsarbete i statens ungdomsråd i fråga om det centrala stödets utformning om man genomförde en sådan förändring. Vi har på denna punkt en annan mening. Ungdomsorganisationerna har redan en så omfattande verksamhet och så lång erfarenhet på området att de nu bör få ett reguljärt stöd för detta. Utredningsarbetet kan för övrigt knappast väntas påverka anslaget förrän i bästa fall tidigast fr. o. m. budgetåret 1974/75.

Det finns anledning att räkna med att det centrala stödet även fortsättningsvis bör ha karaktären av ett allmänt stimulansbidrag och att man därför i underlagsberäkningarna också bör ta hänsyn till den faktiska verksamhetens omfattning.

Skolöverstyrelsen har sedan flera år tillstyrkt en sänkning av åldersgränsen. Man säger att denna inriktning överensstämmer med den målsättning samhället gett uttryck för bl. a. genom försöksverksamheten med fritidsverksamhet för barn och ändringarna i stödet till ungdomsledarutbildningen.

Redan 1962 års ungdomsutredning förordade på sin tid en sänkning av

Torsdagen den
29 mars 1973

*Bidrag till ungdoms-
organisationernas
centrala verksam-
het*

åldersgränsen. Det skall också sägas att 1953 års ungdomsutredning inte kunde visa på några bärande utvecklingspsykologiska, pedagogiska eller andra skäl för en åldersgräns just vid 12 år.

Fru talman! I reservationen 1 har vi även begärt en uppräknig av grundbidraget med 10 000 kronor till 40 000 kronor, då vi anser det angeläget att ytterligare förbättra ungdomsorganisationernas arbetsmöjligheter. 1962 års ungdomsutredning tillstyrkte denna nivå redan i sitt betänkande 1967, och även skolöverstyrelsen förordar sedan flera år en uppräknig till detta belopp.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 1 och 2 vad det gäller utformningen av det centrala stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet. Jag ber också att få yrka bifall i första hand till reservationen 3 a vad det gäller medelsanvisningen och för den händelse endast en av de föregående reservationerna vinner kammarens bifall i andra hand till reservationerna 3 b och 3 c.

Herr ZACHRISSON (s):

Fru talman! Precis som fröken Eliasson misstänkte kommer kammaren nu under några timmar, när vi behandlar anslagen till ungdomsverksamheten, att få bevittna en av de många opportunistiska parader som borgerligheten gjort till sin livsform detta år. Det är naturligtvis dess angelägenhet, men den sakliga behandlingen av de frågor vi diskuterar vinner inte på det.

Folkpartiets och centerns reservation till utskottets betänkande beträffande anslag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet är just ett exempel på hur taktik går före saklighet. Reservanterna vill höja grundbidraget från 30 000 till 40 000 kronor och vill sänka åldern för medelsberäkning från 12 till 7 år. Det är i och för sig inga sensationella förslag. De har framförts förr. Men ingen vet riktigt hur de slår, och därför måste man noga pröva dem innan man sätter dem i verklighet.

Dessutom har en utredning vilken fröken Eliasson också påpekade – jobbat sedan en tid. Den kommer i höst med förslag på hur man skall lösa detta problem, som inte är riktigt så enkelt som att bara sänka åldersgränsen.

För att något motverka de problem, som kan uppstå genom att man måste låta det gå en tid under det att utredningen arbetar och ungdomsorganisationerna ändå har att bedriva sin verksamhet i de åldrar fröken Eliasson talade om, har Kungl. Maj:t givit socialstyrelsen i uppdrag att i samarbete med barnstugeutredningen, Kommunförbundet, skolöverstyrelsen och statens ungdomsråd initiera en försöksverksamhet med hjälp av 6 miljoner kronor från arvsfonden för att få i gång fritidsaktiviteter i åldersgrupperna 7–12 år. I väntan på utredningens resultat ges alltså redan en kompensation till de organisationer som har en väsentlig del av sitt arbete i dessa tidiga åldersgrupper.

Dessutom – det är för mig avgörande – kan det hända att denna utredning och försöksverksamhet kommer att visa att en del organisationer, tex. på handikappsidan, behöver särskilda åldersgränser, medan andra, t. ex. dem vi brukar kalla för tröskelorganisationer, behöver en annan specialbehandling. Samtidigt finns från en rad organisationer

Torsdagen den
29 mars 1973

*Bidrag till ungdoms-
organisationernas
centrala verksam-
het*

önskemål om att göra bidragsbestämmelserna så enkla som möjligt.

Att i detta läge hurtfriskt gå fram och säga att vi vet hur det skall vara, gör så här och lägg på ett par miljoner kronor så blir det bra, brukar inte vara en bra modell för riksdagsarbetet. Ungdomsorganisationerna är inte betjänta av ett sådant slarv, i all synnerhet som redan Kungl. Maj:ts förslag innebär en uppräknig av anslaget.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Fröken ELIASSON (c) kort genmäle:

Fru talman! Jag vill bara påpeka för herr Zachrisson att de förslag vi för fram sannerligen är väl grundade. Som jag framhöll i mitt tidigare inlägg har de anslagsbehandlande myndigheterna sedan länge varit inne på dessa linjer och faktiskt föreslagit just de förändringar vi vill ha till stånd.

Även om herr Zachrisson nu talar om att det kan finnas anledning till särskilda åtgärder av olika slag, anser vi det ändå jag tror att även herr Zachrisson har den uppfattningen – angeläget att man kan få till stånd bättre möjligheter för en meningsfull fritidsverksamhet i dessa åldersgrupper. Vi har därför fört fram kravet på en sänkning av åldersgränserna.

Alldeles oavsett det pågående utredningsarbetet kommer vi nog ändå, herr Zachrisson, förr eller senare att hamna i den situationen att vi vinner en allmän uppslutning kring den linje vi företräder om reservationerna inte skulle biträdas i dag. Det finns sannerligen allt fog för att riksdagen i dag följer den linje som reservanterna föreslår, så att vi kan stärka ungdomsorganisationernas verksamhet inom dessa åldersgrupper.

Herr ZACHRISSON (s) kort genmäle:

Fru talman! Det är alldeles riktigt att det förr eller senare kommer att bli en justering av åldersgränserna; den uppfattningen tror jag vi kan dela allsammans. Men man skall veta vad man gör när man företar en sådan ändring. Skolöverstyrelsen har sagt att man inte heller där anser sig ha tillräcklig kunskap om hur justeringarna exakt skall göras, och styrelsen har fördenskull biträtt utredningskravet och har själv en expert som sitter med i utredningen. Därför anser jag det ganska klokt att invänta resultatet.

Herr BJÖRK i Gävle (c):

Fru talman! Alla i den här kammaren torde vara överens om att det arbete som ungdomsorganisationerna utför är av mycket stor betydelse för vårt samhälle. Det talas också ofta i mycket vackra ordalag om det arbete som ungdomsorganisationerna utför. Ungdomsorganisationerna kan dock inte leva enbart på vackra ord, utan det är nu mer nödvändigt än någonsin att de som sysslar med politik i riksdag, landsting och kommuner försöker lägga mer kraft bakom sina ord och ge föreningarna det ökade ekonomiska stöd som dessa så väl behöver. Jag tror att också samhället är betjänt av att föreningsarbetet ses som en grundläggande faktor i arbetet på att ge träning i demokratiskt beslutsfattande. Vidare är det viktigt att öka förståelsen för de demokratiska värden som vi sätter så högt. Detta verkar dock inte vara helt självklart för alla i samhället i dag.

Den debatt som har förts under de senaste åren om samhällets stöd till ungdomsorganisationerna har till stor del rört sig om det lokala aktivitetsstödet, vilket kammaren kommer att debattera senare i dag. Den punkt vi nu behandlar rör bidrag till den centrala verksamheten. Där har vi i en motion krävt att grundbidraget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet skall räknas upp från 30 000 till 40 000 kronor. Skälet för det kravet är att även ungdomsorganisationerna, liksom alla andra, har fått kännning av starkt ökade kostnader. Eftersom bidragsbeloppet har legat stilla något år, anser vi det finnas starka skäl för att nu höja det. Vi tycker nog att de skäl som utskottet och herr Zachrisson har anfört inte är några särskilt tunga argument.

Det rörliga bidraget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet är beroende på antalet medlemmar i åldern 12–25 år. Vi har sagt i motionen att vi tycker att det nu finns skäl att sänka åldersgränsen till 7 år. Många organisationer har under de senare åren ökat sin verksamhet i just dessa åldersgrupper. Detta har till en del berott på att regeringen har ställt medel till förfogande ur arvsfonden. Försöksverksamheten har också av många organisationer tolkats så, att samhället framöver kommer att ge ökat stöd till de här åldersgrupperna. Så har ju också skett när det gäller den centrala utbildningsverksamheten. Jag hoppas också att den delrapport som så småningom kommer från socialstyrelsens arbetsgrupp för försöksverksamhet för åldersgruppen 7–12 år skall ge så värdefulla erfarenheter att olika organisationer skall kunna fortsätta att utveckla denna verksamhet. Det är faktiskt så, att denna åldersgrupp i många avseenden har varit nästan helt bortglömd.

Herr Zachrisson säger att kompensation redan utgår till de organisationer som bedriver utbildningsverksamhet för grupper i åldern 7–12 år. Detta är emellertid ett felaktigt påstående, eftersom de pengar som hittills har utgått till försöksverksamheten enbart har utgått till de projekt som finns utarbetade, och de projekten har till stor del finansierats av föreningarnas egna pengar utöver de anslag som dessa har fått. Att därför påstå att organisationerna som sådana har erhållit extra stöd för denna verksamhet är inte korrekt, utan stödet har alltså utgått enbart till de enskilda projekten.

Det är riktigt att ungdomsorganisationernas centrala verksamhet kostar pengar – det kostar ca 2 miljoner kronor att vidta dessa förändringar i bidragsgivningen. Jag beklagar den njugghet som socialdemokraterna tillsammans med moderaterna visar inför ökningen av det här ungdomsstödet.

Jag vill, fru talman, yrka bifall till reservationerna under punkterna 1, 2 och 3.

Herr ZACHRISSON (s):

Fru talman! Bara en kort kommentar till vad som sades om de 6 miljoner kronor, som utgår som stöd till arbete i åldersgruppen 7–12 år. Det är riktigt att beloppet avser projekt och arbeten i denna åldersgrupp, men dessa projekt ligger inte utanför organisationerna, herr Björk i Gävle, utan de *ingår* i dem. Pengarna avser givetvis både ledning och genomförande av projekten. Enligt en samfällid bedömning är det viktigt att ge

Torsdagen den
29 mars 1973

*Bidrag till ungdoms-
organisationernas
centrala verksam-
het*

ett stöd till de organisationer, som har sin tyngdpunkt just i dessa åldrar. Det behövs ett vitalt handtag för att få fram ett bättre och effektivare arbete just här.

När socialstyrelsens arbetsgrupp och arbetsgruppen i statens ungdomsråd kommer med sina förslag utifrån sina erfarenheter, har vi förutsättningar för att göra en justering av åldersgränser och bidragsorganisation. Därigenom kan vi stabilisera stödet, så att vi inte år från år behöver ändra våra regler.

Herr BJÖRK i Gävle (c):

Fru talman! Jag vill bara poängtera att den verksamhet som bedrivs med försökspengarna är mycket värdefull. Kanske blev jag litet förvånad, när herr Zachrisson nu säger att man inte skall vänta bara på den utredning om det centrala stödet som kommer i höst, utan att man bör vänta även på slutresultatet av försöksverksamheten. Eventuellt kommer en delrapport i höst om denna verksamhet, medan slutrapporten kommer först om något år. Om herr Zachrisson menar att man skall vänta på den slutliga utvärderingen av det arbetet, uppstår risk för att man får vänta åtskilliga år.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen A 1 av herr Mattsson i Lane-Herrestad m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fröken Eliasson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten 1 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen A 1 av herr Mattsson i Lane-Herrestad m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fröken Eliasson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 186
Nej - 114
Avstår - 3

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen A 2 av herr Mattsson i Lane-Herrestad m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fröken Eliasson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten 1 mom. 2 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammaren bifallit reservationen A 2 av herr Mattsson i Lane-Herrestad m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fröken Eliasson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	187
Nej	—	112
Avstår	—	4

Mom. 3 och 4

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

Kungl. Maj:t hade under punkten B 48 (s. 108–116) föreslagit riksdagen att till Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 22 500 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1973:450 av fru Ryding (vpk) och herr Werner i Tyresö (vpk) vari hemställts att riksdagen beslutade att till Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet (B 48) för budgetåret 1973/74 anvisa ett förslagsanslag av 22 500 000 kronor,

1973:673 av herr Björk i Gävle m. fl. (c) i vad avsåg hemställan att riksdagen godkände vad som i motionen anförts angående bibehållande av nuvarande regler för antal deltagare i bidragsberättigad sammankomst,

1973:690 av herr Rydén m. fl. (fp, c, m) vari hemställts att riksdagen beslutade

1. att bidraget uppfördes som reservationsanslag med 27 500 000 kronor, varav 22 500 000 kronor som bidrag till idrottsorganisationerna och 5 000 000 kronor till övriga organisationer, och att idrottsorganisationerna garanterades samma ersättning per sammankomst som övriga organisationers utfall blev inom ramen för de 5 000 000 kronor som var avsedda för detta ändamål,

2. att ingen ändring skedde angående minimiantalet deltagare per sammankomst,

3. att ingen ändring av redovisningssystem och huvudmannaskap skedde förrän frågan varit föremål för grundlig utredning,

Nr 56

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

1973:1245 av herrar Rydén (fp) och Olsson i Kil (fp) vari hemställdes att riksdagen beslutade att tävlingsidrott bland ungdom av det slag motionen angav borde vara bidragsberättigande samt

1973:1248 av fru Ryding m. fl. (vpk) vari hemställdes att riksdagen som sin mening uttalade att minsta antal deltagare per sammankomst i ungdomsorganisationernas lokala verksamhet även i fortsättningen förblev fem för erhållande av lokalt aktivitetsstöd.

Utskottet hemställde

1. beträffande förvaltningsansvaret för det statliga stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet att riksdagen skulle avslå motionen 1973:690 i denna del,

2. beträffande minimiantalet deltagare i bidragsberättigande sammankomst att riksdagen med bifall till motionerna 1973:673, 1973:690 och 1973:1248, förstnämnda båda motioner i denna del, godkände att ett antal av fem deltagare alltjämt skulle vara tillräckligt,

3. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1245,

4. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:690 i vad avsåg redovisningssystem,

5. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:1 och med avslag å motionen 1973:450 i denna del beslutade att medelsanvisningen till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet skulle ske i form av ett reservationsanslag,

6. att riksdagen i anledning av propositionen 1973:1, med bifall till motionen 1973:690 i denna del och med avslag å motionen 1973:450 i vad gällde anslagsbeloppet till Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 27 500 000 kronor,

7. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:690 i vad avsåg viss garanti till idrottsorganisationerna.

Reservationer hade avgivits

B. 1. beträffande förvaltningsansvaret för statens bidrag till idrottsorganisationernas lokala verksamhet av herr Larsson i Vänersborg, fru Sundström, fru Berglund, herrar Zachrisson, Leander och Green samt fru Johansson (samtliga s) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa,

att riksdagen med avslag å motionen 1973:690 i denna del som sin mening gav Kungl. Maj:t till känna vad reservanterna anfört,

B. 2. beträffande minimiantalet deltagare i bidragsberättigande sammankomst av herr Larsson i Vänersborg, fru Sundström, fru Berglund, herrar Zachrisson, Leander och Green samt fru Johansson (samtliga s) som – vid bifall till reservationen B 1 – ansett att utskottet under 2 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna 1973:673, 1973:690 och 1973:1248, förstnämnda båda motioner i denna del, godkände vad reservanterna anfört,

B. 3. beträffande statsbidrag till viss tävlingsverksamhet av herr Larsson i Vänersborg, fru Sundström, fru Berglund, herrar Zachrisson, Leander och Green samt fru Johansson (samtliga s) som – vid bifall till reservationen B 1 – ansett att utskottet under 3 bort hemställa,

att riksdagen godkände vad reservanterna i anledning av motionen 1973:1245 anfört om användningen av de medel som anvisats till stöd till idrottsorganisationernas lokala verksamhet,

B. 4. beträffande den anslagstekniska naturen av ifrågakommande medelsanvisning till Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet av fru Ryding (vpk) som ansett att utskottet under 5 bort hemställa,

att riksdagen med avslag å propositionen 1973:1 och med bifall till motionen 1973:450 i denna del beslutade att medelsanvisningen till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet skulle ske i form av ett förslagsanslag,

B. 5. beträffande anslagsbeloppet

a) av fru Ryding (vpk) som – vid bifall till reservationen B 4 – ansett att utskottet under 6 bort hemställa,

att riksdagen i anledning av propositionen 1973:1, med bifall till motionen 1973:450 i vad gällde anslagsbeloppet och med avslag å motionen 1973:690 i denna del till Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisade ett förslagsanslag av 22 500 000 kronor,

b) av herr Larsson i Vänersborg, fru Sundström, fru Berglund, herrar Zachrisson, Leander och Green samt fru Johansson (samtliga s) som ansett att utskottet under 6 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till propositionen 1973:1 och motionen 1973:450 i vad gällde anslagsbeloppet samt med avslag å motionen 1973:690 i denna del till Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 22 500 000 kronor.

Vid denna punkt hade avgivits ett särskilt yttrande av herrar Enlund (fp) och Olsson i Kil (fp).

Herr LARSSON i Vänersborg (s):

Fru talman! Frågan om stöd till idrotten och till de ideella organisationerna har i kulturutskottets betänkande nr 11 ett flertal reservationer. Vid en hastig överblick kan detta lätt leda till uppfattningen att vi inom utskottet är starkt splittrade. Så är emellertid inte förhållandet. Alla ställer sig positiva till stödet till idrottsrörelsen liksom till de lokala ungdomsorganisationerna.

Den socialdemokratiska reservationen B 1, om bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet framför en principiell uppfattning om vem som skall ha förvaltningsansvaret för de medel som ställs till idrottens förfogande, skolöverstyrelsen eller Riksidrottsförbundet.

I vår reservation önskar vi överflytta förvaltningsuppdraget till

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

Riksidrottsförbundet medan utskottsmajoriteten önskar att SÖ alltså skall ha uppdraget.

När det gäller förvaltningsansvaret för de ideella organisationerna är vi däremot ense om att den uppgiften skall kvarligga hos SÖ.

Vår princip är ej alldeles ny. Redan när tilläggspropositionen tidigare är avlämnades föreslog statsrådet att 1 miljon kronor skulle ställas till Riksidrottsförbundets förfogande för att av förbundet fördelas till de lokala organisationerna.

Det fanns vid det tillfället reserveringar som var ytterst angelägna om att framhålla att SÖ även skulle fördela det föreslagna anslaget. Socialdemokraterna, som då ingick i utskottsmajoriteten, anslöt sig till uppfattningen att RF var väl skickat att fördela ifrågakvarande anslag.

Under behandlingen av nu ifrågakvarande ärenden har Riksidrottsförbundet i skrivelse av den 15 mars 1973 till kulturutskottet uttalat att förbundet redan från den 1 juli 1973 är berett att övertaga förvaltningsansvaret. I skrivelsen anföres att det av propositionen framgår att det statliga bidraget till idrottens lokala verksamhet från nästa budgetår bör samordnas med övrigt idrottsstöd.

Sedan kulturutskottet erhållit denna skrivelse inbjöds representanter för Riksidrottsförbundet att inför utskottet redogöra för sin inställning. Till utskottet kom Riksidrottsförbundets ordförande landshövding Karl Frithiofson jämte den tjänsteman som inom RF har den administrativa uppgiften att sammanställa de inkomna uppgifterna från de lokala ungdomsorganisationernas verksamhet, vilken sammanställning därefter överlämnas till SÖ. Det framgick att det redan nu är RF som gör hela utredningsarbetet beträffande ungdomsstödet till idrotten samt att ett övertagande av förvaltningsansvaret därför ej medförde några svårigheter. Ordföranden Karl Frithiofson underströk vidare att det inom förbundet inte råder någon som helst tvekan när det gäller att från den 1 juli 1973 övertaga ifrågakvarande förvaltningsansvar.

När Riksidrottsförbundets styrelse sålunda förklarade sig beredd att redan från den 1 juli 1973 överta förvaltningsansvaret var socialdemokraterna i utskottet beredda att tillmötesgå förbundet på den punkten.

Fru talman! Detta är i korthet bakgrunden till socialdemokraternas reservation. Vi hyser icke någon som helst tvekan att överlämna förvaltningsansvaret till RF. Förvaltningen av det belopp som det här gäller – enligt propositionen 17,5 miljoner – tror vi att RF klarar utan svårighet. Då riksdagen redan nu genom olika beslut ställer betydligt större anslag till RF:s förfogande och några anmärkningar icke förekommit mot sättet att förvalta dessa medel, har vi sett det som naturligt att fullfölja tankegången och låta RF få fördela ifrågakvarande anslag efter de principer som RF anser bäst tjäna idrottens ungdomsverksamhet. Under hösten 1973 avser RF också att till Kungl. Maj:t framlägga förslag till nya, till idrotten konsekvent anpassade bidragsnormer att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1974.

Vi hade efter RF:s skrivelse och redovisningen inför utskottet förväntat en allmän uppslutning kring förslaget, inte minst från dem som med särskild energi utger sig vara de verkliga företrädarna för idrottens intressen. Vad vi i stället fick uppleva var att samtliga borgerliga

ledamöter liksom vpk i utskottet går emot RF och i denna del sluter upp kring propositionen trots kännedom om att berörda departement inte motsätter sig RF:s framställning.

Fru talman! Detta var en kort skildring av vår principiella inställning till anslaget i denna del. Vi har i vår reservation givit uttryck åt denna vår principiella inställning. Som en följd härav har jag också varit tvungen att lämna in ett par följdreservationer. Reservationen B 2 är en sådan följdreservation och gäller bidragsreglerna för sammankomst. Bifaller riksdagen reservation B 1, anser vi att överflyttningen till RF bör få konsekvenser även i fråga om bidragsreglerna. I vad gäller övriga organisationer bör nuvarande regler gälla.

Jag yrkar med det anförda bifall till reservationen B 2.

Reservationen B 3 är likaledes en följdreservation och avser bidragen till viss tävlingsverksamhet.

Vad slutligen gäller reservationen B 5 b har vi i anslagsfrågan inte ansett oss kunna följa utskottsmajoriteten. Den uppräknig av anslaget som skett i propositionen innebär en ökning med 5 miljoner kronor. Då återhållsamhet måste iakttagas med hänsyn till det ekonomiska läget, har vi ansett den i propositionen föreslagna höjningen vara skälig.

Jag vill med det anförda, fru talman, utöver till reservationen B 1 och till de två följdreservationer B 2 och B 3 yrka bifall till reservationen B 5 b.

Fru RYDING (vpk):

Fru talman! I kulturutskottets betänkande nr 11 behandlas under punkten 2 två motioner från vänsterpartiet kommunisterna, nr 450 och 1248.

I den första motionen yrkar vi på att anslaget till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet — det s. k. lokala aktivitetsstödet — skall utgå i form av ett *förslagsanslag*. På grund av den utveckling som skett för idrottsorganisationernas vidkommande står det i dag klart för allt fler att det föreligger mycket stora nackdelar med att ha ett reservationsanslag för denna verksamhet. Också från Riksidrottsförbundet uttalar man sig negativt om reservationsanslag, då man inte, ens om man händelsevis redan i år skulle få ansvaret för att fördela pengarna, kan garantera någon summa per organisationssammankomst.

Vi känner alla här i kammaren till utfallet för organisationernas del för budgetåret 1971/72 och även vad det kommer att bli för 1972/73 — trots beviljade tilläggsanslag. Jag skall inte uppehålla mig härvid, då denna fråga helt nyligen utförligt debatterades i kammaren i samband med tilläggsanslagen. Men på grund av dels att totalsumman är uppdelad på idrottsorganisationerna och övriga organisationer, dels att reservationsanslag utgår, är ju alla på det klara med att utfallet har blivit och kommer att bli diskriminerande för idrottsrörelsen. Och som vi hävdade i vår motion nr 450 kan inte den uppräknig av anslaget som har skett i statsverkspropositionen med 5 miljoner kronor skapa rättvisa mellan organisationerna.

Vi vidhåller dock att vi inte önskar någon ändring av uppdelningen av anslaget mellan idrottsorganisationerna och övriga organisationer. För att

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

undvika en fortsatt diskriminering av främst idrottsorganisationerna yrkar vi emellertid på att anslaget måtte utgå i form av ett förslagsanslag, alltså ett anslag som får överskridas - först då kan rättvisa skapas.

Även om man kan läsa i årets statsverksproposition att bidraget till idrottsrörelsens lokala verksamhet från nästkommande budgetår troligen kommer att samordnas med övrigt idrottsstöd och i så fall övertas av idrottsorganisationerna och gå under nionde huvudtiteln, så finns det ju ingen som helst anledning att för nästa budgetår bibehålla ett reservationsanslag med de negativa och diskriminerande verkningar som detta har för idrottsrörelsen. Och detta därför att den *reella* aktiviteten har ökat, vilket ju också var syftet när anslaget infördes. Den arbetsgrupp som tillsattes av skolöverstyrelsen för att se över denna stödform föreslår också införande av ett förslagsanslag, och SÖ delar i princip denna uppfattning, enligt vad som framgår av statsverkspropositionen.

Jag sade att den reella aktiviteten har ökat, men i reservationen B 1 står någonting som jag gärna skulle vilja fråga reservanterna om. Vad menar man egentligen med att skriva att "medan utvecklingen på ungdomssidan 1971/72 ungefär svarat mot beräkningarna så har idrottens rapporterade aktivitet ökat långt mer än beräknat"? Ifrågasätter man här att det endast är den *rapporterade* aktiviteten som har ökat, så tycker jag att man skall tala rent ut.

Fru talman! Jag skulle också vilja uppehålla mig något vid den fråga som herr Larsson i Vänersborg tog upp, nämligen förvaltningsansvaret för idrottsorganisationerna. I statsverkspropositionen skriver föredragande statsrådet bl. a. följande, som jag tidigare nämnt, men som jag skulle vilja citera ordagrant: "Jag kommer med hänsyn härtill att överväga om inte det statliga bidraget till idrottsrörelsens lokala ungdomsverksamhet efter utgången av nästa budgetår bör samordnas med övrigt idrottsstöd under nionde huvudtiteln, vilket skulle innebära att riksidrottsförbundet övertar förvaltningsansvaret även för det lokala stödet till idrottsungdomen."

Som herr Larsson sade, har Riksidrottsförbundet tillställt kulturutskottet liksom jordbruksministern och statsrådet Odhnoff en skrivelse. Den är daterad den 15 mars 1973, alltså över två månader efter det att statsverkspropositionen framlagts och dessutom sedan utskottet redan börjat sakbehandlingen av frågan. I denna skrivelse meddelar Riksidrottsförbundet att man är beredd att redan fr. o. m. den 1 juli 1973 överta förvaltningsansvaret. Åtgärden att gå före och ändra på statsverkspropositionens intentioner förefaller åtminstone mig något brådstörtad - samtidigt som den verkar något senkommen i förhållande till den tidpunkt när statsverkspropositionen framlades - för i samma skrivelse från Riksidrottsförbundet heter det: "Om statsmakterna beslutar att överföra förvaltningsansvaret för det lokala stödet till idrotten till riksidrottsförbundet fr. o. m. 1973-07-01 kan på grund av tidsbrist endast begränsade ändringar göras i nuvarande bidragsnormer. Under hösten 1973 avser riksidrottsförbundet att förelägga Kungl. Maj:t förslag till nya, till idrotten konsekvent anpassade bidragsnormer att tillämpas fr. o. m. 1974-07-01."

Jag anser att det är helt korrekt att, som utskottsmajoriteten har

kommit fram till, inte påskynda Riksidrottsförbundet i det här avseendet utan hålla sig till vad föredragande statsrådet säger i statsverkspropositionen. Då får Riksidrottsförbundet ytterligare tid på sig – nästan ett år – för att förbereda sig och göra de ändringar som kan befinnas nödvändiga. Det handlar i detta fall, fru talman, inte om något misstroende eller något sådant, som det ibland har anförts i diskussionen, utan det handlar om att vi vill ha ordning och reda i det hela. Kärnfrågan är i alla fall *pengarna* som går ut via det här anslaget. Vem som än förvaltar det måste det finnas pengar att ta av om det skall bli korrekta anslag till de olika typerna av organisationer.

Fru talman! Med vår andra motion, nr 1248, yrkar vi på att deltagarantalet i en sammankomst skall bibehållas vid fem både när det gäller idrottsorganisationer och övriga organisationer. Då utskottsmajoriteten har tillstyrkt denna motion kan jag begränsa mig till att här endast yrka bifall till utskottets hemställan.

Vår reservation 4, som jag här ber att få yrka bifall till liksom till reservationen 5 a, tar upp frågan om medelsanvisningen. Vi föreslår i reservationerna att medlen skall utgå i form av förslagsanslag. Denna lösning anser vi i vänsterpartiet kommunisterna vara den ojämförligt bästa, men skulle denna reservation icke vinna bifall kommer vi ifrån vänsterpartiet kommunisterna att rösta för utskottets hemställan om en ytterligare uppräknig av reservationsanslaget med 5 miljoner kronor till 27 500 000 kronor. Vi anser nämligen att man med detta högre belopp ändå kan skapa bättre möjligheter till rättvisa än med det 5 miljoner kronor lägre belopp som statsverkspropositionen föreslagit – och som alltså också utgår i form av reservationsanslag.

Herr NORRBY i Gunnarskog (c):

Fru talman! Riksdagen har i dag att behandla stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet. Jag tror att det i sammanhanget är riktigt att något beröra varför detta bidrag har tillkommit och hur stödet har utvecklats och utformats.

På förslag av 1953 års utredning angående stöd åt nykterhetsorganisationer och ungdomsvårdande sammanslutningar aktualiserades frågan om ett speciellt statligt stöd till den ungdomsverksamhet som bedrivs på det lokala planet. Utredningens motiv för ett sådant stöd var det värde för "sund självfostran som skapande sysselsättning i gruppgemenskap innebär". Utredningen anförde också "att varje åtgärd, som är ägnad att öka omfattningen av sund självfostran bör motverka uppkomsten av dåliga vanor hos ungdomen. Sådana åtgärder synes därigenom också innebära ett verksamt medel att förebygga asocialitet av skilda slag, ungdomsfylleri, ligamentalitet, kriminalitet etc."

Mot bakgrund av dessa principer, och med de förändringar av samhällets nykterhetspolitik som skedde i och med motbokens avskaffande, föreslog utredningen att ett speciellt stöd till gruppverksamhet bland ungdom skulle införas. Riksdagen anslöt sig till utredningens förslag. Denna bidragsform har kommit att benämnas fritidsgruppsbidraget.

Fritidsgruppsbidraget har varit föremål för översyn av flera utredningar utan att några större förändringar har vidtagits av bidragskonstruk-

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

tionen. Statens ungdomsråd fick 1970 i uppdrag att företa en översyn av frågan om stödet till lokalt bedrivet ungdomsarbete bör ha nuvarande principiella utformning eller om man kan finna nya former som bättre passar för den verksamhet som bedrivs.

En arbetsgrupp inom ungdomsrådet föreslog att stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet bör vara ett stöd till organisationerna och deras verksamhet som helhet och ej ett stöd till viss del av verksamheten eller till speciella former av verksamhet. Arbetsgruppen ansåg att antalet sammankomster, som de lokala organisationerna genomför, bör vara en god och rättvisande mätare på organisationernas aktivitet. Arbetsgruppen beräknade kostnaderna för det nya bidraget — man kallade detta det lokala aktivitetsstödet — till 21 miljoner kronor för budgetåret 1971/72. Normen för bidraget var satt till 10 kronor per sammankomst. Statens ungdomsråd föreslog att bidraget skulle utgå som ett förslagsanslag och beräknade medelsbehovet till 17,5 miljoner kronor.

I propositionen 32 år 1971 anslöt sig statsrådet Odhnoff till principerna i det av statens ungdomsråd framlagda förslaget rörande omläggning av fritidsgruppsstödet till ett allmänt statligt aktivitetsstöd till lokal ungdomsverksamhet. Statsrådet ansåg det emellertid erforderligt att den tekniska utformningen av bidraget ändrades. Bl. a. föreslogs att anslaget skulle föras upp som reservationsanslag och att beloppet 17,5 miljoner kronor skulle fördelas på två poster, så att idrottsorganisationerna skulle få 13 miljoner kronor och övriga ungdomsorganisationer 4,5 miljoner kronor.

I riksdagen väcktes med anledning av propositionen ett flertal motioner, i vilka bl. a. krävdes att bidraget skulle utgå som ett förslagsanslag, att åldersgränsen skulle sänkas m. m. Riksdagen beslöt dock den 28 maj 1971 i stort sett enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Även för innevarande budgetår har riksdagsmajoriteten beslutat att bidraget skall utgå som ett reservationsanslag på 17,5 miljoner kronor. Årets riksdag har dock som bekant fattat beslut om ytterligare medel på tilläggsanslag. Anslaget till idrottsorganisationerna höjdes sålunda med 2,7 miljoner kronor.

Om värdet av ungdomsorganisationernas verksamhet råder inga delade meningar. När det gäller att skapa resurser för att aktivera ungdomsorganisationernas lokala verksamhet har det dock rätt oenighet. Alltsedan det nuvarande bidragets tillkomst har en debatt förts dels om anslagets storlek och utformning, dels om utfallet av nämnda bidrag.

På grund av anslagets utformning som ett reservationsanslag med uppdelning på idrottsorganisationerna och på övriga ungdomsorganisationer har resultatet blivit att idrottsorganisationerna fått betydligt mindre bidrag per sammankomst, 6:22 kronor, vilket skall jämföras med bidraget till övriga ungdomsorganisationer, 9:56 kronor. Idrotten har alltså för budgetåret 1971/72 fått 3:34 kronor mindre per sammankomst. Beloppet skall dock reduceras med bidraget på tilläggsstat, och det betyder att idrottsorganisationerna — om man räknar in tilläggsanslaget — får vidkännas en minskning med 2:84 kronor per sammankomst jämfört med övriga idrottsorganisationer. Detta förhållande har i olika sammanhang påtalats utan att tillräckliga åtgärder vidtagits för att undanröja

olikheterna.

Denna diskriminering av idrottens arbete är olycklig och skapar inte arbetsglädje och intresse för ökad ungdomsverksamhet.

Regeringen har i proposition till årets riksdag föreslagit att anslaget för nästkommande budgetår höjes med sammanlagt 5 miljoner kronor. Trots denna höjning torde bidraget per sammankomst ändå inte komma att uppgå till 10 kronor, som förutskickades i ungdomsrådets förslag. Och trots höjningen undanröjes inte heller skillnaderna mellan idrottsorganisationerna och övriga ungdomsorganisationer. Jag upprepar: Detta är inte tillfredsställande, och förhållandet förbättras inte av att huvudmannaskapet för idrottsanslaget överförs till Riksidrottsförbundet. Med tillstyrkande av motionen 690 har utskottet nu föreslagit en höjning av bidraget till idrottsungdomen med ytterligare 5 miljoner kronor eller den summa som Riksidrottsförbundet ansett behövlig för att återupprätta jämställdheten mellan organisationerna.

En annan fråga som har avgörande betydelse är minimiantalet deltagare per sammankomst. Tidigare har detta antal alltid varit satt till fem. I propositionen föreslås en höjning av antalet till tio, alltså en fördubbling.

I flera motioner, bl. a. motionerna 673 och 690, hemställdes att ingen ändring skulle ske angående minimiantalet deltagare. Utskottet har funnit att en ändring av minimiantalet till tio deltagare för många ungdomsorganisationer som arbetar med små grupper skulle medföra sådana konsekvenser att deras arbetsmöjligheter starkt försämrades. Utskottet har därför stannat för ett bibehållande av nuvarande regler om fem deltagare per sammankomst. Jag är glad att kunna konstatera att utskottet är helt enigt i den frågan.

I andra frågor, t. ex. anslagsfrågan och frågan om huvudmannaskapet för stödet till idrottsorganisationerna, är dock meningarna inom utskottet delade. När det gäller storleken av anslaget till idrottsorganisationerna har utskottets socialdemokratiska ledamöter inte biträtt majoritetens uppfattning att en höjning med 5 miljoner kronor är nödvändig för att så långt som möjligt åter få till stånd jämställdhet organisationerna emellan.

Fru talman! Jag har inget större behov av att polemisera mot herr Larsson i Vänersborg i den här frågan. Han har själv motiverat reservanternas ställningstagande och hänvisat till att det från Riksidrottsförbundet har inkommit en skrivelse angående huvudmannaskapet när det gäller anslaget till idrottsorganisationerna. Låt mig bara konstatera att fru Ryding redan har tagit upp den frågan, och jag förmodar att flera talare kommer in på den under den vidare debatten. Jag avstår som sagt från att kommentera och vill i stället, med hänvisning till vad jag här sagt, helt kort sammanfatta utskottsmajoritetens motiv för sitt ställningstagande.

Vi har sagt att all ungdomsverksamhet skall värderas lika. För att man skall kunna utvärdera resultat och erfarenheter av utgående stöd skall så få ändringar som möjligt göras i gällande bestämmelser. Utskottet utesluter inte att förändringar måste vidtagas angående huvudmannaskap och normer för bidrag, men vill avvakta pågående utredningar och

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

avvägningar innan förändringar sker.

Personligen tror jag att den linje som utskottsmajoriteten här företräder i längden skall visa sig vara den riktiga för alla parter.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag under punkten 2 i betänkande nr 11.

Herr OLSSON i Kil (fp):

Fru talman! Det är i dag fjärde gången på två år vi diskuterar anslaget till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet. Debatten har ständigt följt samma mönster: å ena sidan har vi från oppositionshåll gång på gång lagt fram förslag för att stimulera och ge bättre villkor för ungdomsorganisationernas lokala verksamhet, å andra sidan har socialdemokraterna konsekvent motsatt sig våra förslag till ekonomiska förbättringar.

Mönstret upprepar sig tyvärr också denna gång. Socialdemokraterna mobiliserar än en gång sina krafter för att förhindra ett rejält ökat stöd till ungdomsarbetet på basplanet. De små ökningarna som man i år accepterar räcker inte för att det låga utfallet av sammankomstbidraget skall höjas nämnvärt.

Det är naturligtvis beklagligt att socialdemokraterna fortsätter sin envetna kamp mot bättre villkor för en verksamhet som är så oerhört värdefull för samhället. Ingenting kan dölja detta sorgliga faktum. Den omedelbara splittring av förvaltningsansvaret som socialdemokraterna föreslår ger t. ex. inte ett enda öre mer till verksamheten. Desto mer glädjande är det att riksdagens övriga partier är eniga om att genom ett rejält handtag till idrottens ungdomsverksamhet inte bara öka det totala stödet utan också skapa större rättvisa mellan olika former av ungdomsverksamhet. Det finns en rad skäl för att föreslå en sådan förbättring, som i förhållande till propositionen innebär ytterligare 5 miljoner kronor.

1. Vi anser att idrottsrörelsen har förtjänat ett ökat stöd. Man har i stor utsträckning lyckats med att samla de unga i en meningsfull verksamhet. Mer än 1,5 miljoner ungdomar finns i dag i den verksamheten.

2. Det rör sig om ett stöd till den verkligen breda verksamheten, där alla oberoende av förutsättningar kan delta i gemenskapen, som också ger social fostran och grundläggande hälsosträning — något som på sikt kommer samhället till godo i form av minskade vårdkostnader av olika slag. Det är alltså lönsamt att satsa på ungdomsidrotten. Det är inte fråga om nådegåvor. Idrottsrörelsen är rena sparbössan för samhället.

3. I tider av arbetslöshet och tilltagande rotlöshet bland ungdomen med narkotika- och alkoholproblem är det en särskilt angelägen uppgift för samhället att satsa på en verksamhet som kan aktivera och hjälpa de yngre till en meningsfull fritid.

4. En ekonomisk satsning kan naturligtvis aldrig ersätta idealitet och offervilja bland de hundratusentals frivilliga ledarna inom ungdomsrörelserna. Men mer pengar till verksamheten stimulerar till nya tag bland redan aktiva ledare och underlättar rekryteringen av nya ledare. Låt mig bara påminna om det ekonomiska värdet av ungdomsledarnas insatser. Man räknar med att om samhället skulle betala den mycket blygsamma ersättningen av 10 kronor per timme för det arbete de lägger ned så skulle det kosta ungefär en halv miljard kronor per år. Detta får man i

stort sett gratis. Vi tycker inte att det är rimligt att de som offrar sin fritid på ungdomen också skall dras med ekonomiska bekymmer, som nu ofta blir fallet när man måste betala räkningarna som droppar in.

5. Genom att hålla sammankomstbidraget på en rimlig nivå undviker man att idrottsklubbar av ekonomiska skäl inskränker på breddverksamheten till förmån för den mera elitbetonade idrotten.

6. En likställdhet mellan idrotten och övriga ungdomsorganisationer innebär också att den dubbla eftersläpningen i vissa kommuner försvinner, dvs. i de kommuner där de kommunala bidragen stått och står i relation till de statliga bidragen.

7. Ett ökat anslag ger ökad rättvisa mellan idrottsorganisationerna och de övriga organisationerna.

Detta är, fru talman, sju viktiga skäl. Det är tyngden i dessa och andra skäl som dikterar vår vilja att satsa på idrotten. Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan under punkten 2.

Sedan ett par kommentarer till herr Larssons i Vänersborg anförande. Han talade ju för reservanterna, och det finns fyra socialdemokratiska reservationer fogade till betänkandet. Den viktigaste reservationen är den som säger nej till mer pengar än statsrådet föreslår. Jag skall inte kommentera den liksom Karl-Eric Norrby. Vi har kanske olika uppfattningar om värdet av den här verksamheten — eller åtminstone värdet av att satsa ytterligare på den.

I en annan reservation föreslås att förvaltningsansvaret skall splittras upp redan från den 1 juli 1973. Vissa organisationer skall Riksidrottsförbundet ha förvaltningsansvaret för, och vissa andra skall skolöverstyrelsen ha förvaltningsansvaret för.

I en tredje reservation är innebörden att riksdagen skall avsäga sig rätten att fastställa bidragsnormerna och att Kungl. Maj:t skall överta det ansvaret när det gäller idrottsrörelsen. Vi tycker att det är för tidigt att splittra normerna. Vissa normer skall alltså riksdagen bestämma när det gäller de övriga organisationerna, andra normer skall Kungl. Maj:t fastställa.

Vi har nu sagt nej till dessa förslag. Våra skäl är följande:

1. Vi är inte beredda att ge regeringen en fullmakt in blanco att ändra bidragsnormerna; detta bör förbli riksdagens sak att bedöma.

2. Det finns inga alternativa förslag till normer att ta ställning till — i annat fall vore det mycket enkelt.

3. Frågan om bl. a. bidragsnormer skall under året utredas av Riksidrottsförbundet, vilket vi i ett brev har fått reda på. Vi bör avvakta den utredningen, och riksdagen kan nästa år i vanlig ordning ta ställning till de konkreta förslagen. Det föreligger vidare en rad motioner med krav på utredning, bl. a. från socialdemokratiskt håll, som riksdagen skall ta ställning till så småningom. Detta är alltså ytterligare ett skäl för att man skall avvakta. Vår linje är klar. Vi säger: Utredning först, beslut sedan. Den socialdemokratiska linjen tycks nu vara: Gärna utredning men först ett rejält beslut.

4. Det brådskar inte med den här ändringen; tvärtom behövs det mer tid. Riksidrottsstyrelsen säger själv i sitt brev till utskottet, som Gunvor Ryding redan har påpekat, att man av tidsskäl endast kan vidta

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

begränsade förändringar i nuvarande bidragsnormer.

Den fjärde socialdemokratiska reservationen går emot propositionen och godkänner fem personer som bidragsgrund för sammankomstbidraget. Vi tycker att det är en vettig reträtt i förhållande till propositionen. Det är också precis vad vi har föreslagit i utskottets majoritetsskrivning, och vi är glada att vi åtminstone på den punkten är eniga.

Fru talman! Jag ber ännu en gång att få yrka bifall till utskottets hemställan under punkten 2.

Herr LARSSON i Vänersborg (s) kort genmäle:

Fru talman! Eftersom egentligen två utskottsrepresentanter skulle tala för utskottet, begärde jag inte ordet förrän båda hade avverkat sina anföranden.

Jag vill konstatera att utskottets talesmän med en väldig försiktighet går förbi själva den principiella frågan som vi har i vår reservation, nämligen vem som skall ha förvaltningsansvaret. Man skyller på att man inte har utrett frågan osv. Men det finns ju ändå vissa andra värden, som vi också har understrukit. Vi konstaterar att Riksidrottsförbundet redan nu utför det egentliga arbetet och att skolöverstyrelsen mera är en expeditiousorganisation. Då vill vi ha bort denna fördelning av anslagsuppgifterna, och vi tycker att det är ett enkelt sätt att i detta fall komma ifrån den byråkrati inom förvaltningen som man så ofta anmärker på.

När det gäller anslagen har vi klart och tydligt sagt ifrån att det skett en uppräknings med 5 miljoner kronor och att vi är beredda att tillstyrka denna.

Jag vill sedan något gå in på det resonemang som herr Olsson i Kil vid olika tillfällen återkommer till när han talar om de frivilliga krafterna inom idrottsrörelsen. Jag vill erinra om att enligt officiella uppgifter har Riksidrottsförbundet ungefär 1,2 miljoner medlemmar och de ideella organisationerna omkring 900 000. Inom hela ungdomsverksamheten förekommer ju en väldig aktivitet, där de frivilliga insatserna är det som bär upp hela verksamheten. Därför tycker jag det är något underligt att man säger, att om man skulle värdera detta skulle samhället så att säga bli skyldigt nära miljarden. Varför inte lägga in litet mera av känsla för de ideella organisationerna, som ändå spelar en väsentlig roll när det gäller fostran av ungdomen, fostran i det organisatoriska arbetet osv.?

Jag tycker det är oriktigt att man i de här debatterna när det gäller idrotten så markant försöker att skjuta undan de insatser som de ideella organisationerna gör liksom att man så kategoriskt vill göra gällande att arbetsförhållandena är så likartade. Jag delar inte den uppfattningen – det har jag gett till känna tidigare – och jag vill säga till utskottets talesmän: Vilka resurser står inte till förfogande för de idrottsliga organisationerna när det gäller planer, idrottsanläggningar osv. för att utöva denna ungdomsverksamhet! Ställ dessa resurser i förhållande till de resurser som andra ungdomsorganisationer har! Gör man det tror jag att man får helt klart för sig att normerna inte kan vara likartade – utgångspunkterna är inte desamma. Detta framgår också tydligt av de yttranden från en rad organisationer som finns återgivna i propositionen.

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

Herr OLSSON i Kil (fp) kort genmäle:

Fru talman! Det föreligger ingen motsättning, herr Larsson i Vänersborg, mellan att man inser att stödet åt idrotten är viktigt och att en satsning på frivilliga krafter är viktig inom idrottsrörelsen, där liksom inom de övriga organisationerna måste denna satsning ske. Herr Larsson i Vänersborg gör sig gång på gång skyldig till att skilja på idrotten och, som han uttrycker det, de ideella organisationerna. Vi på vår sida tycker att idrottsorganisationerna också är ideella organisationer – de som har det största antalet yngre människor i sina led.

Herr Larsson i Vänersborg säger alldeles riktigt att samhället satsat mycket på att bygga hallar och andra lokaler för idrottslig verksamhet, liksom man satsar på andra samlingslokaler som kan utnyttjas av alla – märk väl: alla – ungdomsorganisationer. Det är då viktigt, om samhället satsar så mycket pengar på detta, att man ser till att man genom ett bra utformat lokalt aktivitetsstöd får en livlig verksamhet i dessa lokaler. Det finns inget annat statligt stöd som går till den lokala ungdomsverksamheten än det lokala aktivitetsstödet, och faktum är att idrotten hittills har fått mindre än övriga organisationer.

Eftersom Herbert Larsson i Vänersborg sedan berörde det aktuella brevet från Riksidrottsförbundet vill jag ta upp ett par punkter i det sammanhanget. Jag vet inte hur mycket jag hinner med på resten av mina tre minuter.

Det är riktigt att man på Riksidrottsförbundet i det brevet förklarar sig beredd att överta ansvaret, men det sägs också att man befinner sig i tidsnöd när det gäller att utforma nya bidragsregler. Det är det första. För det andra sägs det att man själv skall tillsätta en grupp för att utreda dessa saker inför nästa år, och jag tycker att vi kan vänta på den utredningen. Vidare sägs det i brevet – och det tycker jag är mycket viktigt – att man också vill ha ett likvärdigt stöd till idrottsorganisationerna. Och om nu övertagandet av förvaltningsansvaret är så viktigt att det inte går att vänta med det ett år, herr Larsson, så måste man väl i konsekvensens namn också se till att det andra kravet blir tillgodosett. Det är det vi försöker göra.

Sedan vill jag än en gång påpeka att med ert förslag får de lokala klubbarna inte ett öre mer till sin verksamhet, och det lokala aktivitetsstödet avser ju just verksamhet på det lokala planet. Vi har här att göra med en helt färsk produkt från Riksidrottsstyrelsen. Enligt styrelsens handlingar fanns det inte något förslag om att ta över ansvaret från 1973 vid RIS sammanträde, men samma dag som frågan behandlades väcktes förslaget att ta över ansvaret från 1974. Ändringen att besluta ta över från 1973 gjordes alltså under sammanträdets gång. Jag tror att socialdemokraterna i utskottet tyvärr har använt detta som ett halmstrå och för att dölja att man inte ville göra någon ökad satsning på idrottsrörelsen – eller kanske som fikonlöf för att dölja ett väntat nederlag i riksdagen.

Herr NORRBY i Gunnarskog (c) kort genmäle:

Fru talman! Jag har tidigare sagt att jag inte har någon större benägenhet att polemisera mot herr Larsson i Vänersborg, och det har jag

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

fortfarande inte något större behov av. Vi har diskuterat denna fråga ganska ingående i utskottet. Men låt mig ändå upprepa skälen för att vi skall bibehålla huvudmannskapet där det nu är och att detta tills vidare skall ligga hos skolöverstyrelsen.

Jag är inte alls övertygad om att idrotten – om vi nu håller oss till den – när det gäller medeltilldelningen är betjänt av att kopplas loss från övriga ungdomsorganisationer, och detta av flera skäl. Låt mig bara utöver vad Billy Olsson i Kil här anfört nämna en sak. Om det är så att Riksidrottsförbundet med Kungl. Maj:ts tillstånd får ändra på bestämmelserna, hur skall vi då kunna jämföra vad som går ut i stöd till de lokala aktiviteterna inom idrottsrörelsen och vad som går till övriga ungdomsorganisationer? Hur skall riksdagen kunna göra en utvärdering av de utgående anslagen?

Riksidrottsförbundet är inne på att ändra gruppstorleken – och jag tvivlar inte på att det finns skäl för det – och vill att bidrag skall kunna utgå till viss tävlingsverksamhet osv. Men jag är litet tveksam i det fallet. Så länge vi har regler som gäller lika för alla organisationer har vi möjligheter att direkt jämföra vad som går till idrotten och vad som går till övriga organisationer. Jag utesluter alls inte att Riksidrottsförbundet kan komma att bli huvudman för stödet. Det har jag sagt tidigare. Det vi kan diskutera är tidpunkten. Och här har Riksidrottsförbundet i sitt brev talat om tidsnöd, vilket gör att jag blir ännu mer betänksam. Jag är övertygad om att Riksidrottsförbundet och alla inom idrottsrörelsen arbetande hellre tar emot ett med 5 miljoner kronor ökat anslag med skolöverstyrelsen som huvudman, än att man avstår från de pengarna mot att redan i år få gå sina egna vägar.

Jag tror det är bäst – som Billy Olsson i Kil så riktigt påpekade – att Riksidrottsförbundet får tid att i lugn och ro utreda hithörande frågor och sedan inkomma med förslag om hur man vill ha anslaget fördelat i fortsättningen.

Herr LARSSON i Vänersborg (s) kort genmäle:

Fru talman! Jag noterar att såväl herr Olsson i Kil som herr Norrby i Gunnarskog starkt markerade att Riksidrottsförbundet behöver ha lugn och ro för att liksom fundera ut hur man skall klara dessa uppgifter. Men vi är ju överens om att normerna inte skall ändras innevarande år. Det är väl därför ingen fara.

Jag vill dessutom understryka att Riksidrottsförbundet självt säger att man har för avsikt att under hösten 1973 för Kungl. Maj:ts framlägga förslag om nya, till idrotten konsekvent anpassade bidragsnormer att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1974. Det måste väl ändå innebära att man inom Riksidrottsförbundet inte anser att nuvarande normer är helt tillfyllest för den verksamheten. Det är det som jag vid olika tillfällen när vi diskuterat dessa frågor har försökt markera; det måste vara en viss skillnad mellan arbetsuppgifterna inom ungdomsverksamheten: inom idrottsrörelsen är verksamheten enbart anpassad till idrottsverksamheten, medan de ideella organisationerna har en del av sin verksamhet knuten till andra uppgifter, och den är naturligtvis annorlunda till sin upplägg-

ning. Jag tycker inte det skulle vara så svårt att förstå att det föreligger skillnader.

Jag är inte alls rädd för att herr Norrby i Gunnarskog och herr Olsson i Kil inte även i fortsättningen skall kunna få del av utfallet av verksamheten inom Riksidrottsförbundets område; den kommer väl ändå inte att präglas av sådan anonymitet. Jag utgår ifrån att förbundets redovisning även i fortsättningen kommer att vara helt öppen för insyn. Då har man också möjlighet att bedöma hur utfallet blivit sedan Riksidrottsförbundet självt fått anpassa normerna efter de rent idrottsmässiga förhållandena. Som alla känner till har Riksidrottsförbundet önskemål om bidrag till vissa aktiviteter som nu faller utanför bidragsramarna, bl. a. den s. k. tävlingsidrotten inom ungdomsorganisationerna.

Herr OLSSON i Kil (fp) kort genmäle:

Fru talman! Jag konstaterar att Herbert Larsson fortsätter att göra skillnad mellan idrottsorganisationerna och de ideella organisationerna. Det förklarar till en del oviljan att höja bidragen till idrotten; man ser den kanske inte som en ideell verksamhet.

Herr Larsson i Vänersborg säger att vi är överens om att ingen ändring skall ske av bidragsnormerna under det år som kommer. Men det är vi ju inte. I reservationen B 3, som herr Larsson själv skrivit under, sägs det: "Utskottet anser över huvud taget att Riksidrottsförbundet efter ett övertagande av förvaltningsansvaret på samma sätt som för övrigt idrottsstöd bör få utforma närmare regler för medlens användning, vilka underställs Kungl. Maj:t för fastställelse." Herbert Larsson får läsa på sin reservation litet bättre.

Herbert Larsson säger också att idrotten är väsensskild från all annan ungdomsverksamhet. Om vi tittar på olika ungdomsorganisationers verksamhet, så skall vi finna att även de övriga ungdomsorganisationerna skiljer sig från varandra på många sätt. SSU-klubbens verksamhet skiljer sig mycket från scoutpatrullens och ungdomskörens. Men visst kan man göra generella regler som gäller såväl för idrottsorganisationerna som för de andra ungdomsorganisationerna, t. ex. när det gäller tävlingsidrott, som Herbert Larsson nämnde. Ta KFUM som bedriver en omfattande idrottsverksamhet men som får sina pengar över de övriga ungdomsorganisationernas anslag; KFUM får alltså mer än idrottsorganisationerna för idrottsverksamhet. Skall inte KFUM i så fall få rätt till bidrag för tävlingsidrott om nu normerna skulle ändras? Religiösa ungdomsföreningar har ofta idrottsturneringar. Det är klart att de också i så fall skall ha bidrag för det. Och det differentierade bidrag som vi har diskuterat – det skulle innebära att stora sammankomster ges ett något större bidrag – gäller inte heller bara idrottsklubbar utan sångkör och en rad andra organisationer.

Om man får litet tid på sig att utreda detta tror jag att man kan komma fram till generella regler som har den fördelen att de gäller *all* ungdomsverksamhet.

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

Herr SCHÖTT (m):

Fru talman! Som redan nämnts i debatten förekommer här bl. a. en trepartimotion i fråga om bidraget till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet. Under den motionen finns två namn från moderata samlingspartiet, Carl Eric Hedins och mitt. Då två av våra medmotionärer, herrar Norrby i Gunnarskog och Olsson i Kil, väl motiverat motionen kan jag fatta mig relativt kort.

Först vill även jag framhålla den oerhört stora insats som ungdomsorganisationerna gör. Deras betydelse när det gäller omhändertagandet av vår ungdom i fostrande syfte framstår med särskild skärpa i dessa dagar, då vi har att kämpa mot en stor ungdomsbrottslighet och en kriminalitet så svår och omfattande att vi tvingats tillsätta en särskild brottskommission. Det finns all anledning för oss att känna tacksamhet mot de hundratusentals frivilliga ungdomsledare som här gör en verkligt samhällsnyttig insats.

Som motionär är jag tacksam för utskottets välvilliga behandling av vår motion. De däri framförda huvudönskemålen – att söka uppnå jämlikhet och rättvisa mellan idrottsorganisationerna och övriga ungdomsorganisationer, att ingen höjning skall ske i fråga om kravet på minimiantalet deltagare i varje grupp, att ingen ändring av huvudmannaskapet skall ske förrän efter grundlig utredning – har tillgodosetts av utskottet.

Detta innebär bl. a. att riksdagen nu föreslås att till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet anvisa 5 miljoner kronor mer än vad Kungl. Maj:t och de socialdemokratiska utskottsledamöterna föreslår. Även om jag tillhör dem som ivrar för sparsamhet, vill jag på det livligaste tillstyrka den här höjningen. Pengarna utgör en god investering, och de möjliggör en större rättvisa mellan organisationerna – idrottens och de övriga. Liksom herrar Norrby i Gunnarskog och Olsson i Kil vill jag varna för att man här söker skapa några motsättningar mellan de olika ungdomsorganisationerna – båda utför ett utomordentligt värdefullt arbete. Det är med glädje som jag konstaterar att samtliga oppositionspartier i utskottet står bakom utskottets hemställan om ett ökat stöd åt ungdomsorganisationerna och en ökad rättvisa dem emellan.

Fru talman! Som representant för moderata samlingspartiet och som gammal idrotts- och ungdomsledare ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr OLSSON i Edane (s):

Fru talman! Den uppräknade av idrottsanslaget som föreslås för nästa budgetår ligger i storleksordningen 11,5 miljoner. Det ökar alltså idrottsbudgeten till omkring 100 miljoner kronor. Stödet för ungdomsorganisationernas centrala verksamhet ökar med 625 000 kronor. Lika mycket ökar bidraget till ungdomsledarutbildningen. Bidraget till lokal ungdomsverksamhet ökar med 5 miljoner kronor. Härav går 4,5 miljoner till idrotten och 0,5 till övrig verksamhet.

Detta är glädjande med hänsyn till den fostrande betydelse som både idrotten och annan föreningsverksamhet har.

Vi har på senaste tid kunnat konstatera hur även landstings-

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

kommunerna mer än tidigare börjat stödja föreningslivet och inte minst idrotten. Som idrottshövdingen Karl Frithiofson uttryckte sig: Det börjar med andra ord gå åt rätt håll.

Landstingsförbundets rekommendation om ett visst belopp per capita har antagits av många landsting. I det landsting jag tillhör -- i Värmland -- antog vi rekommendationen förra året.

Sverige ligger långt framme när det gäller det statliga stödet till idrotten. Jag har just fått en sammanställning om stödet till idrotten i de fyra nordiska länderna som bekräftar detta. Anläggningsstödet är i årets statsverksproposition upptaget till 24,2 miljoner kronor, medan organisationsstödet är 57,3 miljoner kronor. Inklusivt stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet uppgår det statliga stödet till idrotten i Sverige till, som jag inledningsvis nämnde, ca 100 miljoner kronor. Uppräkningen är väsentligt större än för detta budgetår, då ökningen stannade vid 5 miljoner.

Av sammanställningen för de övriga nordiska länderna framgår vidare att norska staten satsar omkring 37 miljoner kronor, medan stödet i Danmark är 33 miljoner kronor. I Finland slutligen är statens satsning 50 miljoner kronor.

Den svenska statens stöd till idrotten i form av organisations- och anläggningsstöd har det väl egentligen aldrig stått någon politisk strid om. Däremot har under det gångna året en intensiv diskussion förts om stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet. Här har många hävdade att idrotten kommit i strykclass jämfört med annan verksamhet - detta trots att årets anslag till den lokala verksamheten räknats upp med 4,5 miljoner kronor för idrotten och 0,5 miljoner kronor för övrig verksamhet.

Herrar Norrby i Gunnarskog och Olsson i Kil har här talat å idrottens vägnar och uttryckt dess besvikelse. Vi har vid flera tillfällen hört samma argument från samma talare och från samma talarstol. Mot detta vill jag upprepa vad jag tidigare framhållit, nämligen att vi inte bör diskutera det lokala stödet lösryckt ur sitt sammanhang som *en* form av bidrag till ungdomsorganisationernas verksamhet.

Det står väl också klart att bidragets storlek per sammankomst måste bli beroende av de totalt tillgängliga medlen. Summan 10 kronor per sammankomst måste betecknas som ett maximibelopp som bidraget inte får överstiga. Att de totalt tillgängliga medlen inte räcker till 10 kronor per sammankomst sammanhänger givetvis med en ökad aktivitet inom organisationerna men samtidigt med en ökad redovisning av redan befintlig verksamhet. Samtidigt har antalet redovisande lokala föreningar som bekant ökat. Vi kan väl också vara ense om, tycker jag, att det nya bidragssystemet ger organisationerna möjligheter att redovisa en större del av verksamheten än tidigare.

Vi har precis samma erfarenhet från våra landstings- och primärkommuner, nämligen att vi, trots de uppräknings jag tidigare hänvisat till bl. a. på landstingssidan, aldrig förmår höja bidragen i takt med de ökade krav som uppstått. Det är därför jag tycker att vissa ledamöter här i kammaren tagit till övertoner för att ge intryck av att man inom oppositionen skulle vara besjälad av ett genomgående större idrotts-

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

intresse än inom regeringspartiet. Så är naturligtvis inte fallet.

Oavsett om vi t. ex. beträffande tilläggsstaten anser oss kunna gå med på 3,7 miljoner kronor eller, som i en motion krävs, 7,7 miljoner kronor eller, som i en annan motion krävs, 10,5 miljoner kronor, är givetvis vårt intresse för idrotten lika grundmurat. Det ena partiet är inte mera idrottsvänligt än det andra, utan här måste det vara fråga om samma överbudspolitik som går igen på så många andra områden.

Beträffande formerna för stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet har jag i motionen 1244 begärt en översyn. Jag anser nämligen att en framtida överflyttning av ansvaret till lokala kommunala organ bör bli föremål för prövning. Det gäller då främst tillsyn och kontroll av verksamheten. Som framgår av betänkandet avser utskottet att i ett senare sammanhang behandla just denna motion.

Slutligen, fru talman, kan jag inte förstå varför majoriteten i utskottet tar avstånd från tanken att låta Riksidrottsförbundet administrera stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet. Här har, som herr Larsson i Vänersborg redan varit inne på, RF i skrivelse till utskottet den 3 mars i år förklarat sig berett att överta ansvaret för och förvaltningen av den del av stödet som just går till idrottsrörelsen. Mot detta har varken utbildningsdepartementet eller jordbruksdepartementet rest några invändningar. För mig är det helt obegripligt att företrädare för idrotten nu inte vill vara med om att ge sin egen riksorganisation denna fullmakt. Mest förvånad är jag kanske över herr Norrbys i Gunnarskog inställning, eftersom han ändå sitter som ledamot av styrelsen för ett av de större specialförbund som lyder just under RF.

Man får onekligen en känsla av att utskottsmajoriteten inte vill tona ner kritiken utan i stället vill behålla möjligheterna att fortsätta sin kritik här i kammaren, samtidigt som oppositionen i den egna provinspressen gör uttalanden och författar egna artiklar, rubricerade "Idrotten diskrimineras", och på det sättet söker ge läsekretsen intryck av att partierna skulle ha olika åsikter om idrottens medelsbehov, beroende just på partitillhörighet. Så är naturligtvis inte fallet. Den svenska idrottsrörelsen framstår för alla som en folkrörelse av enorm betydelse. Min egen erfarenhet med över 30-årigt engagemang inom idrottsrörelsen säger mig också att idrottsanslagen omfattas med mycket stor välvillighet, oavsett om de behandlas i riksdagen, i landsting eller i primärkommuner.

Jag ber till sist, fru talman, att få yrka bifall till de fyra reservationer, vilkas första namn är herr Larsson i Vänersborg.

Herr OLSSON i Kil (fp) kort genmäle:

Fru talman! Herr Olsson i Edane gör det sannerligen lätt för sig! Han säger att det socialdemokratiska förslaget är precis vad budgeten orkar med, och när vi från oppositionens håll kommer med förslag om ökat stöd kallar han det för överbud. Punkt och slut. Med den inställningen, Gunnar Olsson, är det klart att man inte behöver diskutera någonting här i kammaren, utan vad regeringen bestämmer är en gång för alla det bästa för hela folket.

Men låt oss ändå reda ut begreppen litet grand! Gunnar Olsson har talat om organisationsstöd och anläggningsstöd. Jag vill ännu en gång

Torsdagen den
29 mars 1973*Bidrag till ungdomsorganisationens lokala verksamhet*

påpeka att det bara finns ett statligt bidrag som går till den lokala ungdomsverksamheten, nämligen det lokala aktivitetsstödet. Några andra statliga pengar går inte till denna verksamhet. Idrottens organisationsstöd går till utbildning av ledare, till allmän propaganda för idrott, till forskning och utveckling m. m. Anläggningsstödet, Gunnar Olsson, går bl. a. och till större delen till fritidsbåttrafiken, till Vänerens seglationsstyrelse, till sjösäkerhetsrådet, till Falsterbo kanal osv., men ingenting går till det lokala aktivitetsstödet.

Jag blev verkligen förvånad när Gunnar Olsson till sist med skärpa motsatte sig vårt förslag att ytterligare ett år ha kvar förvaltningsansvaret hos skolöverstyrelsen, eftersom Gunnar Olsson själv har motionerat till årets riksdag om denna sak. Låt mig citera ur Gunnar Olssons motion 1244: "Mot den angivna bakgrunden finner jag det också ytterst tveksamt att, såsom uttalats i propositionen (s. 116), nu flytta det statliga bidraget till idrottsrörelsens lokala ungdomsverksamhet till nionde huvudtiteln." Detta är precis vad som nu föreslås från socialdemokratiskt håll, men nu är Gunnar Olsson inte bara beredd att lämna uttalandet i sin motion, utan han är också beredd att flytta över bidraget ett år tidigare än vad som antytts i propositionen. Det tycker jag inte är särskilt hållfast.

Herr NORRBY i Gunnarskog (c) kort genmäle:

Fru talman! Det av herr Olsson i Kil upplästa citatet är ett märkligt dokument som bevis för herr Olssons i Edane inställning till dessa frågor. Mycket på grund av vad herr Olsson i Edane skrev i denna motion och med hänsyn till andra i frågan lämnade motioner har utskottet skjutit på utredningsfrågan angående huvudmannaskap och därmed sammanhängande saker till i höst. Det skulle betyda att vi har att emotse en mycket lätt behandling av herr Olssons i Edane motion.

Det verkar som om herr Olsson i Edane inte hör på. Jag har motiverat varför utskottsmajoriteten inte har velat frångå den linje den drivit i denna fråga. Jag känner mycket väl Olssons i Edane tidigare engagemang inom idrottsrörelsen, och jag är beredd att påstå att han är minst lika insatt i dessa frågor som några av oss andra i denna kammare. Han åberopar mitt engagemang i en till RF närstående organisation. Han vill göra en stor fråga av att jag inte biträtt RF:s skrivelse i denna sak.

Just genom att jag sitter i den ställning jag gör vill jag kanske inte för dagen flytta över idrottens pengar till RF. Därmed intet ont sagt om RF. Men jag har kanske en liten misstanke mot varför överflyttandet skall ske just nu.

Herr OLSSON i Edane (s) kort genmäle:

Fru talman! Det är naturligtvis svårt för mig att utläsa vad herr Norrby i Gunnarskog har för misstankar, eftersom han inte givit uttryck för dem. Men jag vidhåller min uppfattning att när en ledamot av Svenska skidförbundet motsätter sig att RF tar över och förvaltar ifrågavarande anslag, förefaller det åtminstone mig att vara fråga om en underlig inställning.

Sedan böjer jag mig för RF:s deklaration. I brev förklarar man sig

beredd att ta över. Det skulle vara märkligt om man då som tidigare idrottsledare skulle motsätta sig Riksidrottsförbundets erbjudande i detta fall. Jag har motionerat om att man för framtiden bör se till att få ett lokalt kontroll- och översynsorgan, gärna i form av kommunernas fritidsnämnder. Jag vidhåller detta krav.

Herr RYDÉN (fp):

Fru talman! Den fråga som riksdagen just nu behandlar i kulturutskottets betänkande nr 11 är ingalunda ny i denna kammare. Redan vid införandet av det lokala aktivitetsstödet 1971 framförde vi farhågor för att idrotten kunde komma i ett sämre ekonomiskt läge än övriga organisationer. Våra farhågor har också under den gångna tiden be-sannats. Idrotten fick mindre pengar än övriga organisationer – ja, utfallet blev t. o. m. lägre än vi från början befarat. Vi som drivit kravet från idrotten har hela tiden gjort det i syfte att uppnå rättvisa och jämställdhet mellan de olika organisationerna. Vi vill slå fast att allt ungdomsarbete är lika värdefullt i vilken form det än bedrivs och bör därför enligt vår mening också betalas lika.

Till årets riksdag har representanter för folkpartiet, centerpartiet och moderata samlingspartiet i motionen 690 framfört krav om en höjning av anslaget till idrottsorganisationerna med 5 miljoner kronor utöver vad statsrådet föreslår, vilket enligt gjorda beräkningar skulle ekonomiskt jämställa organisationerna. Glädjande för oss motionärer och för idrottsrörelsen har varit att utskottets majoritet har kunnat enas om denna framställning.

Även vänsterpartiet kommunisterna har samma uppfattning om jämställdhet och lika ersättning för all ungdomsverksamhet. Fru Ryding och herr Werner i Tyresö för i sin motion 450 fram samma krav på anslagshöjning, dock med den skillnaden att medlen skulle anvisas i form av ett förslagsanslag. Dessa 5 miljoner kronor som utgör en höjning av anslaget till idrottsorganisationerna är, tror vi, väl använda pengar i ungdomsvårdande syfte. Jag har tidigare i denna kammare framhållit vikten av förebyggande ungdomsverksamhet, och genom att utnyttja de ideella föreningarna i denna verksamhet torde man nå det bästa resultatet. Det är framför allt från kostnadssynpunkt det i särklass billigaste.

Att ungdomsbrottsligheten de senaste åren har ökat kan ju avläsas bl. a. genom att kostnaderna för den institutionella eftervården de senaste åren ökat med i runt tal 10 miljoner kronor. I måndags presenterade regeringens kommission för bekämpande av brott sin rapport vilken innebär 1 200 nya polistjänster på tre år, som tillsammans med vissa sociala insatser kostar ca 100 miljoner kronor under denna tid. Dessa åtgärder kan säkert i nuvarande läge vara nödvändiga, men i förhållande till dessa miljoner är det en relativt blygsam summa som utskottet nu föreslår att ge till våra frivilligt arbetande socialarbetare inom idrotten, så att de därmed får möjlighet att ta hand om och ge fler ungdomar en meningsfull fritidssysselsättning. Genom att ge ökat stöd till den här typen av ungdomsvårdande verksamhet angriper man, tror jag, brottsligheten i rätt ända. Därmed minskar människors oro för ökad

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationsnernas lokala verksamhet

otrygghet på gatorna och i tunnelbanorna.

Många uppfattar idrotten som en verksamhet vilken mest handlar om elitidrottsmän. Många blir det, både pojkar och flickor, det är sant, och det är också bra, eftersom eliten behövs som stimulator för den stora bredd- och motionsidrotten. Men framför allt sporrar den ungdomen att delta i denna verksamhet. De flesta ungdomar slutar kanske med sin idrott i 18--20-årsåldern, en del fortsätter som motionsidrottare och en del blir duktiga idrottsledare eller ungdomsledare. Även om de flesta slutar i tjugooårsåldern har idrotten gjort en stor insats ur samhällsynpunkt. Det är just i den formbara åldern, kanske den ålder mellan 12 och 20 år där det statliga stödet verkar, som det är så viktigt att ge stöd och hjälp till den fritidssysselsättning ungdomarna själva väljer. Det skulle t. o. m. vara önskvärt att gå till ännu lägre åldrar.

Låt oss därför värdera och uppskatta alla slag av frivillig ungdomsverksamhet lika och därmed också ersätta den lika. Ökat stöd till sådan verksamhet i framtiden kanske besparar oss nya utgifter som fler polistjänster innebär och, allra viktigast, vi räddar många ungdomar från att komma in på brottets bana.

Fru talman! Jag har inget annat yrkande än utskottets.

Herr LINDAHL (s):

Fru talman! När vi i riksdagen och i massmedia diskuterar idrottsstödet och den svenska idrottens ställning har vi en benägenhet att klä oss i säck och aska. Jag har ofta förvånats över bristen på balans i den här debatten. Uttryck som att staten bedrar idrottsrörelsen, ekonomisk ruin, skandalösa förhållanden, idrotten är diskriminerad har varit rätt vanliga framför allt i pressen på senaste tid.

Jag är medveten om att idrottsjournalistiken lätt kommer upp i ett högt röstläge, och det har verkligen präglat denna debatt. Det är glädjande att sådana överord, som sannerligen inte gagnar idrotten, inte i särskilt hög grad har kännetecknat kammarens debatt här i dag.

Herr Olsson i Edane har, tycker jag, på ett förtjänstfullt sätt rett ut den svenska idrottsrörelsens ställning vid en jämförelse med våra nordiska grannländer. Det var en felaktig uppgift i Dagens Nyheter någon gång på höstkanten att Sverige idrottsligt är den minst gynnade nationen i Norden, som sedan har valsat omkring på olika håll. Pelle Svensson tog upp samma sak i sin uppmärksammade bok för en tid sedan. Men det är fel! Det har herr Olsson i Edane klarlagt här i dag. Jag tycker att det hyfsar debatten, när vi får höra sådana klarlägganden.

Hur ofta hör vi inte att Sverige idrottsligt är ett u-land, att vi inte kan konkurrera med de mäktiga öststaterna t. ex.

Vi hade nöjet för en tid sedan, i mars månad, att ha besök av en sovjetrysk idrottsdelegation under ledning av sportministern herr Pavlov. Delegationen reste omkring på olika håll i landet, och herr Pavlov sade till tidningen Svensk Idrott att han var mycket imponerad över de svenska idrottsanläggningarna. Det kanske vi inte hade väntat oss att få beröm på den punkten. Men han sade: "Vi skickar gärna hundra topptränare till er, om vi får tio anläggningar som Fyrishallen." Han undrade litet sjuveraktigt om inte det kunde vara ett kristligt byte. Den sovjetryska

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationsnernas lokala verksamhet

delegationen var imponerad över den svenska idrottens resurser på olika områden. Det tycker jag är ett intressant inlägg i debatten.

För några dagar sedan fälldes ett annat yttrande som jag gärna vill återge. Professor Arne Ljungqvist, nyvald ordförande i Friidrottsförbundet, gav ett recept till svensk idrott. Det var såvitt jag förstår hans första framträdande som ordförande i ett av våra största specialförbund. Han sade att man skall ta vara på de pengar man har. ”Tillgängliga medel skall fördelas med hundra procentig omsorg. Värderingar skall göras nu och när man med känsliga fingerspetsar placerat driftsmedlen så rationellt som möjligt och därigenom upplever fullständig insyn i den egna situationen har man det rätta underlaget för att begära mer anslag.”

Jag tycker att detta är ett alldeles utomordentligt inlägg. Det får inte bara bli tal om pengar inom svensk idrott. Det finns så mycket annat som vi har anledning diskutera. Jag erkänner att resursfrågan är viktig. Självfallet är den det, men jag tycker samtidigt att den nyvalde friidrottsordförandens ord är värda att lägga på minnet.

Jag skall till dem på oppositionssidan som anser att vi gör för litet för svensk idrott avge den personliga deklARATIONEN att jag i januari i år blev glatt överraskad, när jag i statsverkspropositionen fann att anslagen till idrotten i ett besvärligt budgetläge höjts högst avsevärt. Det är ju ändå så att stödet till idrotten har ökat kraftigt under senare år. Sedan de nya riktlinjerna för idrottspolitikerna drogs upp av 1970 års riksdag har den delen av idrottsstödet som hör till jordbruksdepartementet ökat från 43 miljoner kronor 1969/70 till 81,5 miljoner kronor 1973/74 enligt årets budgetförslag.

En ökning på många miljoner tog vi för en stund sedan här i riksdagen utan någon som helst debatt, därför att hälsan som bekant tiger still. Då var vi alla nöjda. Sedan kan vi desto livligare ägna oss åt att diskutera det avsnitt där vi har anledning känna visst missnöje. Det skulle för balansens skull, mina vänner, inte skada om vi också plockade fram alla de områden där vi gör betydande insatser och där jag, genom uteblivna motioner, kan konstatera att det råder fullständig enighet i riksdagen. Men även det förhållandet att det på skilda områden görs stora insatser för idrotten är värt att notera.

Jag blev angenämt överraskad när vi i januari i statsverkspropositionen fick så betydande anslagsökningar som vi faktiskt fick — det hade jag knappast trott. Men, säger någon, idrottsrörelsen fick inte allt som den begärt. Det är sant. Jag tror, mina vänner, att vi som verkar inom idrottsrörelsen aldrig kommer att bli nöjda. Sanningen är ju den att aktiviteten är mycket god, och det skall vi vara glada åt. Vi skall inte vara bekymrade för att aktiviteten ökar i en takt som ingen har kunnat förutse. Ofta när vi talar om ungdomsfrågor och ungdomsproblem är vi bekymrade för motsatsen, dvs. inaktivitet och passivitet. Men om en stor folkrörelse utvecklar en aktivitet som överträffar våra djärvaste förväntningar måste vi känna glädje, även om det kan medföra vissa ekonomiska bekymmer vilket innebär att vi inte helt och fullt kan gå idrottsrörelsen till mötes.

Men, mina vänner, vem kan få önskemålen hundra procentigt tillgodosedda? Jag såg att någon hade sagt litet föraktfullt om höjningen att det

egentligen bara gällde nålpenngar. Ja, om det var så enkelt att denna dag vore den enda under vårriksdagen, då vi kunde säga att endast det område vi nu diskuterar är försummat. Jag upplever från min bänk i kammaren vecka efter vecka att man ställer anspråk på ökande insatser. Det är ju prioriteringsfrågorna som gör politiken så svår för oss alla. Vad skall vi satsa på? Vi har olika önskemål och vi kan ibland känna att prioriteringarna inte sker på de områden som vi helst vill verka inom.

Men jag vill bestrida det ofta upprepade påståendet att svensk idrott skulle vara diskriminerad av politikerna. Det är ett felaktigt påstående. Vad jag bestämt vänder mig mot är att man skall gradera politikernas insatser på det sätt som sker i debatten. Jag vänder mig emot uppfattningen att vpk skulle ha större förståelse för idrotten och dess behov än exempelvis herrar Billy Olsson, Norrby i Gunnarskog och Rydén. Jag tror inte på det. Men det är lika orimligt att påstå att de borgerliga riksdagsmännen skulle vara större idrottsvänner än vi socialdemokrater.

Vi har naturligtvis alla oavsett från vilket parti vi kommer samma positiva grundinställning till idrotten. Skillnaden är bara den att regeringspartiet måste agera försiktigare än den mera lättsinniga oppositionen när det gäller stora och tunga utgiftsposter. Jag har undersökt hur det förhåller sig i borgerligt styrda kommuner ute i landet. Med tanke på det vi upplever här i kammaren skulle man kunna tro att era partivänner som styr kommunerna ute i landet skulle satsa hårdare på idrotten än vad socialdemokraterna gör.

Jag skulle egentligen önska att jag kunde skicka ut Billy Olsson som ambassadör till borgerligt styrda kommuner ute i landet. Jag tycker att han skall fara ut på en sådan turné. Han skulle gärna inledningsvis kunna gästa Göteborg, för där får han kanske stöd av fru Ryding. Göteborg är som bekant en borgerligt styrd kommun. Äk exempelvis till Göteborg och se på vad man i Göteborgs kommun gör för idrotten! Där är det samma konstellation som här i kammaren, att borgerliga riksdagsmän med vpk-stöd verkligen skulle kunna göra insatser, som går utöver vad man gör i socialdemokratiskt styrda kommuner. Men det gör man inte. Tvärtom. Tänk på uppslaget! Jag önskar er verkligen all möjlig framgång, för det är verkligen ett stort fält som ni har att bearbeta.

Jag undrar ibland när jag följer denna debatt, om borgerligt inställda idrottspolitikert helt har avskrivit tanken på att de någon gång skall få uppleva en borgerlig finansminister. Även en sådan skulle, sanna mina ord, tvingas att pruta på i och för sig välmotiverade anslagskrav.

Jag är inte verksam bara inom idrotten. Jag har kontakter också på andra håll. Jag upplever ständigt att exempelvis barn- och nykterhetsorganisationer anser att idrotten har favoriserats. Jag får många gånger uppträda till idrottens försvar på möten och tillställningar av olika slag. Har ni aldrig upplevt detta? Har ni aldrig erfart att den hårda debatten angående idrottsanslaget kan leda till att andra organisationer känner sig bortglömda? Det är ju ändå känt att 13 ideella ungdomsorganisationer uppvakttat partiledarna och vädjat att man inte ensidigt skall syssla med idrottens problem. Men de arbetar i det tysta, och de saknar också mycket av den enorma PR som glädjande nog tillkommer svensk idrott.

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

Jag skall sluta med att säga att jag håller väldigt styvt på idrottens självständighet gentemot statsmakterna. Jag blir ibland uppmanad att i riksdagen ta upp idrottsproblem i form av enkla frågor och interpellationer till statsråd. Jag brukar undvika det därför att den svenska idrottens egna organisationer har myndighetsfunktion. De har förtroendet att leda svensk idrott.

Mot den bakgrunden hade jag hoppats på att också politiker från andra håll skulle ha stött tanken på att låta idrotten själv bestämma över utformningen och användningen av det s. k. lokala aktivitetsstödet. På den punkten har ni gjort mig litet besviken. Idrottsutredningen föreslog på sin tid detta. På grund av att frågan var föremål för utredning sköt riksdagen på ställningstagandet 1970. Däremot gav man idrottsrörelsen det stora förtroendet att själv fördela och föreslå användningen av hela det statliga organisationsstödet till idrotten, som för kommande budgetår föreslås uppgå, som ni vet, till över 57 miljoner kronor.

Nu har märkligt nog de borgerliga partierna i kulturutskottet, stödda av kommunisterna, ansett att idrotten ännu inte är mogen att inneha detta förtroende. Socialdemokraterna i riksdagens kulturutskott har stött den framställning om att idrotten själv får ha hand om aktivitetsstödet som en enig riksidsrottsstyrelse lämnat in. Den socialdemokratiska uppfattningen glädde mig. Naturligtvis är idrottsrörelsen själv bäst lämpad att föreslå hur aktivitetsstödet skall disponeras och användas. Idrottsrörelsen känner - det tycker jag väl att herr Norrby i Gunnarskog borde kunna hålla med mig om - bäst sina egna förhållanden.

Idrottsrörelsen är så stor att den är svår att inrymma i för alla organisationer givna regler. Därför bör, tycker jag, idrottsrörelsen så fort som möjligt få friheten att föreslå hur pengarna skall användas i föreningarnas verksamhet och bära det ansvar som detta medför.

Fru RYDING (vpk) kort genmäle:

Fru talman! Efter herr Lindahls stora svepande idrottsanförande vill jag bara påpeka att vad vi nu diskuterar är det lokala aktivitetsstödet och hur vi skall skapa rättvisa mellan de olika organisationerna just beträffande detta stöd. Det är detta och ingenting annat som vi har på dagordningen just nu. Jag anser att rättvisa här skall skapas, och på denna punkt viker jag inte från uppfattningen att idrottsrörelsen är diskriminerad. Det lokala aktivitetsstödet är det enda vi har att tala om nu och inte många andra stora och viktiga saker. Det trodde jag att herr Lindahl hade fattat efter den långa debatt som förts.

Från vårt håll kan jag garantera att det inte finns någon avog inställning mot RF eller att vi inte skulle anse förbundet moget att överta förvaltningsansvaret. Som herr Lindahl själv sade, kan Riksidsrottsförbundet mycket väl få ta ansvaret. Jag har inte sagt någonting annat, men vi anser inte att det är lämpligt att redan i år göra detta inte minst med de reservationer som RF har avgivit i sin skrivelse. Vi vill i stället gå på statsrådets skrivning i statsverkspropositionen, och det är väl inte så konstigt.

Sedan en sak till. Jag vet inte om att någon har uppkonstruerat någon motsättning mellan idrotten och övriga organisationer. Själv sade jag i

mitt första anförande att jag vill bibehålla uppdelningen av anslaget till dessa delar av ungdomsrörelsen därför att de övriga organisationerna annars skulle ha fått mycket mindre pengar. Då hade det visserligen blivit en rättvisa, men den skulle ha skipats på så sätt att de övriga organisationerna hade fått mindre pengar. Det vill inte jag vara med om, utan då vill jag gå den andra vägen: ge idrottsorganisationerna mer, så att de får lika mycket som de andra organisationerna.

Sedan konstaterar jag att jag under denna långa debatt ännu inte har fått reda på vad reservanterna avsåg med "rapporterad aktivitet", som nämns i reservationen B 1. Är det inte reell aktivitet och rapporterad aktivitet i samband med varandra som det gäller?

Herr SCHÖTT (m) kort genmäle:

Fru talman! Jag lyssnade med stort intresse till herr Lindahl. Han är som bekant inte vem som helst. Han är Kungl. Maj:ts ombud i riksidrottsstyrelsen. I dag verkade han också vara Kungl. Maj:ts ombud här i kammaren. Åtskilligt av vad han sade kunde man instämma i, men jag måste med hänsyn till hans historieskrivning erinra om att det har varit oppositionen som i många år har fått kämpa för högre anslag till idrotten. Jag minns när vi fick kämpa för att få bort exempelvis nöjesskatten. Vi mötte stort motstånd från majoritetspartiets sida innan vi lyckades med det.

Liksom fru Ryding vill jag så erinra om att det vi egentligen skulle tala om här är det lokala aktivitetsstödet.

Jag begärde närmast ordet i anledning av uppgiften att riksidrottsstyrelsen enhälligt står bakom socialdemokraternas förslag. Av den får man kanske intrycket att hela den svenska idrottsrörelsen har en enhällig uppfattning i frågan. Det finns då anledning att påminna om en skrivelse som vi alla fått. I den erinrar Stockholms idrottsförbund om att förbundet höll en sammankomst den 2 mars, där 16 av rikets 23 distriktsförbund var representerade. Man diskuterade de här i dag aktuella frågorna. I skrivelsen krävs:

"att bidraget skall utgå efter samma normer till alla organisationer;

att den ursprungliga målsättningen — 10 kr per sammankomst — skall gälla;

att nu gällande regler om minst fem deltagare i varje grupp skall gälla."

Vidare anför:

"Stockholms Idrottsförbund har vid styrelsesammanträde den 12 mars ytterligare diskuterat" — — frågan — — — "varvid berördes bl. a. den administrativa funktionen och anslagets fördelning.

Styrelsen för Stockholms Idrottsförbund fann det angeläget att någon sådan förändring av administrationen av Lokalt Aktivitetsstöd icke bör komma ifråga som kan försvåra eller förhindra de ovan angivna att-satserna i resolutionen av den 2 mars.

Därmed borde frågan om en överföring av Lokalt Aktivitetsstöds administration — för idrottsorganisationerna — från Skolöverstyrelsen till Riksidrottsförbundet icke aktualiseras förrän likvärdigt bidrag gäller för samtliga organisationer.

Vi tror att administrationen av bidraget icke skall sammankopplas

Torsdagen den
29 mars 1973

*Bidrag till ungdomsorganisations-
nernas lokala
verksamhet*

med Riksdagens beslut angående storleksordningen av anvisade medel i syfte att uppnå jämlikhet mellan alla organisationer, icke heller att bidraget får anvisas som ett anslag som till sin form utgör en sammanläggning med det s. k. organisationsstödet.

Lokalt Aktivitetsstöd bör även i framtiden ha kvar sin karaktär av stimulansbidrag för föreningarna och ha samma utformning för alla organisationer.”

Fru talman! Jag anser att kammaren borde påminnas om vad åtskilliga idrottsorganisationer anför på denna punkt. Jag ber också att få erinra om att det här gäller att ge ytterligare 5 miljoner kronor till ungdomsorganisationerna. Än en gång ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NORRBY i Gunnarskog (c) kort genmäle:

Fru talman! Herr Lindahl har här gett sin syn på den här frågan. Han har väl, som herr Schött konstaterat, den positionen att han kan anlägga sådana synpunkter.

Jag tror att vi som har suttit i utskottet -- åtminstone vi som utgör utskottsmajoriteten -- får se litet vidare på denna fråga. Herr Lindahl var inne på det, och han sade att han i vissa sammanhang måste försvara idrotten. Vi har faktiskt också sett det så. Vi talar för vår del om all ungdomsverksamhet, och jag ber ånyo få trycka på att vi vill att den skall värderas lika. Men skiljer vi ut idrotten och ger den de medel som majoriteten inom utskottet anser att den bör ha har vi i fortsättningen ingen möjlighet att göra jämförelser. Det är en av huvudanledningarna till att vi inte nu vill vidta någon ändring. Jag har en känsla av att herr Lindahl och jag arbetar på litet olika nivåer inom idrottsrörelsen.

Som herr Olsson i Kil påpekat diskuterar vi nu det lokala aktivitetsstödet. Det går direkt till de små lokala föreningarna. Herr Lindahl talar däremot om organisationsstöd och anläggningsstöd, som inte direkt tränger ned till gräsrotterna. Jag har ännu inte fått klart för mig om herr Lindahl är nöjd med att idrottsorganisationerna får ytterligare 5 miljoner kronor för lokalt aktivitetsstöd eller om huvudanledningen till hans anförande är att han anser att Riksidrottsförbundet skall administrera anslaget. Han kanske vill tala om hur han vill prioritera den här frågan. Vill herr Lindahl att Riksidrottsförbundet skall överta ansvaret för det lokala aktivitetsstödet även om det innebär ett bortfall av de 5 miljoner kronor som vi har ställt i utsikt?

Herr OLSSON i Kil (fp) kort genmäle:

Fru talman! Essen Lindahl spelar upp förvåning över att utskottsmajoriteten inte har kunnat acceptera att förvaltningsansvaret överförs till Riksidrottsförbundet. Låt mig därför påminna om att det lokala aktivitetsstödet infördes redan 1971. Riksidrottsstyrelsen, som Essen Lindahl är ledamot av, har haft två år på sig för att lägga fram underbyggda förslag om förvaltningsansvaret. Detta har den inte gjort. Den kunde ha lagt fram förslag i sina petita i höstas eller när propositionen blev offentlig den 11 januari. Det har den inte heller gjort. Först sedan förslaget om det lokala aktivitetsstödet bordlagts i kultur-

utskottet fick vi ett brev från riksidrottsstyrelsen. Det konkreta förslaget om övertagande från 1973 är alltså en ganska färsk produkt, som inte tar skada av att bli ordentligt utredd. Eller tycker Essen Lindahl att förslaget skulle ta skada av att utredas innan vi fattar beslut om det?

Essen Lindahl sade att han höll sitt anförande för balansens skull. Och det var ett skickligt balanserat anförande. Han är alltså ledamot av riksidrottsstyrelsen, som vill att anslaget ökas i enlighet med vad motionärerna och utskottsmajoriteten vill. Men han är också Kungl. Maj:ts representant i riksidrottsstyrelsen. Och eftersom regeringen går emot detta förslag gör Essen Lindahl också det.

Essen Lindahl säger att han har många engagemang, och det har han. Han sitter bl. a. i rikspolisstyrelsen. Vi vet att det nu föreligger ett förslag om ett kraftigt utökat antal poliser — jag tror att genomförandet av förslaget kommer att kosta mellan 90 miljoner och 100 miljoner kronor. Den åtgärden vidtas för att vi skall kunna ta vara på de människor som har hamnat fel i det här samhället och för att vi skall kunna skydda oss mot brott. Vårt förslag om en ökning med 5 miljoner kronor för förebyggande verksamhet satsas så att säga i andra ändan av problematiken — det är en satsning på förebyggande verksamhet för att vi så småningom skall behöva färre poliser. Detta är en avvägning som Essen Lindahl också måste göra med sitt samvete.

Essen Lindahl vill skicka ut mig som ambassadör i landets kommuner för att tala om idrotten. Det skall jag gärna göra. Men Essen Lindahl är också regeringens ambassadör i Riksidrottsförbundets styrelse. Skillnaden mellan oss är att jag skulle tala för ökat stöd till idrotten; Essen Lindahl talar här i kammaren mot det.

Herr LINDAHL (s) kort genmäle:

Fru talman! Herr Olsson i Kil gav mig en lite komplimang för att mitt anförande var välbalanserat. Jag tackar för den komplimangen och vill samtidigt säga att herr Olssons andra anförande också var välbalanserat i motsats till det första. I det fanns nämligen en del klyschor som jag inte tycker hör hemma i en debatt idrottsvänner emellan. Vi kan vara generösa mot varandra. I det första anförandet sade herr Olsson att socialdemokraterna konsekvent hade motsatt sig oppositionens förslag till förbättringar, att socialdemokraterna för en enveten kamp mot bättre villkor för idrottsverksamheten, att vi har olika uppfattningar om värdet av att satsa på idrotten. Sådana där uttryck tycker jag att vi helt enkelt kan avstå ifrån i en debatt som den här.

Vill herr Olsson i Kil verkligen åka ut i borgerligt styrda kommuner och tala för ökat stöd till idrotten tycker jag att det vore förnämligt. Jag skall ta ett exempel. Statens bidrag till idrotten kan vi väl säga inte är så stora i förhållande till vad kommunerna ger. Intressant i det här sammanhanget är hur bidragsgivningen är utformad i olika kommuner — det finns uppgifter om det. Jag skall nöja mig med en enda uppgift. Det kan vara lämpligt att vi jämför det socialdemokratiskt styrda Stockholm med det borgerligt styrda Göteborg. De kontanta bidragen exklusive hyresbidrag och bidrag till föreningsägda anläggningar uppgår i Stockholm till 30 kronor per medlem och år. Motsvarande belopp i Göteborg är

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

5 kronor. Hyresbidragen i Stockholm är maximerade till 90 procent av faktisk kostnad. I Göteborg har maximigränsen satts till 60 procent eller 15 000 kronor per år. Herr Olsson och fru Ryding kan alltså få som första uppgift att se till, att det blir litet bättre ordning och reda på det här området i Göteborg.

Jag är medveten om att det är det lokala aktivitetsstödet vi i dag har anledning att syssla med i första hand, men jag ville också i mitt första inlägg teckna bakgrunden. Debatten går snett, därest vi inte också tar in vad som sker på andra områden. Jag menar att ett överlåtande av förvaltningsansvaret till Riksidrottsförbundet skulle kunna främja detta som vi alla tycks vara så hjärtligt överens om: att det lokala aktivitetsstödet skall förbättras snabbare än vad som har skett. Om vi har den uppfattningen kan man prioritera det lokala aktivitetsstödet. Jag förmodar att det skulle stå RF fritt att vidta sådana åtgärder till gagn för svensk idrott.

Herr BJÖRK i Gävle (c):

Fru talman! I den diskussion vi hade tidigare i dag nämnde jag att en stor del av den ungdomsdebatt vi har haft de senaste åren har rört sig enbart kring aktivitetsstödet. Jag tillhör dem som tycker att det är tvivelaktigt att bara bryta ut ett speciellt stöd och med det som utgångspunkt föra en argumentering som ger sken av att någon typ av organisationer skulle vara särskilt missgynnad. Det har också, framför allt i pressdebatten, gjorts gällande att man har blivit lovad 10 kronor per aktivitetsgrupp, vilket torde grunda sig på en missuppfattning. Det vore olyckligt om man försökte skapa ett motsatsförhållande – och jag tycker det finns tendenser till det – mellan å ena sidan idrotten och å andra sidan ungdomsorganisationerna i övrigt. Oftast är de övriga organisationernas medlemmar också medlemmar i någon idrottsförening, och tvärtom.

I motionen 673 har vi sagt att man nu bör vara mogen för att göra en ordentlig översyn av samhällets totala stöd till organisationerna. Man bör då, tycker vi, ta hänsyn till det stöd de får i form av lokaler, personal och tillgång till arkivarbetare, bidrag av landsting, kommuner osv.

En sak som jag anser att man bör ta med i det här sammanhanget, när det gäller stödet till olika typer av organisationer, är givetvis att det kan vara svårare att bedriva en verksamhet där man har en ambition att föra ut någon form av budskap. Man bör också ta speciell hänsyn till de organisationer där det är ungdomarna själva som leder ungdomsarbetet.

När det gäller aktivitetsstödet har man i debatten här i kammaren hittills i dag enbart ägnat sig åt erfarenheterna av de få år som har gått, och dem kan man självfallet ha vissa synpunkter på. Vi vet att för budgetåret 1971/72 fick idrotten ett stöd på 6:72 per sammankomst, vilket tillsammans utgjorde 14 miljoner kronor. De övriga organisationerna fick 9:56 per sammankomst, vilket gjorde 4,3 miljoner kronor.

Enligt de preliminära beräkningar som skolöverstyrelsen nu har försökt göra – och det bör observeras att de är av preliminär natur – kommer idrottsorganisationerna budgetåret 1972/73 att få en sammankomstersättning på ca 6:50, dvs. en minskning med ca 10 öre per

Torsdagen den
29 mars 1973*Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet*

sammankomst. För de övriga organisationerna beräknar man preliminärt ca 8:60 per sammankomst. Detta innebär en minskning av en krona per sammankomst för de övriga organisationerna, vilka kommer i ett uppenbart sämre läge än i dag. Tar man också hänsyn till de 5 miljoner kronor som dessutom skall tillföras organisationerna, så finns det mycket som talar för att man kommer att få ett jämlikt förhållande ganska snart. Det är inte helt uteslutet att det kan gå så att idrotten får något mer. Jag tycker att man skall föra den här debatten på ett annat sätt än hittills; dvs. att man skall se efter hur det också kommer att slå i framtiden.

Jag är också övertygad om att de övriga organisationerna kommer att vara angelägna om att man får till stånd en översyn av samhällets totala stöd till ungdomsverksamheten. Det har i debatten hittills talats om idrottsorganisationernas aktivitet i fråga om uppvaktningar. Men även de övriga organisationerna har framfört krav till statsråd m. fl. med synpunkter på stödets utveckling.

Man får kanske också tänka sig att det lokala aktivitetsstödet så småningom kommer att gå via kommunerna för att därigenom utjämna de olikheter i den lokala bidragsgivningen som nu förekommer beroende på att de kommunala bidragen ofta utgår med samma antal kronor som organisationen har fått i statligt stöd. Jag tror också att detta skulle ligga i linje med den tanke som finns, att det skall vara fråga om ett lokalt aktivitetsstöd.

När det gäller höjning av deltagarantalet från 5 per sammankomst till 10, tycker jag att det är riktigt som utskottet säger, att man bör bibehålla kravet på 5 deltagare. Studerar man de enskilda organisationerna, så finner man att inte mindre än 19 har ett medelantal deltagare som understiger 10 per sammankomst, medan 22 organisationer når däröver. De organisationer som har under 10 personer per sammankomst är alltså lika många som de som har därunder. Det är uppenbart att vissa organisationer skulle ha drabbats mycket hårt av en sådan höjning som föreslogs. Den skulle också ha inneburit en uppenbar diskriminering av den lilla gruppen. Jag tycker därför att det är bra att utskottet har skrivit som det har gjort.

Enligt mitt sätt att se är de synpunkter som har förts fram i debatten om den fortsatta diskrimineringen av idrotten i framtiden inte så aktuella, om man får den utveckling av aktivitetsstödet som man nu kan tänkas få. Då kommer det att bli ett bättre förhållande, och då skall vi inte behöva ha vad många uppfattar som en diskriminering av den här verksamheten.

Herr Lindahl framförde en del kloka synpunkter i sitt anförande, och jag var väl beredd att instämma i ungefär halva hans anförande. Men sedan började han göra litet partipolitik av det hela, och då tar jag nog tillbaka mitt instämmande.

Jag tycker nog också att det är en paradox att vi står och diskuterar några få miljoner kronor för förebyggande socialt ungdomsarbete när det plötsligt, utan större utredningar och utan alltför lång tids utredande, går att få fram pengar till mer än 1 000 poliser.

Under detta anförande övertog herr förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Statsrådet fru ODHNOFF:

Herr talman! De socialdemokratiska reservanternas i utskottet föreslår att förvaltningsansvaret för det statliga stödet till idrottsrörelsens lokala ungdomsverksamhet skall flyttas över från SÖ till Riksidrottsförbundet. Det är kring detta förslag som en stor del av debatten i kammaren har koncentrerats i dag. Man har försökt att spela ut den socialdemokratiska reservationen mot vad som är skrivet i statsverkspropositionen, och jag har därför behov av att gå in i debatten och anföra några synpunkter på frågan.

Tanken att flytta över förvaltningsansvaret till Riksidrottsförbundet är ju inte ny. Idrottsutredningen föreslög i sitt betänkande Idrott för alla att ansvaret för fritidsgruppsbidraget skulle flyttas över just till Riksidrottsförbundet. Vid införandet av det lokala stödet framfördes emellertid inte något sådant förslag från Riksidrottsförbundet.

Men som jag påpekade i statsverkspropositionen visar erfarenheterna av stödet till den lokala verksamheten att förhållandena i organisationerna skiftar på ett mycket påtagligt sätt, främst mellan idrott och annan ungdomsverksamhet, och det är främsta anledningen till att anslaget har delats upp på två poster. Skillnaderna har medfört svårigheter att tillämpa samma regelsystem för all ungdomsverksamhet, och jag uttalade också i statsverkspropositionen att jag skulle komma att överväga en samordning av det statliga bidraget till idrottsrörelsens lokala ungdomsverksamhet med övrigt idrottsstöd under nionde huvudtiteln.

I statsverkspropositionen redovisades också en del synpunkter på ansvarsfördelningen mellan stat och kommun, och enligt min mening kan inte de här båda aspekterna – alltså samordningen av idrottsstödet och ansvarsfördelningen mellan stat och kommun – ställas mot varandra. Frågan om ansvarsfördelningen mellan stat och kommun är en långsiktig fråga som inte kan avgöras med ett mycket kort varsel, och inte heller kan ansvarsfördelningen i den här aktuella frågan lösas helt isolerad från andra likartade frågor.

I dagens läge har det inte bedömts vara möjligt att ta upp det här problemet, men jag vill i likhet med herr Olsson i Edane starkt understryka att detta inte får tolkas så att frågan är avgjord för all framtid. Samordningen av idrottsstödet skall därför ses som ett försök till en konstruktiv lösning av problemen kring det statliga stödet till lokal ungdomsverksamhet inom idrotten i det läge som vi i dag befinner oss i.

I det planeringsläge som var för handen under höstens budgetarbete, som i den här frågan kom att bli mycket koncentrerat, bedömdes det inte som möjligt att aktualisera en överflyttning av förvaltningsansvaret till Riksidrottsförbundet. Några konkreta förslag på den punkten fördes inte heller fram av skolöverstyrelsen. Arbetsgruppen för det lokala stödet inom skolöverstyrelsen diskuterade frågan men kom aldrig med något förslag. Riksidrottsförbundets skrivelse till kulturutskottet kan därför inte uppfattas som något annat än en konsekvent fortsättning på en utvecklingslinje som drogs upp redan i statsverkspropositionen.

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

När man här gör ett stort nummer av att det inte skulle råda enighet inom idrottsrörelsen och pekar på att Stockholms idrottsförbund har haft en annan mening, så tycker jag det är intressant att se att Stockholms idrottsförbund förde fram sin mening innan riksidrottsstyrelsen fattade beslut i frågan. Skrivelsen från Riksidrottsförbundet till kulturutskottet är daterad den 15 mars, och man hänvisar till ett beslut vid ett sammanträde den 7 mars. När Riksidrottsförbundet förklarat sig berett att ta över förvaltningsansvaret redan från den 1 juli 1973, så anser jag inte att man skall skjuta frågan på framtiden, och jag finner det underligt att utskottsmajoriteten, som i andra sammanhang har talat sig så varm för den svenska idrottsrörelsen, nu plötsligt drabbas av misstro och misstänksamhet mot den organisation som inom sig svarar för landets mest omfattande ungdomsverksamhet. Denna misstro mot idrottsrörelsens möjligheter att själv kunna ta ansvaret för det lokala stödet gör att man måste fråga sig vad syftet är med den stora aktivitet som har utvecklats i denna fråga. Det är beklagligt att utskottsmajoriteten inte har velat ge idrottsrörelsen förtroendet att utforma stödet till den lokala ungdomsverksamheten på det sätt som en enhällig riksidrottsstyrelse anser bäst gagna verksamheten utan i stället för ner frågan till överbudspolitikens plan. Taktik går före saklighet, kunde herr Zachrisson konstatera redan när han bemötte de borgerliga ledamöterna rörande det centrala stödet.

I kulturutskottets betänkande nr 14, som kammaren senare kommer att behandla, konstaterar de borgerliga ledamöterna liksom också representanten för kommunisterna beträffande bidraget till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning: "Med hänsyn till den återhållsamhet i fråga om utgiftsökningar som i dagens läge är ofrånkomlig anser sig utskottet inte kunna tillstyrka någon höjning av detta anslag utöver vad som föreslagits i propositionen." Det är i stor utsträckning samma ansvarskännande borgerliga ledamöter som står bakom utskottsmajoritetens förslag där som i fråga om det lokala aktivitetsstödet. En av dessa ansvarskännande ledamöter är herr Nisser, som vid behandlingen av tilläggsanslaget för bidrag till idrottens lokala verksamhet djupt beklagade det bittra faktum att den ekonomiska situationen gjorde att man inte kunde gå utöver de 3,7 miljoner som föreslogs i propositionen. Herr Nisser sade då att det snart måste bli sådana tider, ekonomiskt sett, att den svenska idrottsrörelsen verkligen kan få hela det stöd som den så väl är värd. Det är intressant att se och glädjande att kunna konstatera, att dessa goda tider tycks ha kommit redan efter en månad. Jag hoppas att herr Schött inte försummar att för både herr Nisser och andra tala om att den ekonomiska situationen i landet har blivit sådan att staten riskfritt kan ta på sig utgifter, som ligger långt utöver vad regeringen har bedömt vara realistiskt.

Erfarenheten har visat att målsättningen att stimulera en bred ungdomsverksamhet måste leda till att olikheter i bidragsformerna uppstår mellan organisationsgrupper som företer skiftande förhållanden. Vissa generella principer måste givetvis iakttas, som t. ex. att statsmakterna på ändamålsenligt sätt kan granska hur resurserna används och vilka resultat insatserna ger i ungdomsverksamheten. Jag vill också

Torsdagen den
29 mars 1973

*Bidrag till ungdomsorganisa-
tionernas lokala
verksamhet*

understryka att en grundläggande tanke bakom stödet till idrottsrörelsens lokala ungdomsverksamhet är att det skall ge ökade förutsättningar för en verksamhet på bredden som ger barn och ungdom möjligheter till sociala kontakter och stimulerande samvaro. Den tanken har varit vägledande under hela tiden som statligt stöd har utgått, och den bör vara det också i fortsättningen.

Det har i denna debatt anförts en del som jag dels vill bemöta, dels i någon mån ta upp till diskussion. Fru Ryding visade stark tillit till statsverkspropositionen när det gäller huvudmannskapet. Hon sade att man inte skall ändra på statsverkspropositionens intentioner på ett alltför brådstörtat sätt. Vi bedömde det emellertid så att det skulle vara att kräva för mycket av Riksidrottsförbundet, om vi i statsverkspropositionen hade begärt en omläggning från den 1 juli 1973. Men när nu RF självt erbjuder sig att ta på sig förvaltningsansvaret, så finns det ju inte längre några hinder.

Till herr Norrby i Gunnarskog vill jag säga att man får väl inte förväxla medelshöjning med ändrat huvudmannskap. Den ena linjen hade ju inte behövt utesluta den andra.

Herr Olsson i Kil är mån om att all ungdomsverksamhet skall värderas lika. Herr Olsson i Edane har redan varit inne på vad den värderingen ger till resultat. Det utgår ungefär 20 miljoner kronor i centralt stöd – stöd till ungdomsledarutbildning och stöd till lokal aktivitet – till ungdomsorganisationer utanför idrottsrörelsen. Det är ungefär 1 miljon ungdomar som omfattas av den verksamheten. För liknande ändamål utgår det 75 miljoner kronor till idrottsrörelsen, som är den största ungdomsorganisationen. Men så förtvivlat mycket större än de övriga ungdomsorganisationerna är den inte; 1,4 miljoner medlemmar har det uppgivits att den räknar.

Herr Olsson i Kil gör också ett stort nummer av att någon här i kammaren inte tycks betrakta idrottsrörelsen som en ideell organisation. Det gör jag för min del gärna, men jag vill då ställa frågan: Varför skall man så ensidigt tillgodose en enda av de ideella organisationerna? Visst är den störst, men de övriga omfattar som sagt 1 miljon medlemmar.

Det har sagts att det är små ökningar som föreslås i statsverkspropositionen. Herr Olsson i Edane har på ett utmärkt sätt redovisat både absoluta belopp och relationer mellan stödet till idrott och stödet till övriga ungdomsorganisationer, och herr Lindahl har genom sitt engagerade inlägg manat till besinning och samtidigt givit perspektiv både på den kommunala beslutsnivån och på förhållandena för övriga organisationer. Det är viktigt att påpeka att man inte kan satsa ytterligare 5 miljoner kronor utan att jämföra olika behov. Är det då rimligt att lämna övriga organisationer utanför? Tänker man i sin ystra överbudslek inte på att också övriga organisationer med fördel kunde fått del av de medel man så frikostigt delar ut? För dem som inte behöver ta ansvar för att betala kalaset kan det väl ändå inte vara så svårt att låta välviljan flöda över och låta både nyktra och religiösa, scouter och Unga örnar få del av det goda! Den reflexionen kan man inte undgå att göra både om de borgerliga ledamöterna och om vpk-ledamöterna. Ändå styrs alla de pengar som här grips ur luften till anslaget till lokalt aktivitetsstöd med ensidig inriktning

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

på idrottssidan, som redan i propositionen är tillgodosedd med nio tiondelar av den föreslagna ökningen.

Herr talman! Jag tror att idrottsrörelsen på ett förtjänstfullt sätt skall motsvara det förtroende vi från socialdemokratiskt håll vill ge den beträffande huvudmannskapet. Jag kan alltså avslutningsvis konstatera att efter den omfattande debatt som förts om det lokala stödet framstår reservanternas förslag som en konstruktiv lösning på problemet.

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! Fru Odhnoff talar om att vi skulle hysa misstro mot Riksidrottsförbundet. Låt mig säga att vi som motionärer hade en utomordentligt god kontakt just med Riksidrottsförbundet. Motionen har tillkommit i samarbete med Riksidrottsförbundet.

Jag begärde ordet när fru Odhnoff anmärkte på att Riksidrottsförbundets skrivelse var av den 15 mars. Men låt mig då tala om att Stockholms idrottsförbunds skrivelse är av den 19 mars. Av skrivelsen framgår att det inte bara är Stockholms idrottsförbund som står bakom den, utan ytterligare 15 av landets distriktsförbund. Jag tycker därför att vi har en stark opinion bakom oss.

Vad vi har litet svårt att förstå är den sista uttryckningen från Riksidrottsförbundets sida; det verkar som en ambulansutryckning för att rädda regeringen, och det har vi litet svårt att gilla.

Fru Odhnoff hade uppmärksammat att herr Nisser inte hade ansett sig kunna gå med på ett visst anslag. Nej, han var tvungen att avstå från det just för att kunna biträda denna höjning med 5 miljoner kronor. Vi moderater ville koncentrera oss på denna större insats som vi ansåg vara mest betydelsefull. Det tycker jag inte att det skulle vara så svårt att förstå — inte heller herr Nissers uttalande att han hoppades på en sådan ordning när det gäller samhällsekonomin i framtiden att man kunde ge ännu mer till idrotten och övriga ungdomsrörelser. Det är många som delar hans förhoppning att vi snart kommer dithän.

Det är sedan intressant att notera att statsrådet Odhnoff så snabbt blivit övertygad om att en annan ordning beträffande förvaltningsansvaret är befogad. Hade statsrådet ingen kontakt med Riksidrottsförbundet innan statsverkspropositionen skrevs?

Fru RYDING (vpk):

Herr talman! Jag vill påpeka för fru Odhnoff att det här inte handlar om något misstroende eller någon misstänksamhet mot Riksidrottsförbundet. Det handlar inte heller om brist på förtroende för Riksidrottsförbundet när vi går emot förslaget att i år överföra förvaltningsansvaret till denna organisation. Frågetecknet för mig i sammanhanget är tidschemat när det gäller statsverkspropositionen och Riksidrottsförbundets skrivelse. Jag kan inte förstå hur det kom sig att man just den 15 mars på sittande sammanträde bedömde det då vara möjligt att formellt överta ansvaret för detta anslag.

Sedan säger fru Odhnoff att man inte kan satsa ytterligare 5 miljoner på idrotten — det vore inte rimligt att göra det eftersom man då lämnade de övriga organisationerna utanför. Det tror inte jag att man gör,

eftersom idrottsorganisationerna när det gäller bidrag ligger så lågt. Aktiviteten där har bevisats vara större. Men för vpk:s del har vi föreslagit att hela anslaget skall utgå som *förslagsanslag*. Då lämnar vi ingen organisation utanför, och då blir det verkligen rättvisa. Varför inte tänka på det förslaget i stället, fru Odhnoff?

Herr NORRBY i Gunnarskog (c):

Herr talman! Statsrådet Odhnoffs inlägg – såsom jag tolkar det – understryker klokheten i utskottsmajoritetens förslag att man bör avvakta och göra utvärderingar och först sedan frågan är utredd fatta ett beslut.

Jag har inte förväxlat huvudmannaskapet med höjd medelstillelning. Jag har bara frågat herr Lindahl vad han tror att RF skulle ha föredragit om man fått välja mellan att få 5 miljoner kronor i anslagshöjning och att redan nu ta hand om huvudmannaskapet. Jag tror att jag har många idrottsvänner med mig när jag säger att vi hellre tar det höjda anslaget och väntar med huvudmannaskapet till dess den frågan är utredd.

Låt mig bara säga att vi i debatten i dag visserligen ensidigt har betonat idrottens problem, men idrotten är ju ändå den part som i medelstillelning legat lägst per sammankomst. Sammankomsten är vad statsrådet Odhnoff, statens ungdomsråd, skolöverstyrelsen och alla andra organisationer har godtagit såsom mätare på aktivitet. Med tanke på detta måste man väl ändå försöka föra dens talan som har fått minst per sammankomst.

Jag vill betona att med det förslag utskottet här framlagt om en ytterligare höjning med 5 miljoner kronor kommer vi kanske att jämställa organisationerna i bidragshänseende per sammankomst. Inom SÖ och RF finns uträkningar som ger vid handen att t. ex. anslaget till idrottsorganisationerna kommer att ligga på 8:60–8:65 kronor per sammankomst, medan för övriga organisationer sammankomstbidraget kommer att uppgå till cirka 8:70 kronor. Dessa skillnader är så små att det inte är någonting att tala om.

Herr Björk i Gävle sade tidigare att dessa organisationer i bidragshänseende kommer att närma sig varandra. Då kan vi på mera jämställd fot börja utvärdera denna verksamhet.

Herr OLSSON i Kil (fp):

Herr talman! Först vill jag än en gång säga några ord om förvaltningsansvaret.

Precis som Lars Schött påpekade fanns 17 idrottsförbund representerade i Folksamhuset för någon vecka sedan. Där uttalade man att man ville vänta med ett överförande av ansvaret till dess man hade likställdhet mellan idrotten och övriga organisationer.

I dag i kammaren har Karl-Eric Norrby, som är kassör i Skidförbundets styrelse, och Lars Schött, som är f. d. ordförande i Simförbundet, gått på samma linje. Det finns alltså, om man skall vara mild i uttrycket, olika synpunkter inom idrottsrörelsen om hur man skall göra. Då tycker vi det är riktigt att vänta och utreda och sedan ta ställning till de konkreta förslagen.

Camilla Odhnoff säger att det lokala aktivitetsstödet skall stimulera verksamheten på bredden, vilket är alldeles riktigt. Men i dag har vi nått det läget att vissa föreningar tvingats skära ned sin breddverksamhet, därför att de fått ett alltför lågt utfall av det lokala aktivitetsstödet. De tvingas prioritera och då blir det i regel den mer elitbetonade idrotten som man tar från i första hand, vilket kanske är förståeligt men beklagligt.

Camilla Odhnoff framhåller också att det centrala stödet måste värderas lika så att övriga ungdomsorganisationer ges bättre resurser. Nyss föreslog vi från folkparti- och centerpartihåll i riksdagen att det centrala stödet till övriga organisationer skulle ökas, men då sade ni nej. Var finns konsekvensen?

Vårt agerande betecknade Camilla Odhnoff som taktik före saklighet. Sedan vänder hon omedelbart upp och ned på verkligheten och säger att vi vill ensidigt tillgodose idrottens lokala verksamhet. Men det är ju inte så. Idrotten har haft 3:34 kronor mindre per sammankomst under 1971/72 och hela tiden fram till i dag har idrotten fått mindre än övriga organisationer.

Det är inte saklighet, Camilla Odhnoff, att göra ett sådant felaktigt påstående. Om det är taktik, tycker jag den är alltför grov.

Statsrådet fru ODHNOFF:

Herr talman! Herr Schött ger en intressant upplysning om hur motioner tillkommer här i riksdagen och jag kan bara tacka för den upplysningen.

Beträffande vad olika parter skulle ha känt till om varandras skrivelser är det ju tydligen helt klart att sammanträdet med Stockholms idrottsförbund var den 2 mars. I detta sammanträde deltog också representanter för riksidrottsstyrelsen, som alltså är underrättad om vad som avhandlades där. Riksidrottsstyrelsen hade sedan sitt sammanträde den 7 mars.

När fru Ryding försöker bemöta misstankarna om ett misstroende från borgerliga och kommunister gentemot RF, är det väl lite svårt att se hur hon med hänsyn till det förtroende som hon väl då vill känna för Riksidrottsförbundet kan blankt neka att gå med på de som jag tycker förnuftiga förslag som framförs i denna skrivelse.

Fru Ryding hänvisade till sin stora generositet. Det är naturligtvis riktigt att hon är helt suverän på det området, men hon har ju också en suverän distans till den praktiska verkligheten, där det gäller att ha ansvar för att pengarna också betalas ut.

Herr Norrby i Gunnarskog tog upp frågan om huvudmannaskapet. Jag skulle vilja fråga honom, varför man inte skall försöka lösa de akuta problem som vi är ense om finns och som vi upprepade gånger har debatterat i kammaren. Varför inte försöka lösa dem på det sätt som jag är övertygad om är bäst i dag?

De motioner om eventuellt överförande av detta anslag till kommunen, eller i varje fall ansvaret för vissa delar, är ännu inte behandlade av utskottet. Innan dessa utredningsyrkanden så småningom har avsatt resultat i form av eventuella utredningar och ännu mer innan de

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

resultat i eventuella utredningsförslag och så småningom i propositioner till riksdagen, kan en ganska lång tid ha gått.

Herr Olsson i Kil pekade på de många prominenta idrottspersonligheter som finns i kammaren. Det är i och för sig glädjande med detta inslag i vår skara, men mellan raderna i hans yttrande kan man uppfatta ett misstroende hos förbunden gentemot Riksidrottsförbundet. Då kommer herr Olsson ut på så djupt vatten att jag inte anser mig ha anledning att följa honom; han får väl försöka reda upp inom idrottsrörelsen var de egentliga förtroendesprickorna finns.

Det centrala stödet till ungdomsorganisationerna har redan behandlats i kammaren. Herr Zachrisson har på ett övertygande sätt talat om varför vi i *detta läge*, med den utredning som arbetar och som beräknas bli klar med sitt arbete under innevarande år, går emot de höjningar som ni har föreslagit.

Herr förste vice talmannen tillkännagav att anslag utfärdats om sammanträdets fortsättande kl. 19.30.

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! Statsrådet fru Odhnoff nämnde något om sättet för motionernas tillkomst, precis som om det skulle vara något fel att vi hade kontakt med Riksidrottsförbundet. Dess bättre är det alltså här i landet att det står oppositionen fritt att ta sådana kontakter, och dess bättre är idrottsrörelsen alltså opolitisk och lämnar de upplysningar vi behöver vid vårt motionskrivande. Jag vill uttala den förhoppningen att statsrådet Odhnoff snart får praktisk erfarenhet av motionsarbete.

För övrigt tycker jag att statsrådet Odhnoff borde vara tacksam mot kulturutskottet för att utskottet nu föreslår en förstärkning med ytterligare 5 miljoner kronor. Genom den förstärkningen avlägsnas en skönhetsfläck – den orättvisa som har funnits mellan idrottsorganisationerna och övriga organisationer, en orättvisa om vilken statsrådet Odhnoff ju ofta har blivit påmind.

Herr OLSSON i Kil (fp):

Herr talman! Jag vill bara konstatera att det är Camilla Odhnoff som är ute på djupt vatten när hon påstår att vi hyser misstro mot idrottsrörelsen. Det har vi aldrig gjort, men vi förbehåller oss rätten att vänta på utredningar innan vi fattar beslut i kammaren.

Sedan vill jag bara notera, att Camilla Odhnoff tycker att det är helt rimligt att man innan man förändrar det *centrala stödet* väntar på en utredning. Men när det gäller en förändring av det *lokala stödet* behöver man inte vänta på en utredning. Det är en generande brist på konsekvens i vad statsrådet nyss har sagt.

Statsrådet fru ODHNOFF:

Herr talman! Jag skulle nog vara mera tacksam mot kulturutskottet för de 5 miljonerna, herr Schött, om man också hade gjort sig besvär med att tala om hur medlen skulle tas fram.

Herr SCHÖTT (m):

Herr talman! Jag trodde inte att det var kulturutskottets uppgift.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen B 1 av herr Larsson i Vänersborg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Larsson i Vänersborg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten 2 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen B 1 av herr Larsson i Vänersborg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	162
Nej	–	135
Avstår	–	2

Mom. 2-4

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen B 4 av fru Ryding, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Ryding begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten 2 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen B 4 av fru Ryding.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Ryding begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	273
Nej	–	16
Avstår	–	10

Nr 56

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till ungdomsorganisationsnernas lokala verksamhet

Torsdagen den
29 mars 1973

*Statens ungdoms-
råd*

Mom. 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen B 5 b av herr Larsson i Vänersborg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Larsson i Vänersborg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten 2 mom. 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen B 5 b av herr Larsson i Vänersborg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Larsson i Vänersborg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	159
Nej	—	138
Avstår	—	2

Mom. 7

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 4

Statens ungdomsråd

Kungl. Maj:t hade under punkten B 50 (s. 118—120) föreslagit riksdagen att till Statens ungdomsråd för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 1 119 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1973:682 av fru Kristensson m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen vid behandling av bilaga 10 till statsverkspropositionen under punkten B 50 beslutade avslå det för budgetåret 1973/74 föreslagna reservationsanslaget till Statens ungdomsråd om 1 119 000 kronor samt

1973:1250 av herr Stålhammar m. fl. (fp).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:1 och med avslag på motionen 1973:682 till Statens ungdomsråd för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 1 119 000 kronor,
2. att riksdagen skulle avslå motionen 1973:1250.

Torsdagen den
29 mars 1973

*Statens ungdoms-
råd*

Reservation hade avgivits

C. av herr Nilsson i Agnäs (m) och fru Mogård (m) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till motionen 1973:682 skulle avslå förslaget i propositionen 1973:1 om anvisande för budgetåret 1973/74 av ett reservationsanslag av 1 119 000 kronor till statens ungdomsråd.

Vid denna punkt hade avgivits ett särskilt yttrande av herrar Enlund (fp) och Olsson i Kil (fp).

Fru MOGÅRD (m):

Herr talman! I reservationen C till kulturutskottets betänkande nr 11 yrkas att statens ungdomsråd avvecklas. Det innebär självfallet inte att de uppgifter som statens ungdomsråd nu utför är oväsentliga och kan utgå, utan det handlar om hur dessa uppgifter bättre skall utföras.

Statens ungdomsråd bildades 1959 som ett kontakt- och samordningsorgan i ungdomsfrågor. Efter en tids "försöksverksamhet" fastställdes en ny instruktion. Enligt denna skulle rådet ha ett representantskap med en ordförande, utsedd av Kungl. Maj:t, och företrädare för var och en av de riksorganisationer eller samarbetande sådana som fick statsbidrag till ungdomsledarutbildning. Styrelsen skulle bestå av representantskapets ordförande, dennes ersättare och högst sex ledamöter förordnade av Kungl. Maj:t efter förslag av representantskapet.

Rådet blev därmed ett organ som gentemot statsmakterna – främst regeringen – företrädde det organiserade ungdomsarbetets intressen och synpunkter. Till följd av denna ställning fungerade rådet också som allmänt remissorgan för ungdomsorganisationerna.

1969 tillsattes en organisationskommitté för att omorganisera statens ungdomsråd. Huvudskälet för detta var att man ville tillägga rådet nya uppgifter, främst kontinuerlig utredningsverksamhet och viss försöksverksamhet.

Beslutet att omorganisera statens ungdomsråd innebar att rådets uppgifter och ställning undergick väsentliga förändringar. En viktig del av det nya ungdomsrådets utredande och planerande uppgifter blev att tjänstgöra som samordnande organ på departemental nivå i frågor som rör ungdomspolitiken. Genom att det nya ungdomsrådet fick förändrade och vidgade ungdomspolitiska uppgifter förändrades också rådets karaktär. I korthet kan man säga att det nya rådet blev ett instrument för utformningen av de ungdomspolitiska insatserna. Däremot kan statens ungdomsråd i sin nya form inte betraktas som ett representativt organ för ungdomsorganisationerna. Detta medför bl. a. att rådet inte längre kan fungera som ungdomsorganisationernas gemensamma remissinstans.

Rådet tillsätts nu i sin helhet av Kungl. Maj:t – utan förslag från representantskapet. Representantskapet finns kvar och består av företrädare – till det antal rådet bestämmer – för de organisationer som erhåller statsbidrag och företrädare för annat organiserat ungdomsarbete.

Nu är statens ungdomsråds uppgifter följande:

Samråd och kontakt mellan ungdomsorganisationerna och staten – en uppgift som statsrådet Odhnoff anser särskilt viktig.

Att vara samordnande organ i ungdomspolitiska frågor på departemental nivå.

Att utgöra ett utrednings- och planeringsorgan på ungdomspolitikens område. Statens ungdomsråd karakteriserar sig själv som en rullande ungdomsutredning.

Att svara för vissa informations- och serviceuppgifter.

1972 fick statens ungdomsråd dessutom uppdraget att vara anslagsfördelande myndighet, då det gällde medlen för information om alkohol- och narkotikafrågor, för vilket då anslogs 5 miljoner kronor.

Det förefaller att vara en heterogen samling uppgifter. För samråd och kontakt mellan ungdomsorganisationerna och staten kan det väl inte vara rimligt att inrätta en särskild mellanhand. Bättre vore att ungdomsorganisationerna hade ett demokratiskt valt organ för den uppgiften. Samordning på departemental nivå tycker jag kan göras utan att man för det inrättar ett särskilt organ.

En rullande utredning, som inte är parlamentariskt sammansatt, kan jag för min del inte finna acceptabel.

Beträffande information och service sägs det från ungdomsorganisationer att material från statens ungdomsråd är alltför allmänt hållet och generellt för att kunna användas av de olika ungdomsorganisationerna. Det tyder på att här görs ett onödigt dubbelarbete.

Beträffande statens ungdomsråd som anslagsfördelande myndighet så har ju stark kritik riktats mot fördelning av medlen. Rent allmänt måste det vara bättre att låta anslag fördelas av en myndighet, i detta fall t. ex. skolöverstyrelsen. Med en politiskt tillsatt styrelse är risken stor för politisk slagsida vid anslagsfördelningen.

Statens ungdomsråds existens och utveckling har inte inneburit det samlande grepp på ungdomsfrågorna som i och för sig är önskvärt. Statens ungdomsråd är enligt reservanternas mening en överflödigt byråkratisk mellaninstans, som med fördel kan avvecklas.

Jag yrkar, herr talman, bifall till reservationen C.

Herr ZACHRISSON (s):

Herr talman! Den idé som fru Mogård här förfäktar är en förflugen tanke, som det egentligen är ganska onödigt att besvara riksdagen med. Ungdomsorganisationerna, inklusive fru Mogårds meningsfränder i Moderata ungdomsförbundet, samarbetar smidigt och konstruktivt i statens ungdomsråd. Detaljer i ungdomsrådets arbete kan naturligtvis diskuteras. Det är självklart med tanke på hur skiftande och rörligt ungdomsarbete är. Men att lägga ned ett så bra samarbetsinstrument vore dumt. Statens ungdomsråd behövs – det tycker den helt övervägande majoriteten av de organisationer som samverkar i ungdomsrådet.

Lägg ned denna kampanj, fru Mogård! Föreslå gärna konstruktiva förändringar – ingenting är ju så bra att det inte kan bli bättre – men beröva inte organisationerna på detta område en av deras bästa samarbetsmöjligheter.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Fru MOGÅRD (m):

Herr talman! Herr Zachrisson har, som han ofta gör också i utskottet, gjort auktoritativa uttalanden, i detta fall på ungdomsorganisationernas vägnar. Han säger att samarbetet är smidigt och konstruktivt och att statens ungdomsråd behövs. Därmed är hans argumentering slutförd. Jag kan bara säga att jag har en annan uppfattning. Även om herr Zachrisson råder mig att sluta min kampanj har jag för avsikt att fortsätta den.

Herr ZACHRISSON (s):

Herr talman! Jag talar mot bakgrunden av en ganska mångårig erfarenhet. Jag sitter i en av de arbetsgrupper som finns inom ungdomsrådet, där de politiska ungdomsförbunden är företrädda. Jag kan försäkra att det råder stor enighet i dessa grupper om att ungdomsrådet representerar en mycket bra arbetsform.

Fru MOGÅRD (m):

Herr talman! Låt mig bara säga att herr Zachrisson, som han också annars ofta gör, i sin andra replik ökar auktoriteten, börjar försäkra att han har rätt och talar om att han har suttit med här och där. Jag blir inte övertygad av den sortens argumentering heller.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen C av herr Nilsson i Agnäs och fru Mogård, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Mogård begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 11 punkten 4 mom. 1 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen C av herr Nilsson i Agnäs och fru Mogård.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Mogård begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	256
Nej	—	36
Avstår	—	2

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Torsdagen den
29 mars 1973

Läckö slott

Föredrogs kulturutskottets betänkande nr 13 i anledning av motion angående Läckö slott.

I detta betänkande behandlades motionen 1973:688 av herr Richardson (fp) vari hemställdes att riksdagen hos Kungl. Maj:t begärde att i motionen omnämnda målningar överfördes till Läckö slott.

Utskottet hemställde att riksdagen skulle avslå motionen 1973:688.

Reservation hade avgivits av herrar Källstad (fp) och Olsson i Kil (fp) som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen 1973:688 i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning av frågan om återförande av vissa målningar till Läckö slott.

Herr RICHARDSON (fp):

Herr talman! Läckö slott på Kållandsö i Västergötland behöver säkerligen ingen närmare presentation. De flesta vet att det är ett magnifikt 1600-talsslott med ett underbart läge i en vacker och storslagen natur vid Vänerens södra strand. Att det fullbordades av en av de märkligaste personerna i vårt lands historia, Magnus Gabriel de la Gardie, är också välbekant. Alla som besett slottet är ense om att det är ett kulturminne av yppersta klass, ett kulturminne som till varje pris måste bevaras och vårdas till glädje för vår egen generation och för kommande generationer. Att Läckö slott är en stolthet för västgötar och västsvenskar är naturligt, men dess betydelse är ingalunda provinsiell. Det är, som Arne Blomkvist i Lidköping uttryckte sig i en riksdagsdebatt i höstas, en riksklenod.

För var och en som är det allra minsta intresserad av vårt lands historia är Läckö av största betydelse. Det mäktiga slottet ger en levande bild av den svenska stormaktstiden. Vi har förvisso inte mycket till övers för den samhällsstruktur som 1600-talets praktfulla slottsbyggnader avslöjar, men de vittnar inte bara om den tidens politiska och ekonomiska förhållanden – som självfallet är av intresse att känna oavsett våra värderingar – utan också om hantverkarnas och konstnärernas skicklighet. Men slottet är inte bara ett verk av den mäktige slottsherren och de hantverkare och konstnärer som under åratals engagerats i detta gigantiska byggnadsföretag utan också av den västgötska allmogen.

Läckö slott har stått obebott och outnyttjat i århundraden. Det har visserligen inte mått så väl av den långa törnrosasömnen, men det har å andra sidan inte blivit utsatt för medveten förstöring eller pietetslösa ingrepp i form av ombyggnader eller tillbyggnader. Det innebär att det är en äkta 1600-talsmiljö som besökaren nu kan möta. Men dess inredning – möbler, konstföremål och målningar – har skingrats eller förstörts.

Slottet har på senare tid på ett förtjänstfullt sätt restaurerats och är nu platsen för välbesökta och uppskattade sommarutställningar. Det innebär att det årligen besöks av tusentals människor från när och fjärran. Men

det finns en allvarlig brist, nämligen att så litet av den ursprungliga interiören finns kvar. En del av möblerna och konstverken har försvunnit medan andra finns placerade i andra statliga institutioner, en del till glädje för ett fåtal människor och en del mer eller mindre permanent undanskuffade och till föga glädje för någon. Det frågan nu gäller är närmast takmålningen i Kungsalsförmaket samt Kungs- eller riddarsalens bataljmålningar och generalsporträtt. Det är en del av dessa målningar som bör återföras till Läckö.

Denna fråga är inte i första hand en principfråga om konstföremåls ursprung, som det antytts. Vad saken gäller är detta enkla: att söka ge de många besökarna på Läckö en berikande upplevelse av en unik historisk miljö. Skulle denna önskan återföras på någon princip skulle det närmast vara en kulturdemokratisk princip, en önskan att flytta ut värdefulla konstverk från de slutna och exklusiva miljöerna till de många människorna, ut från den i fråga om konst så överprivilegierade huvudstaden till underförsörjda landsortsmiljöer.

Det förhåller sig så att koncentrationen till Stockholm knappast är så markant på något område som just beträffande statens konstsamlingar. De statliga museerna finns nästan undantagslöst i Stockholm eller dess närhet. Av en sammanställning som kulturrådet nyligen publicerat – Siffror om kultur – framgår att mindre än 1 procent av statsanslagen till sådan verksamhet för budgetåret 1969/70 avser museer utanför Stockholmsregionen. Om frågan om Läckömålningarna skall ses ur någon principiell synpunkt är det sålunda principen om en rättvisare spridning av statlig kulturverksamhet, en fråga om decentralisering och breddning i socialt avseende.

Jag kan inte underlåta att citera vad Birger Andersson i Tidaholm yttrade i första kammaren för snart tio år sedan, även om hans beskrivning inte är helt tillämplig när det gäller min motion med dess mer begränsade syftemål. Han påtalade att målningarna var så placerade att allmänheten nu inte hade möjlighet att se dem och fortsatte:

”Enligt vad jag har hört berättas lär den korridor, där flera av målningarna nu hänger på Karlberg, passeras egentligen bara en gång varje år, nämligen då den stora kadettbalen äger rum. I och för sig kan det naturligtvis vara glädjande att de damer, som kommer till Karlberg för att dansa, har möjlighet att passera förbi dessa bataljmålningar; men det skulle vara betydligt värdefullare om de finge pryda väggarna i riddarsalen på Läckö slott och där bli beskådade av tiotusentals människor varje år.”

I detta anförande instämde en Herbert Larsson från Vänersborg, och efter vad jag kan förstå är denna herr Larsson identisk med kulturutskottets vice ordförande, som nu yrkar avslag på min motion. Det förslag som herr Larsson då ställde sig bakom var nämligen ett yrkande om att riksdagen i en skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa om en utredning i den här frågan. Är det ledamotskapet i kulturutskottet som kommit herr Larsson att ändra uppfattning, månntro? Det kan också nämnas att herr Blomkvist i andra kammaren framförde synpunkter liknande dem som herr Andersson framförde. Det är just detta som är det centrala: Vem skall få möjlighet att se de förnämliga konstskatter som är i statens ägo?

Frågan om Läckö slott har varit föremål för behandling i riksdagen två

gångar tidigare, år 1964 och år 1972. Vid båda tillfällena gällde förslagen iståndsättande av delar av slottet samt återförande av en del av inredningen, målningar och konstföremål. Motionerna avlogs visserligen, men betydande minoriteter stödde motionsyrkandena. Jag skall inte nu ta ytterligare tid i anspråk med att redovisa alla de argument som kan anföras. Jag hänvisar till min motion och till de inlägg i kammardebatten som gjorts vid tidigare riksdagar.

Anledningen till att jag nu tagit upp frågan är närmast den att det skäl som kulturutskottet framförde, eller antydde, i sitt betänkande förra året föreföll mig helt ohållbart, nämligen att ett bifall skulle få besvärande prejudicerande följder. Man skulle kunna framföra liknande önskemål beträffande andra byggnadsminnen, heter det, Jag har i min motion begränsat mig till vissa målningar som gjorts för Läckös räkning men som senare flyttats till Karlbergs slott. Prejudikatskålet är vad det gäller målningarna ohållbart av två orsaker. Den ena är att Läckö slott och den problematik som gäller i detta avseende torde vara helt unika. Den andra är att om prejudikatskålet skall tas på allvar – och inte fungera som ett svepskäl – borde kulturutskottet självt ha tillämpat det i detta fall. Vissa konstföremål har nämligen tidigare återförts till Läckö. Detta skedde i samband med restaureringar 1929–1930, då målningar återfördes från Gripsholm. Enligt min mening saknar dock varje argumentering utifrån den här linjen relevans, då en riksdag knappast kan binda en kommande riksdag vid ett ställningstagande i en konkret fråga av den typ det här gäller.

I det betänkande som nu ligger på riksdagens bord återkommer utskottet till samma synpunkter men går ett steg längre i självutplånande. Riksdagen bör nämligen enligt utskottet inte göra något uttalande i frågor av denna art. Det är, tycker jag, mer än lovligt svagt av utskottet att dra sig undan och vägra att ta ställning i den konkreta frågan. Jag vill nu fråga utskottets talesman vem som skall bestämma i denna och liknande angelägenheter. Skall det vara tjänstemän i byggnadsstyrelsen eller kanske ”konstförståsigpåare” i statens konstnämnd? Hur skall ett folkligt inflytande komma till uttryck i frågor av den här typen? Varför skall riksdagen frånsäga sig rätten att fatta beslut eller ange riktlinjer i sådana frågor? Det gäller ju dispositionsrätten till statens egendom, till allas vår egendom.

Det finns till sist ännu en sak som är värd att uppmärksammas. Kulturutskottet kommer i sommar att göra en studieresa till bl. a. Läckö, vilket självfallet alldeles särskilt glädjer oss skaraborgare. Utskottet har emellertid vägrat att bordlägga Läckömotionen till i höst för att kunna studera frågan på ort och ställe. Detta är märkligt. Det vittnar om en osedvanlig nonchalans och en arbetspraxis som måste vara helt unik i det här huset.

Först förklarar man att man inte kan behandla en aktualiserad fråga rörande ett kulturminnesmärke och sedan kommer utskottet att företa en resa för att bese det. Och varför denna brådska? Har man möjligen fått för sig i kulturutskottet att riksdagen skulle ha för litet att göra nu i vår och därför till varje pris vill klara av den här motionen redan nu? Motionen är ju på intet sätt knuten till statsverkspropositionen.

Jag kan inte finna några rimliga skäl till denna vägran att bordlägga motionen – utom möjligen rädslan för att intrycken av Läckö i fager försommargrönska skall vara så betagande, att kulturutskottet skulle börja leva upp till sitt namn och ta sådana här frågor på allvar. Men upplevelsen av Läckö slott kommer utskottets ledamöter inte ifrån, och även om frågan om ett återförande av vissa målningar till slottet nu faller, så faller frågan framåt. Det är min övertygelse. Besöket på Läckö borgar för det.

Jag ber att få yrka bifall till den reservation som fogats vid utskottets betänkande.

I detta anförande instämde herr Jonsson i Alingsås (fp).

Herr LARSSON i Vänersborg (s):

Herr talman! Kulturutskottet tog förra året ställning till en motion med i stort sett samma innehåll som den som nu behandlas, även om årets motion är mera begränsad till sin omfattning.

Det är riktigt som anföres i motionen och som även anfördes i förra årets betänkande att Läckö slott har fått en förnämlig upprustning. Likaså är det ostridigt att turister i stor utsträckning söker sig till Läckö. Men detta är ingen nyhet – under många år har Läckö varit ett turistmål, och på grund av kommunikationernas utveckling upplever varje sådan plats som Läckö en betydande ökning av publikfrekvensen. Det är bara glädjande att Läckö har denna dragningskraft.

Utskottets resa går inte bara till Skaraborgs län för att utskottets ledamöter skall kunna bese Läckö slott – besöket där utgör en del i resan. Vi är ganska övertygade om att vi kommer att möta ett Läckö slott i sommarfager omgivning. Utskottet har emellertid den principiella uppfattningen att utskottet inte bör peka ut ett slott till vilket vissa saker skall återföras. Det bärande skälet förra året var ju att även om den yttre upprustningen var ganska tillfredsställande – alla tycks vara nöjda med den – förelåg det ändå vissa risker, innan den inre upprustningen var färdig med värmesystem, bevakning osv. Man önskade därför inte tillstyrka framställningen om att målningarna definitivt skulle återföras till Läckö.

Det är en sak som herr Richardson helt och hållet förbiser, och jag tycker att den är det centrala i den här frågeställningen. Under utställningsperioden i sommar, när turisterna har möjlighet att bese Läckö slott såväl invändigt som utvändigt, kommer ju de här målningarna att finnas på platsen. De är utlånade för sommaren från Karlberg och kommer att vara förvarade på Läckö med den tillsyn som är erforderlig när det gäller sådana dyrbara konstverk. Herr Richardson borde nog ha talat om att allmänheten får se de här målningarna. Utvecklingen på det här området går ju mot att konsten ingalunda skall vare sig magasineras eller kontinuerligt finnas på bestämda platser, utan flyttas ut till olika områden. Och utan att närmare gå in på den här frågan vill jag ändå säga, att såvitt jag vet är de som arrangerar utställningen där nere på Läckö ganska tillfredsställda med att det så smärtfritt har gått att låna ut de tavlor som herr Richardson nu talar om.

Det är riktigt att utskottet i övrigt inte har gjort någon lång motivering, men vi anser inte att vi kan tillstyrka motionen. På tal om att det skulle brådska med behandlingen av densamma vill jag påpeka att det inte förelåg någon rädsla för att skjuta på den till efter utskottsbesöket. Vi har helt enkelt den principiella inställningen, som vi angav vid ett tidigare tillfälle, att innan man tar upp sådana här resonemang måste det finnas förutsättningar för att tavlorna skall kunna skyddas och bevaras på ett tillfredsställande sätt, inte bara under utställningstid när publiken strömmar till utan året runt.

Med de här orden, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr BLOMKVIST (s):

Herr talman! Jag vill först gratulera kulturutskottets ledning och dem som har handlagt planeringen av sommarens resor till att få komma till Skaraborgs län under den tid då länet är som allra vackrast att se. Det brukar vara så, genom att E 3 passerar Skaraborgs län, att våra vänner från andra delar av landet har så rasande bråttom att de aldrig har tillfälle att stanna upp och se hur mycket vackert och värdefullt som Skaraborgs län har att erbjuda ur bl. a. kulturhistorisk synpunkt. Jag tror, herr talman, att jag har alla länsbor bakom mig när jag på länets och dess invånares vägnar hälsar kulturutskottet varmt välkommet till Skaraborgs län.

Den fråga som nu står under behandling har jag tillsammans med flera vänner från länsbanken fört fram i olika motioner på 1960-talet och även i början av detta årtionde; senast vid höstriksdagen förra året. Liksom motionären, reservanterna och andra personer som intresserar sig för Läckö slott anser vi väl alla – även de som tidigare har väckt motion i riksdagen – att det är mycket angeläget att så långt som möjligt få fram en godtagbar miljö i en del rum på slottet. Som jag tidigare sagt har jag tillsammans med vänner från länsbanken ansett att det framför allt är den tredje våningen som bör tillföras lösa inventarier såsom möbler, målningar och konstföremål av olika slag.

Vi kan självfallet inte glömma den välvilliga inställning som en ganska stor del av riksdagens ledmöter intog vid behandlingen av vår motion i höstas. Inte minst, herr talman, utgången av voteringen då gav oss mycket goda förhoppningar om att vid ett lämpligt tillfälle framgångsrikt kunna återkomma till riksdagen i denna fråga och därvid med en något utvidgad motionsplan. Jag kan tala om att vi i samband med förberedelserna för värriksdagen även arbetade med en sådan motion. Men vid det tillfället fick vi – och jag antar även andra kolleger på länsbanken – telefonsamtal från turistintendent Vogel-Rödin i Västergötlands turisttrafikförening. Han framhöll för oss att det kanske inte var så bra att väcka någon motion vid årets riksdag, och han pekade bl. a. på att det pågick intensiva förhandlingar med militären på Karlberg för att få disponera bataljmålningarna där till en av turisttrafikföreningen anordnad jaktutställning i sommar på Läckö slott. Vogel-Rödin sade att det genom en motion kanske skulle skapas svårigheter vid de fortsatta förhandlingarna mellan föreningen och representanterna för krigsskolan på Karlberg.

Man kan självfallet ha delade meningar om Rödins uppfattning i själva sakfrågan – att en motion som sådan skulle ha kunnat leda till att bataljmålningarna hade hängt kvar på Karlbergs slott i sommar. Men med tanke på Rödins oro inför ett misslyckande med sommarens utställning och med tanke på innehållet i militärernas remissvar i anslutning till vår motion i början av 1960-talet, var vi medvetna om att det ändå kanske skulle uppstå vissa svårigheter.

Det var därför inte svårt för oss att avstå från att väcka en motion vid årets riksdag. Genom ett löfte till intendent Rödin har vi således kommit fram till att det knappast har varit lämpligt att skapa någon debatt kring denna fråga vid årets riksdag. Men jag vill gärna understryka, herr Richardson, att vi tillsammans skall återkomma med en motion, och då räknar vi med att kunna få riksdagens stöd liksom stöd från Västergötlands turisttrafikförening och från militärerna på krigsskolan på Karlberg. Och jag vill begagna tillfället att rikta ett tack till chefen för krigsskolan och hans medarbetare för att de nu välvilligt har ställt tavlorna till förfogande för utställningen i sommar.

Jag kan tillägga att jag ser – liksom herr Richardson tidigare har sagt – Läckö slott som en riksklenod och anser att dess kulturmiljö är en tillgång för hela landet men kanske framför allt för västra Sverige. Frågan om hur slottet skall inordnas i vårt kulturliv och hur dess inre miljö skall utformas i framtiden återkommer vi till senare. Där utgör de nu omdiskuterade bataljmålningarna bara en del i hela frågekomplexet.

Herr talman! Mot denna bakgrund vill jag meddela att jag vid en eventuell votering kommer att lägga ner min röst.

I detta anförande instämde herr Jansson, fru Åsbrink och herr Signell (samtliga s).

Herr RICHARDSON (fp):

Herr talman! Jag ställde ett par frågor till utskottets vice ordförande. Jag frågade: På vilket sätt skall det folkliga inflytandet kunna ta sig uttryck, vilken möjlighet skall vanliga människor i en landsända t. ex. ha att påverka sådana här beslut, om riksdagen helt avvisar tanken att den skall befatta sig med ärenden av denna typ? Jag frågade också varför herr Larsson i Vänersborg bytt åsikt. Han förordade ju tidigare en utredning som var ännu mera omfattande än den jag föreslagit i min motion.

Vad sedan gäller utlåningen av målningarna i sommar, så är det självfallet högst glädjande och alldeles utmärkt att den kommer till stånd. Jag har aldrig själv hyst minsta tvivel om att detta skulle genomföras – insinuationer om att löften skulle svikas har jag inte tagit på allvar. Det är ju helt i linje med de strävanden som finns att föra ut kulturprodukter i landet. Men det utgör inte – och detta är grunden för mitt synsätt – något skäl att stanna upp, utan man bör gå vidare och söka få en permanent placering av de målningar som är lämpliga för Läckö.

Herr Larsson i Vänersborg säger vidare att utskottet inte bör peka ut något särskilt slott som bör rustas upp. Jag delar inte den uppfattningen. Om kulturutskottet skall fylla sin uppgift får utskottet, menar jag, ta itu med sådana här frågor. Man måste sätta in detta i ett större kulturpoli-

tiskt perspektiv. Det gäller hela decentraliseringstanken i kulturlivet, och det är ju ändå den verkligt stora frågan, den som exempelvis genomsyrar kulturrådets hela betänkande.

Jag tycker alltså att kulturutskottet sviker sin uppgift om det tvekar inför att ta upp sådana här frågor. Det man saknar i kulturutskottets behandling av den här motionen är enligt min mening en kulturpolitisk syn, en kulturpolitisk vilja eller vision, för att ta till ett högtidligt ord. Utskottet anser att riksdagen inte bör göra någonting i en sådan här fråga. Detta är, tycker jag, inte riktigt – det är, herr talman, torftigt.

Herr LARSSON i Vänersborg (s):

Herr talman! Jag vidhåller uppfattningen att det måste vara svårt för kulturutskottet att i varje särskilt fall i frågor av sådan art som herr Richardson aktualiserat säga att de och de konstverken eller målningarna skall flyttas från ett ställe till ett annat. Vi har ju organ tillsatta för vården av konstnärliga och kulturhistoriska verk, och de verken är såvitt jag vet placerade på många olika ställen. Säkerligen skulle det kunna stiga fram många aspiranter på konstverken och säga, att det och det tillhör oss. Eller tänk på de konstverk av olika slag som vi hemfört från slagfälten ute i Europa! Även i sådana fall skulle det kunna resas krav på att konstverken återbördades till sina rättmätiga ägare.

Jag menar alltså att detta är invecklade och svåra problem. Däremot anser jag det vara en riktig linje – och en väg som är lättare att gå – som man valt i samband med att Läckö slott öppnats för allmänheten, alltså att man lånar ut de konstverk och målningar som är uppskattade och som man vill att allmänheten skall få se i deras rätta miljö.

Vad sedan gäller frågan hur vi ute i bygderna skall kunna påverka förhållandena tycker jag att Läckö slott är ett bra exempel på hur man genom olika åtgärder kan aktualisera och genomföra betydande förbättringar. Det är ju en grundlig upprustning som där har skett. De som åstadkommit den är bara att gratulera.

Sedan ville herr Richardson att jag skulle svara på frågan varför jag i början på 1960-talet följde Birger Andersson och varför jag nu har ändrat mig. Jag vill svara att orsaken har varit de sakskalet som framkommit under mellantiden. Och ett av de avgörande skälen var att när vi förra gången tog ställning till dessa frågor hade Läckö slott inte en sådan inomhusmiljö med värme och liknande att man kunde överföra konstverken dit för permanent förvaring året runt. Jag tror också att både herr Richardson och jag i vissa sammanhang kan påverkas av de fakta som föreligger, utan att någon därför skall kunna säga att vi frångår våra uppfattningar och ändrar vår ståndpunkt.

Slutligen tackar jag på utskottets vägnar för herr Blomkvists välkomnande ord, samtidigt som jag vill meddela att vi hade fått en inbjudan att resa till Dalarna. Resan till Skaraborgs län är däremot ett initiativ som utskottet självt har tagit. Men vi känner oss inte mindre välkomna till Skaraborgs län.

Torsdagen den
29 mars 1973*Bidrag till folk-
bibliotek*

Herr RICHARDSON (fp):

Herr talman! Visst kan man ändra uppfattning, det är alldeles självklart. Men i detta fall är det intressanta att möjligheterna att göra ifrågavarande omplacering har blivit större i och med restaureringsarbetena under 1960-talet. Den sinnesändring det här gäller går sålunda i rakt motsatt riktning mot den som skulle ha varit den naturliga.

Slutligen vill jag påpeka att det prejudikatargument som utskottets vice ordförande anförde inte kan äga giltighet. Herr Larsson i Vänersborg talade om att krav kunde resas på att konstföremål fördes tillbaka till utländska tidigare ägare. Men det viktiga och intressanta i detta fall är ju att det är staten som äger tavlorna. Det är inte fråga om något byte av ägare, utan det gäller en omdisponering av placeringen, ingenting annat.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herrar Källstad och Olsson i Kil, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

§ 14 Anslag till folkbildningsverksamhet

Föredrogs kulturutskottets betänkande nr 14 i anledning av propositionen 1973:1 i vad avser anslag för budgetåret 1973/74 till folkbildningsverksamhet jämte motioner.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2

Bidrag till folkbibliotek

Kungl. Maj:t hade i propositionen 1973:1 bilaga 10 under punkten B 52 (s. 120–124 i utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden) föreslagit riksdagen att till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 5 844 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1973:1252 av herr Sundman (c) och fröken Eliasson (c) vari hemställts att riksdagen till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 6 344 000 kronor.

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till propositionen 1973:1 och med avslag på motionen 1973:1252 till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 5 844 000 kronor.

Reservation hade avgivits

1. av herr Sundman, fröken Eliasson och herr Norrby i Gunnarskog

(samtliga c) som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av propositionen 1973:1 och motionen 1973:1252 till Bidrag till folkbibliotek för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 5 994 000 kronor.

Herr SUNDMAN (c):

Herr talman! Punkt B 52 i årets statsverksproposition är så till vida anmärkningsvärd att vi där återfinner den enda anslagspost inom hela kultursektorn som föreslås sänkt i förhållande till innevarande budgetår. Detta är desto mera anmärkningsvärt, som det rör sig om anslag för de kanske allra viktigaste kulturinstitutioner vi har i landet -- nämligen folkbiblioteken. Till yttermera visso är anslaget avsett att i första hand komma glesbygdskommunerna till godo och på så sätt medverka till att utjämna olikheterna i kommunernas biblioteksservice.

Folkbiblioteksverksamheten är i allt väsentligt en primärkommunal angelägenhet. Kommunerna satsar också nära 40 procent av sina totala kulturutgifter just på biblioteken. Utgifterna har ökat starkt under 1960-talet och fortsatt att öka under 1970-talet. År 1972 hade de stigit till 261 miljoner kronor, och innevarande år har nära 292 miljoner anvisats -- en betydande höjning med tanke på det frostiga ekonomiska klimatet.

Med hänsyn till kommunernas satsningar är de statliga bidragen mycket små -- och dessutom minskande. Budgetåret 1971/72 uppgick anslaget till 6,8 miljoner, och enligt förslaget i årets statsverksproposition, som biträds av utskottsmajoriteten, skall detta anslag nästa budgetår ytterligare minska med 480 000 kronor, alltså nära en halv miljon kronor. Det är beklagligt därför att detta statliga bidrag behövs i det utjämnande syfte jag nyss nämnde.

Av anslaget utgår i huvudsak bidrag till två ändamål: *dels* fleråriga utvecklingsbidrag, *dels* bidrag för enstaka punktinsatser av olika slag. Vidare täcks kostnader för experter, information och andra centrala åtgärder från skolöverstyrelsens sida.

Några fleråriga utvecklingsbidrag har icke beviljats sedan 1970. Efter detta år satsar man, som det heter i 1971 års proposition, "i allt högre grad" på punktinsatser.

Under loppet av innevarande år kommer ytterligare ett antal fleråriga utvecklingsprojekt att avslutas. Det innebär att ca 900 000 kronor kommer att så att säga friställas. Av detta belopp försvinner 480 000 kronor genom den nämnda anslagsminskningen. Återstår alltså ca 420 000 kronor att läggas till posten för punktinsatser. Denna post blir sålunda, som utskottsmajoriteten skriver, större än innevarande budgetår. Det är alldeles riktigt. Och bidragsmöjligheterna skulle alltså enligt utskottsmajoriteten vara förbättrade.

Dessvärre är matematiken inte så enkel. Samtidigt förutsätts nämligen i propositionen att 500 000 kronor skall disponeras för en särskild art av punktinsatser, nämligen för att förbättra tillgången på litteratur på invandrargruppernas modersmål. Detta är en i och för sig mycket angelägen insats. Det är helt i sin ordning att bidrag i denna storleksordning utgår inom detta nästan genant eftersatta område. Det är dessutom

ett område där det är självklart med statliga insatser. Dess värre innebär det också att skolöverstyrelsens möjligheter att möta behovet av anslag till andra punktinsatser försämras.

Herr talman! Det är meningslöst att i talarstolen förklara den här matematiken genom att räkna upp siffror. Allra helst som jag under utskottsbehandlingen misslyckades informera utskottets majoritet, trots att man hade papper och penna till hands och trots att man ansträngde sig att förstå de något snåriga sammanhangen.

Det förhåller sig emellertid så att kommunerna hittills i blott ringa utsträckning ansökt om bidrag för invandrarlitteratur. Bidrag har främst beviljats till andra punktinsatser.

När nu en halv miljon kronor reserveras för just invandrarböcker, kommer skolöverstyrelsen helt enkelt att nästa budgetår få sämre möjligheter att tillmötesgå kommunernas ansökningar om punktbidrag för andra ändamål. De som i första hand kommer att bli lidande på detta är de glesbygdskommuner som behöver bokbussar men har svårigheter att finansiera inköp av sådana.

Herr talman! Det är djupt beklagligt om just den här anslagsposten skall bli den enda i kulturbudgeten som minskas i förhållande till innevarande budgetår. Jag yrkar bifall till reservationen 1 vid punkten 2.

Herr LARSSON i Vänersborg (s):

Herr talman! Herr Sundman medgav att han hade haft svårigheter med sin matematik när det gällde att övertyga utskottet om att hans uträkning var riktig och att felaktigheterna låg dels hos utskottets ledamöter som inte fattade matematiken, dels i propositionen av vilken det framgick att man inte insett att det skulle uppstå en sådan minskning som herr Sundman gör gällande blir fallet.

Vi har fattat saken så att det tillfälliga utvecklingsstödet till bibliotek nu har fyllt sin uppgift. Herr Sundman har också markerat att flera av dessa bibliotek är färdigställda. Därigenom har det blivit pengar över av de medel som varit anvisade för detta speciella ändamål. Eftersom detta anslag inte längre skall utgå blir dessa pengar över, och det hade kunnat vara utgångspunkten för propositionen. Men om man granskar denna närmare finner man att hela beloppet inte går tillbaka till statskassan. Det innebär enligt utskottsmajoritetens uppfattning att det inte är fullt riktigt att, som herr Sundman gör, tala om en förändring till det sämre.

Det är alldeles riktigt att det pågår kulturella aktiviteter i samband med försöksverksamheten när det gäller vård och social service i olika glesbygder. Jag vill gärna erinra om att sådana här kulturella aktiviteter inom försöksverksamheten har förekommit i Föllinge, Gällivare, Mora, Ramsele, Sorsele, Ström samt Vilhelmina. Det har bl. a. gällt anskaffandet av en kulturbuss innehållande bibliotek samt utrustning för att höra musik och se smalfilm. Vidare har man anordnat resor till kulturaktiviteter samt olika aktiviteter i studieförbundens och kommunernas regi. Det tyder i alla fall på att de aktiviteter som herr Sundman talar om pågår på alla områden.

Utskottsmajoriteten har som sagt inte kunnat dela herr Sundmans uppfattning, och jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Torsdagen den
29 mars 1973

*Bidrag till nykter-
hetsorganisationer
m. m.*

Herr SUNDMAN (c):

Herr talman! Jag vill ge en kort kommentar. Jag skall inte försöka dra igenom matematiken.

Situationen är den att inga ytterligare flerårsbidrag beviljas. Därmed kan man föreställa sig att de pengar som inte går dit friställs. I själva verket har naturligtvis den omständigheten att ytterligare flerårsbidrag inte beviljas medfört att behovet av punktinsatser och antalet ansökningar om sådana ökar.

Föregående år hade vi 860 000 kronor disponibla. Ansökningarna motsvarade 3,2 miljoner kronor. Alltså kunde bara en smärre del beviljas. I år ökar detta anslag på 860 000 kronor med 395 000 kronor till 1 255 000 kronor, vilket verkar väldigt bra. Men samtidigt läggs 0,5 miljoner kronor på en speciell punktinsats, där man tidigare haft mycket små anspråk på skolöverstyrelsen att få pengar.

Följden av det hela är att ytterligare stigande anspråk på punktinsatser inom övriga sektorer möts av sämre möjligheter för skolöverstyrelsen att bevilja anslag. Situationen är alltså totalt sett försämrad för folkbiblioteken, och eftersom det drabbar just glesbygdsbiblioteken är det djupt beklagligt.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Sundman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Sundman begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Sundman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Sundman begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	227
Nej	–	63
Avstår	–	5

Punkterna 3–5

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 6

Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.

Kungl. Maj:t hade under punkten B 56 (s. 129–131) föreslagit riksdagen att till Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m. för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 2 742 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

Nr 56

Torsdagen den
29 mars 1973

*Bidrag till nykterhetsorganisationer
m. m.*

1973:454 av herr Wiklund i Stockholm m. fl. (fp, c, m) vari hemställdt att riksdagen beslutade att under utbildningshuvudtiteln höja anslaget Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m. med 400 000 kronor till 3 142 000 kronor, varigenom medlen till grundbidrag till nykterhetsorganisationerna kunde höjas med 200 000 kronor och anslaget till instruktörsbidrag med likaledes 200 000 kronor, allt i enlighet med skolöverstyrelsens äskanden,

1973:909 av herr Westberg i Ljusdal (fp) i vad avsåg hemställan att riksdagen beslutade höja anslaget Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m. med 400 000 kronor till sammanlagt 3 142 000 kronor samt

1973:1228 av herr Engkvist m. fl. (s) vari hemställdt att riksdagen till Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m. för budgetåret 1973/74 anvisade 2 942 000 kronor.

Utskottet hemställde

att riksdagen i anledning av propositionen 1973:1 samt motionerna 1973:454 och 1973:909, sistnämnda motion i denna del, ävensom med bifall till motionen 1973:1228 till Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m. för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 2 942 000 kronor.

Reservation hade avgivits

2. av herrar Källstad (fp), Olsson i Kil (fp) och Nisser (m) som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av propositionen 1973:1 och motionen 1973:1228 samt med bifall till motionerna 1973:454 och 1973:909, sistnämnda motion i denna del, till Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m. för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 3 142 000 kronor.

Herr NILSSON i Agnäs (m):

Herr talman! Tiden är kort och dyr, och riksdagsrytmen är tröttande, men det måste ändå sägas att nykterhetsorganisationerna är värda ett bättre öde än att år efter år ligga kvar på ett oförändrat anslag i statsbudgeten. Jag yrkar därför bifall till reservationen 2, som bl. a. innebär bifall till motionen 454 till årets riksdag från den borgerliga nykterhetsgruppen med herrar Wiklund i Stockholm och förste vice talmannen Torsten Bengtson som första namn.

Vi har med smärta varit tvungna att gå förbi punkten 5. Där hade det enligt min mening varit nödvändigt att uppräknat bidraget till CAN. När vi nu kommit till punkten 6, tycker jag emellertid att talet om sparsamhet inte alls går att föra in som en motivering här.

Jag upplevde fru Odhnoffs anförande vid punkten 2 i kulturutskottets betänkande nr 11 som något besynnerligt, ty vad är egentligen ekonomi? Jo, det är att lägga pengar där de förräntar sig bra eller där de kanske

Torsdagen den
29 mars 1973

*Bidrag till nykter-
hetsorganisationer
m. m.*

förhindrar stora utgifter på annat håll. Sparsamheten måste läggas på rätt plats.

Nykterhetsorganisationernas insatser är så värdefulla att staten skulle tjäna stora pengar på att främja deras verksamhet. På nykterhetsfronten har vi ett läge, där liksom en förödande farsot drar fram, särskilt bland ungdomen. Jag var på förmiddagen ute i ett kort ärende och hörde utanför detta hus skriken på torget, som vi hör då och då. Detta ensamt behöver naturligtvis inte tyda på någon katastrof, men vi vet att det finns många oroande saker.

Jag vill här passa på att ge nykterhetsorganisationerna en blomma. Jag har själv haft möjlighet att som ung vara med i IOGT. Det fanns då två loger, med de något beledda namnen "Vinterns ros" och "Umans strand", som jag var med i under min tidigaste ungdom. Nu efteråt förstår jag vad detta har betytt för mig av trivsel i tillvaron och till och med god hälsa. Logerna – först den ena och därefter den andra, eftersom en av dem lades ner när de sammanslogs – gav mig hjälp, kontakt med andra unga människor – och med äldre också – kulturupplevelser, tillgång till bibliotek, böcker och bildande verksamhet. Där förekom idrott, det företogs utflykter och hölls fester. Nu är det en annan tid, och vi har andra som arbetar på denna front. Men jag vill inte bara rent historiskt hylla dessa organisationer, utan jag tror också att de har en uppgift att fylla i dag. Jag har därför gärna velat hylla dessa icella organisationer med några få ord här. Det är min övertygelse att de är omistliga i dagens läge.

I motionen – som är väl värd att läsa en gång till, om det är någon som förut har läst den men glömt den eller om det finns någon som har försummat att läsa den – betonas varför vi vill ha den här uppräknningen av anslaget. Vi anser att kostnadsökningarna är sådana att det inte är realistiskt att tro att det i längden går att bara lämna stöd med det belopp som nu utgår.

Med dessa ord vill jag därför helt kort yrka bifall till reservationen vid punkten 6.

Herr KÄLLSTAD (fp):

Herr talman! Jag vill i hög grad instämma i vad herr Nilsson i Agnäs sade beträffande det omistliga i folkrörelsernas arbete i Sverige. De är omistliga i vår demokrati och vi har verkligen anledning att värna om deras arbete, inte minst från ekonomisk synpunkt.

En sådan folkrörelse är nykterhetsrörelsen. Det är som herr Nilsson här nämnde en rörelse, som har mycket svårt att kompensera sig för kostnadsstegringarna samtidigt som dess verksamhet blir alltmer nödvändig med tanke på de ökande alkohol- och narkotikaproblemen. En stor del av kostnadsstegringarna för nykterhetsrörelsen är en följd av ökade statliga skatter och avgifter, t. ex. arbetsgivaravgiften och mervärdesskatten. Man har dessutom fått ganska kraftigt ökade telefon- och postavgifter.

Skolöverstyrelsen har starkt prioriterat anslaget till nykterhetsorganisationerna och begärt en ökning av medlen till grundbidrag med 200 000 kronor och instruktörsanslaget också med 200 000 kronor. I

regeringens proposition är dock anslagsbeloppet oförändrat för 1973/74. Att beloppet inte ökats alls måste åstadkomma stora svårigheter för nykterhetsrörelsens arbete.

Därför vill jag yrka bifall till reservationen 2 vid punkten 6, som innebär att bidraget till nykterhetsorganisationerna i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag ökar med 400 000 kronor, varav 200 000 kronor till själva nykterhetsorganisationerna som grundbidrag och 200 000 kronor till instruktörsbidrag, allt i enlighet med skolöverstyrelsens äskanden.

Herr LARSSON i Vänersborg (s):

Herr talman! Jag kan utan vidare understryka vad både herr Nilsson och herr Källstad har sagt om nykterhetsorganisationernas betydelse, och jag kan gärna bredda det till att understryka den betydelse folkrörelserna i gemen har och kommer att ha i framtiden. Jag tror inte att vi behöver diskutera dessa värderingar; där är vi fullkomligt ense. Det är ingen som har betvivlat dessa organisationers betydelse.

Det är först när man kommit fram till själva anslagsbeloppet som meningarna har varit delade genom de olika motioner som förelegat.

Som framgår har även utskottsmajoriteten varit beredd att höja anslaget med 200 000 kronor utöver vad som föreslås i propositionen.

Jag vill gärna säga att det fanns trevare ute för att uppnå en samförståndslösning. Majoriteten lade fram förslaget om 200 000 kronor vilket utgjorde hälften av det belopp varom man kunde diskutera.

Vi har emellertid inte blivit eniga på denna punkt, och därför föreligger reservationerna.

Det nämndes att man har alla dessa sprit- och narkotikaproblem. Jag vill bara i sammanhanget erinra om att statens ungdomsråd fick ett betydande belopp, som ställdes till ungdomsorganisationernas förfogande för att öka deras aktivitet på dessa områden och motverka de problem som sprit och narkotika innebär för inte minst ungdomen.

Med dessa ord, herr talman, skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Källstad m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Nilsson i Agnäs begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 6 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Källstad m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Nilsson i Agnäs begärde

Nr 56

Torsdagen den
29 mars 1973

*Bidrag till nykter-
hetsorganisationer
m. m.*

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet

rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 214
Nej — 73
Avstår — 6

Punkten 7

Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet

Kungl. Maj:t hade under punkten B 57 (s. 131–134) föreslagit riksdagen att till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisa ett anslag av 4 515 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1973:678 av herr Hamrin m. fl. (fp, c) vari hemställdes att riksdagen beslutade att för budgetåret 1973/74 anvisa 225 000 kronor för överföring av tidigare producerade talböcker till kassetter,

1973:684 av herr Källstad m. fl. (fp, c) vari hemställdes att riksdagen under utbildningsdepartementets huvudtitel, B 57 Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisade ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 330 000 kronor förhöjt anslag till De blindas förening för biblioteksverksamhet och framställning av litteratur för synskadade högskolestuderande,

1973:1229 av herrar Eriksson i Ulfaby (c) och Sundman (c) vari hemställdes att riksdagen till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet anvisade ett anslag av 4 815 000 kronor för budgetåret 1973/74,

1973:1239 av herr Lindkvist (s) och fröken Sandell (s) vari hemställdes att riksdagen till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisade ett anslag av 4 635 000 kronor samt

1973:1241 av fru Marklund m. fl. (vpk) vari hemställdes att riksdagen beviljade ett förslagsanslag till De blindas förening för budgetåret 1973/74 med dels 2 250 000 kronor till föreningens biblioteksverksamhet, dels 250 000 kronor till den av föreningen bedrivna studielitteraturverksamheten för synskadade studerande vid universitet och högskolor.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1973:1 och med avslag på motionen 1973:1241 i denna del beslutade att ifrågakommande medelsanvisning till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet skulle ske i form av ett obetecknat anslag,

2. att riksdagen i anledning av propositionen 1973:1 och motionerna 1973:678, 1973:684, 1973:1229, 1973:1239 och 1973:1241, sistnämnda motion i vad gällde anslagsbeloppet, till Bidrag till de handikappades

kulturella verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisade ett anslag av 4 815 000 kronor.

Nr 56

Torsdagen den
29 mars 1973

Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet

Reservation hade avgivits

3. av herrar Larsson i Vänersborg och Björk i Göteborg, fru Sundström, fru Berglund samt herrar Zachrisson, Leander och Andersson i Örträsk (samtliga s) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa,

att riksdagen med bifall till propositionen 1973:1 och med avslag å motionerna 1973:678, 1973:684, 1973:1229, 1973:1239 och 1973:1241, sistnämnda motion i vad gällde anslagsbeloppet, till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet för budgetåret 1973/74 anvisade ett anslag av 4 515 000 kronor.

Herr ZACHRISSON (s):

Herr talman! Det är ingen svårighet att göra upp en lång önskelista på utbyggnad av anslag till de handikappade. Det är också utan all tvekan ett av de angelägnaste områdena för såväl social som kulturell insats.

I socialhuvudtiteln görs i år, precis som tidigare år, en kraftig uppräknig av flera av anslagen. Detsamma har utbildningsministern gjort med det anslag som vi nu behandlar, nämligen bidraget till de handikappades kulturella verksamhet. Det anslaget är uppräknat med en halv miljon, vilket innebär en rejäl lyftning framför allt när det gäller att förbättra tillgången på talböcker och studielitteratur till högskolestuderande synskadade. Men det hindrar inte att vi har fått en lång rad motioner med förslag om ytterligare höjningar, som emellertid avsevärt skulle förändra den prioritering som skett och i viss mån ställa en del av minoritetsgrupperna bland de handikappade i en orättvis situation.

De borgerliga och kommunisterna har fallit i varandras armar och höftat till en höjning på 300 000 kronor, som man dock inte riktigt vet vad den skall användas till. Samtidigt tror jag att alla riksdagens ledamöter är beredda att hålla med mig om att det inte är svårt finna skäl för miljonbelopp i höjning av detta anslag, om det behandlas skilt från övriga anslagskrav. Det tror jag man inser också på Kungl. Maj:ts kansli.

Den anslagshöjning som de borgerliga och kommunisterna föreslår utöver den höjning på en halv miljon som Kungl. Maj:t begärt är som alla förstår mer avsedd att höja den egna glansen än att ge handikapporganisationerna något väsentligt handtag. Det framgår inte minst av att i den julaftonstämning som kulturutskottets borgerliga och kommunistiska ledamöter befunnit sig i en tid har de öst ur ymnighetshornet miljonbelopp över en redan penningstinn idrottsrörelse, medan de handikappade får nöja sig med 300 000 kronor. Om vi socialdemokrater ansett oss kunna förfoga så lättvindigt över miljonerna kan jag försäkra att vår prioritering hade sett annorlunda ut.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen 3.

Herr ENLUND (fp):

Herr talman! Under punkten 7 i detta betänkande angående bidrag till de handikappades kulturella verksamhet behandlar utskottet, som herr Zachrisson redan nämnt, ett antal motioner med förslag om ökade anslag.

81

Torsdagen den
29 mars 1973

*Bidrag till de handi-
kappades kulturella
verksamhet*

I en del av dessa motioner vill man knyta anslagen till vissa av de ändamål som finns uppräknade under denna rubrik. Det gäller motionen 678 av herr Hamrin m. fl., som föreslår 225 000 kronor till överföring av tidigare producerade talböcker till kassetter. Det gäller också motionen 684 av herr Källstad m. fl., där man föreslår 330 000 kronor i förhöjt anslag till De blindas förening för biblioteksverksamhet och framställning av litteratur för synskadade högskolestuderande.

I andra motioner under den här punkten föreslås anslagsökning för andra ändamål. I motionen 1239 av herr Lindkvist och fröken Sandell önskar man större möjligheter för handikapporganisationernas studiekonsulentverksamhet. Motionärerna föreslår för det ändamålet en anslagsökning med 120 000 kronor.

Gemensamt för alla dessa motioner torde vara att motionärerna önskar ökade resurser för att de handikappades isolering skall kunna brytas och att de handikappade i större utsträckning än hittills skall kunna ta del i samhällsarbete och kulturliv på skilda områden.

Utskottsmajoriteten har blivit övertygad om det önskvärda i att dessa resurser ökas. Därför föreslår utskottet en uppräknings av anslaget med 300 000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t har föreslagit. Bidraget till de handikappades kulturella verksamhet skulle därmed totalt bli 4 815 000 kronor.

Herr Zachrisson är bekymrad över att detta skulle innebära orättvisa för en del grupper handikappade. Den slutliga fördelningen av denna anslagsökning kommer ju regeringen att kunna göra. Därför finner jag herr Zachrissons oro egendomlig på den punkten; jag har aldrig tidigare märkt att han varit orolig över bristande vishet hos regeringen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan under punkten 7.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 3 av herr Larsson i Vänersborg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Zachrisson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 14 punkten 7 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av herr Larsson i Vänersborg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja — 157
Nej — 130
Avstår — 4

Nr 56

Torsdagen den
29 mars 1973

Sveriges exportråd

§ 15 Vissa anslag inom handelsdepartementets verksamhetsområde

Föredrogs näringsutskottets betänkande nr 16 i anledning av propositionen 1973:1 i vad avser vissa anslag för budgetåret 1973/74 inom handelsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

Punkterna 1–6

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 7

Sveriges exportråd

Kungl. Maj:t hade i propositionen 1973:1 bilaga 12 punkten B 1 (s. 23 i utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden) föreslagit riksdagen att till Sveriges exportråd för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 3 300 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1973:818 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari såvitt här var i fråga hemställdes att riksdagen skulle avslå regeringens begäran om reservationsanslag till Sveriges exportråd om 3 300 000 kronor.

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1973:818, såvitt här var i fråga, till Sveriges exportråd för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 3 300 000 kronor.

Reservation hade avgivits

1. av herr Hallgren (vpk) som ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till motionen 1973:818, såvitt här var i fråga, skulle avslå Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av reservationsanslag till Sveriges exportråd.

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Jag behöver inte ta alltför mycket av kammarens tid i anspråk. Det fördes en ganska ingående debatt när beslutet att inrätta exportrådet fattades i april i fjol, och våra argument har inte förlorat i tyngd och saklighet sedan dess.

Under senare år har ett allt närmare samarbete mellan staten och det privatkapitalistiska näringslivet utvecklats. Staten stöder kapitalet på kreditmarknaden med direkta gåvor, med subventioner och med skatte-

lättnader. Till allt detta kommer att staten gått in som delägare med storkapitalister i många företag, särskilt i branscher med s. k. högt risktagande.

Ökningen av de statliga åtgärderna har ofta motiverats med arbetsmarknadsskäl, att staten genom gåvorna till kapitalet skulle minska arbetslösheten. Vi har från kommunistiskt håll många gånger visat ihålligheten i det argumentet. Arbetslösheten minskar inte därför att kapitalägarnas vinster ökar och därmed de krafter stärks vilka styr det ekonomiska system som orsakar arbetslöshet.

Också när det gäller exporten går staten in och stöder kapitalet. I årets statsverksproposition föreslås närmare 40 miljoner kronor till exportfrämjande verksamhet. Den större delen av de pengarna ingår i vad man betecknar som normala ekonomisk-diplomatiska nödvändigheter, och det reagerar vi inte emot. Men det finns också poster som mer eller mindre renodlat kan betecknas som en sorts reklam för exportföretagen, dvs. att skattemedel till stor del används för att täcka eller bidra till kapitalets utrikesreklam.

Vi har i motionen 572 riktat uppmärksamheten på det här förhållandet och i följdmotionen 818 yrkat avslag på anslaget till Sveriges exportråd, en organisation med ett institutionaliserat samarbete mellan stat och företagare, och dessutom yrkat avslag på ett reservationsanslag till exportfrämjande åtgärder. Utskottet har i sin skrivning ingenting anfört som egentligen motsäger det berättigade i dessa avslagsyrkanden.

Herr talman! Jag ber därför att i det här sammanhanget få yrka bifall till reservationen 1 av herr Hallgren.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! För mig finns det ännu mindre anledning att bli mångordig i detta ärende. Anslaget på den här punkten är en följd av det beslut som riksdagen fattade i fjol om inrättande av exportrådet, där industrin betalar sin del och staten betalar sin. Fullföljandet av det avtalet behöver vi inte motivera ytterligare, vilket herr Lövenborg tycks mena att vi borde. Kanske man ändå inte skall säga så där nonchalant att dessa pengar är gåvor till storkapitalet. Jag undrar om inte många av dem som är anställda i vår exportindustri skulle bli väldigt ledsna om de här pengarna försvann och staten alltså slutade att visa intresse för att öka vår export. Jag tycker att det är mycket värdefullt att man på det här sättet ökar vårt näringslivs möjligheter att exportera.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Att riksdagen 1972 fattade ett dåligt beslut är på inget sätt ett argument för oss, eftersom vi motsatte oss det beslutet. Vi har heller aldrig sagt att vi är emot exportfrämjande åtgärder över huvud taget, men vi är emot en subventionspolitik av den här typen, eftersom vi uppfattar dessa pengar som en direkt gåva till rika företag som sysslar med export. Omkostnaderna för reklamen bör bolagen själva betala. Det är motiverat, inte minst mot bakgrund av den gåvopolitik omfattande enorma belopp – som förs gentemot kapitalet på alla möjliga områden.

Vi gör i motionen, som återopas i sammanhanget, en mycket imponerande uppräknig av hur den delen av den socialdemokratiska politiken fungerar. Det är jultomtepolitik på alla områden.

Jag är också övertygad om att exportrådets politik framför allt inriktar sig på att öka handeln med EG-länderna, som det nu heter. I den ambitionen är man väl lika enögd som den svenska handelsstatistiken ger besked om. Jag tror att man skulle kunna öka Sveriges utrikeshandel med helt andra metoder, och jag tror knappast det sker genom anslag till exportrådet.

Herr Svanberg talar i sin helt vanliga stil för sin blandekonomipolitik, som är en blandning av ungefär samma typ som den bekanta kyckling-pastejen i historien: dvs. en häst blandas med en kyckling. Så ser också den svenska blandekonomin ut. Det här anslaget är bara en av illustrationerna till det.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! Det finns inte stor anledning att ta upp en debatt i lärofrågor med herr Lövenborg. Han har sin åsikt, enkelspårig, enögd och – jag höll på att säga något annat på en-, men jag skall inte göra det. Han får ha den uppfattningen för sig, men jag vill säga att exportrådet kanske inte framför allt har till uppgift att hjälpa den svenska storindustrin. De flesta av våra stora industrier klarar exporten alldeles utmärkt själva. Det är i mycket stor utsträckning den mindre industrin som exportrådet hjälper med sina ansträngningar att främja exporten. Jag tycker att man inte skall blunda för det. Jag anser att vi bör yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr LÖVENBORG (vpk):

Herr talman! Jag skall inte kvittera artigheten med att kalla herr Svanberg någonting annat än enkelspårig. Hans argumentation i detta fall, liksom i så många andra, är förklarlig därför att han smälter så bra in i rollen som regeringens tomtensse när det gäller att försvara gåvopolitiken i förhållande till privatkapitalet.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! Skall man säga att herr Lövenborg då är den sotare som man skrämmar barnen med?

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Hallgren, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Lövenborg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 16 punkten 7 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Hallgren.

Torsdagen den
29 mars 1973

Handelssekreterare

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Lövenborg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	269
Nej	—	14
Avstår	—	1

Punkten 8

Handelssekreterare

Kungl. Maj:t hade under punkten B 2 (s. 24—26) föreslagit riksdagen att till Handelssekreterare för budgetåret 1973/74 anvisa ett reservationsanslag av 13 120 000 kronor.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1973:808 av herrar Andersson i Örebro (fp) och Sjönell (c) vari hemställdes att riksdagen under anslaget Främjande av utrikeshandel m. m. skulle anvisa 450 000 kronor för inrättande av tre tjänster med placering vid vardera ambassaderna i Oslo, Köpenhamn och Helsingfors för främjande av den mindre industrins export samt

1973:939 av herrar Bengtson i Jönköping (c) och Turesson (m).

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionerna 1973:808 och 1973:939 till Handelssekreterare för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 13 120 000 kronor.

Reservation hade avgivits

2. av herrar Börjesson i Glömminge (c), Andersson i Örebro (fp), Gustafsson i Byske (c), Wirtén (fp) och Sjönell (c) som ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, med bifall till motionen 1973:808 samt med avslag på motionen 1973:939 till Handelssekreterare för budgetåret 1973/74 anvisade ett reservationsanslag av 13 570 000 kronor, varav 450 000 kronor för inrättande av handelssekreterartjänster i Helsingfors, Köpenhamn och Oslo.

Herr BÖRJESSON i Glömminge (c):

Herr talman! Under punkten 8 i näringsutskottets betänkande nr 16 behandlas Kungl. Maj:ts förslag i statsverkspropositionen att för budgetåret 1973/74 skall anvisas ett anslag på 13 120 000 kronor till handelssekreterare. Herr Andersson i Örebro från folkpartiet och herr Sjönell från centerpartiet har i anledning härav väckt motionen 808. Motionärerna framhåller angelägenheten av att snarast starta en mera aktiv exportfrämjande verksamhet i de nordiska länderna och därigenom få snabba exportresultat, i synnerhet för de mindre företagen. Motionärerna

föreslår därför inrättande av tre tjänster som handelssekreterare på ambassaderna i Köpenhamn, Oslo och Helsingfors. För detta föreslås en höjning av anslaget med 450 000 kronor. Detta förslag har utskottets majoritet inte velat biträda, och vi har därför avgivit reservationen 2 vid detta betänkande.

Departementschefen har ökat anslaget under denna rubrik med 3 150 000 kronor. Men den höjningen är avsedd för de nya handelssekreterarkontoren i Wien, London och Haag samt för ökande kostnader för den löpande verksamheten i övrigt.

Vi anser alla att man bör göra allt för att placera de svenska tillverkningsprodukterna i utlandet, och allt som kan göras på den utländska handelsmarknaden bör naturligtvis göras – det är viktigt att staten gör en satsning för att underlätta för den mindre industrin att placera sina produkter där. De nordiska länderna har spelat och kommer att spela en stor roll för de svenska företagen i fråga om utrikeshandeln. Det förhållandet att Danmark numera tillhör Europamarknaden kommer att erfordra en stark bevakning för svensk småindustri på det kommersiella området i Köpenhamn.

Vi reseranter anser att 450 000 kronor i ökade kostnader för de föreslagna handelskontakterna är väl använda pengar. Man kan säkert utgå ifrån att de i exportaffärer mindre rutinerade, små företagen i första hand vänder sig till de nordiska länderna för att avyttra sina alster. När näringsutskottet behandlade den här frågan i fjol avstyrkte man visserligen ungefär samman yrkande som reseranterna har i dag, men man var då inte främmande för en förstärkning av den kommersiella servicen i de nordiska länderna, som man ansåg hade en viss angelägenhetsgrad. Man förutsatte också i skrivningen att Kungl. Maj:t framdeles skulle bevaka behovet av sådan service.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! Herr Börjesson i Glömminge har berört motionen som ligger till grund för reservationen 2, så jag kan lämna den saken. Jag skall i stället redogöra litet grand för vår handel med de nordiska länderna i allmänhet.

Sveriges totala export under fjolåret uppgick till 41,6 miljarder kronor, och av den summan gick 27 procent till de tre nordiska länderna. Det betyder i kronor räknat drygt 10 miljarder kronor. Norden är alltså en utomordentligt betydelsefull marknad för den svenska exportindustrin, och det gäller såväl större som mindre företag. Denna export gav i alla fall jobb under fjolåret åt ca 42 000 svenskar, och det säger väl litet grand om dess värde. Den betyder också mycket när det gäller vår välfärdsutveckling.

Är det nu så speciellt lätt att sälja svenska varor på den nordiska marknaden? På den frågan kan man givetvis svara både ja och nej. Närheten till den nordiska marknaden är naturligtvis ett plus, men vi har också individuella olikheter som är tillräckligt många och stora för att motivera lyhördhet och flexibilitet hos exportörerna. Man kan alltså inte bedöma Norden som en enda marknad.

Ett vanligt fel är också att man gör gällande att Norden är precis som en hemmamarknad. Då har man ofta inte gett sig i kast med en marknadsföring eller en exportdrive på de nordiska länderna. Skall man introducera varor i t. ex. Norge, utgör den splittrade marknadsbilden tillsammans med landets topografi ett problem. En representant arbetar ofta bara inom en region. I Danmark är visserligen handeln starkt koncentrerad till Köpenhamn, men på grund av den stora mängd företag som finns inom de flesta branscher och den hårda konkurrensen blir det för en svensk exportör inte särskilt lätt att överblicka de möjligheter han har att komma in på marknaden. När det gäller den finska marknaden utgör självfallet språket ett problem.

Man kan trots allt säga att den nordiska marknaden är rätt lättillgänglig för en svensk exportör. Framför allt har väl den mindre industrin där de största möjligheterna att i ett initialskede gå ut och pröva sina kunskaper och sin förmåga att sälja utanför Sveriges gränser. Ändå möter man problem, och då fordras det att man kan få en viss hjälp av våra ambassader. Tyvärr är ju Sverige det enda landet i Norden som inte har merkantilt utbildat folk på ambassaderna. Vi kan bara konstatera att de övriga nordiska länderna satsar hårt på Sverige. De har sin organisation väl utbyggd med kommersiell personal på både ambassader och handelskamrar.

Vi tog förra året från folkpartiet tillsammans med centerpartiet upp förslaget att vi skulle få särskilt avdelad personal på ambassaderna. Från ambassadhåll – framför allt i Köpenhamn – har man begärt att få en förstärkning. När vi förra året föreslog en förstärkning med en handelssekreterare på varje ambassad, ansåg utskottet att detta i och för sig var vällovligt och att marknaden var riktig, men i avbidan på att man kunde se resultat av det nytillkomna exportrådets verksamhet avlogs motionen.

Nu kan man tyvärr konstatera att under den i och för sig korta tid som exportrådet har varit verksamt har man inte haft resurser att kunna hjälpa framför allt de mindre företagen; man har en alltför blygsam ekonomi. När herr Lövenborg vid den tidigare debatten med utskottets ordförande herr Svanberg ville göra gällande att dessa pengar i huvudsak går till de stora företagen i deras exportansträngningar, så är ju detta fel. Men frånsatt det har exportrådet mycket blygsamma resurser för att gå in och hjälpa de mindre företagen i deras ansträngningar.

När de nordiska länderna har fått olika uppgörelser med den gemensamma marknaden, så innebär detta också nya problem för små exportörer. Det gäller ursprungsreglerna, som i och för sig är nog så problematiska.

Herr talman! I motionen och reservationen har vi inriktat oss på att de mindre och medelstora företagen skall få ett stöd som de så väl behöver. Vi reserverar tycker att det är rätt förvånande att vi inte har byggt ut ett bättre merkantilt stöd här i Norden. Ett motiv för att man inte har gjort det kan väl vara att vi har haft en mycket bra utveckling av vår export. Men nu börjar det jämna ut sig. Vi har inte samma möjligheter som tidigare att öka vår export. Det kan delvis bero på att man inte har merkantilt personal som kan hjälpa till. Men vi kan göra en jämförelse med vår representation i Amerika. Vi har sex handels-

sekreterare i Amerika, medan vi saknar handelssekreterare i de nordiska länderna. På Nordamerika säljer vi för ca 2,5 miljarder kronor, men på Norden säljer vi för drygt 10 miljarder. Detta ger väl en liten bild av det hela. Därför anser vi att det är väl motiverat att vi förstärker våra resurser på ambassaderna så att de kan hjälpa de mindre företagen i ett hårdnande konkurrens klimat.

Med detta, herr talman, får jag vid punkten 8 yrka bifall till reservationen 2 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Herr GERNANDT (c):

Herr talman! Jag vill sträcka mig längre än till den nordiska marknaden. Över hälften av vad som tillverkas av svensk industri exporteras till främmande länder. Det innebär att en mycket stor del av vårt lands befolkning arbetar – direkt eller indirekt – med tillverkning av exportprodukter. Vi är därmed i allra högsta grad beroende av möjligheterna att effektivt konkurrera på exportmarknaden. Man kan våga säga att våra möjligheter att uppfylla de politiska löften som regering och riksdag så rundhänt ger – trots rådande besvärliga konjunkturförhållanden – grundar sig ekonomiskt sett på att landets exportinkomster kan bibehållas och om möjligt ökas.

Att öka tillverkningen av varor är inte alls svårt. Den skickliga svenska arbetskraften skulle kunna öka tillverkningsvolymen i mycket hög grad om alla kunde ges arbete. Det är alltså inte produktionen som är det svåra i vår situation utan det är konsten att sälja varorna, framför allt på exportmarknaden. Man säger som bekant: Alla produkter som säljs är tillverkade – men långt ifrån alla produkter som är tillverkade säljs.

Som väl är har landets stora exportföretag mycket effektiva försäljningsorganisationer ute på världsmarknaden, och däri ligger en väldig styrka. Men de små och medelstora företagen har det egentligen ganska besvärligt med exportförhållandena – trots de egna organisationernas och de statliga institutionernas exportfrämjande åtgärder. En av orsakerna härtill kan bedömas vara följande: De mindre företagen framställer vanligen produkter som passar för just deras egen idéinriktning, deras eget kunnande och deras egen maskinutrustning. Den varan är då i första hand vad man kallar produktanpassad. Det blir vanligen alldeles utmärkta produkter som är ganska väl anpassade till marknadsbehovet – åtminstone i vad avser hemmamarknaden.

Men då man så småningom vill försöka sälja sin produkt på exportmarknaden blir det avsevärt svårare, särskilt på avlägsna marknader. Genom de egna företagarorganisationerna, genom svenska handelshus och handelssekreterare bjuder man ut sin produkt genom att beställa marknadsföringshjälp i respektive länder eller ländergrupper. Det är dock tyvärr långt ifrån alla av dessa produktinriktade varor som kan placeras ut på värdefulla exportmarknader därför att just den produkten inte passar för aktuell marknad. Produkten var med andra ord inte marknadsanpassad. Det fanns alltså inte något större behov av just den produkten på just den marknaden.

Lämpligt marknadsanpassade och därmed också efterfrågade produkter finns det däremot ett förhållandevis stort behov av på världsmark-

naden. En verkligt värdefull service till svenska småföretag – som svenska staten borde bjuda på utan kostnad för småföretagen – skulle vara att hjälpa småföretagen att hitta de rätta, tillverkningsvärda produkterna för olika exportmarknader, dvs. att anvisa efterfrågade och marknadsanpassade produktförslag. Detta bör inte betraktas som någon ansats till styrning av de svenska småföretagarna utan som en välvillig och t. o. m. nödvändig service för att inte småföretagarna skall gå samma öde till mötes som så många småföretagare inom det svenska lantbruket.

Jag vågar tro att handelsdepartementet så småningom kommer att förstå vikten av att bedriva en mera uppsökande marknadssondering än vad man hittills har gjort. Låt mig få kalla det "uppsökande marknadsstudier" med rapportering till svenskt näringsliv. Det är en funktion som vårt land måste utnyttja förr eller senare. Och det finns absolut inte någon anledning att dröja. Att inte ge svenska småföretagare den servicen är som att ta maten ur munnen på sig själv – eller i varje fall en stor del av den svenska arbetskraften.

Den service man ger nu genom bl. a. handelssekreterarna omfattar inte i tillräckligt hög grad dessa tekniska marknadsstudier och rekommendationer av marknadsanpassade produkter. Det är i stället mer eller mindre vällyckade försök att på beställning hemifrån marknadsföra redan färdiga, produktinriktade varor. Detta är i och för sig bra, men det räcker inte i en snabbt hårdnande världskonkurrens.

Herr talman! Jag vet väl hur kraftigt handelssekreterarorganisationen har byggts ut under de senaste tio åren. Men för att försöka hålla min tidsram vill jag återkomma till hithörande frågor under behandlingen av näringsutskottets betänkande nr 18. För att ge litet ekonomisk bakgrund åt mina förslag till hur handelssekreterarorganisationen bör utökas och effektiveras vill jag emellertid avslutningsvis peka på följande rent paradoxala ekonomiska obalans.

AMS-kostnaderna för de olika arbets-, omskolnings- och understödsaktiviteterna är uppmot 4 miljarder kronor per år – men säg för balansjämförelsens skull drygt 3 000 miljoner kronor. Det är alldeles riktigt att de pengarna måste betalas ut i dessa tider av arbetslöshet. Men hur mycket betalar staten ut till rent exportfrämjande åtgärder, dvs. till handelssekreterare, till Sveriges exportråd, till TEKO-industrin och till den manuella glasindustrin osv., alltså till sådan verksamhet som verkligen kan hjälpa de arbetslösa till riktigt och bestående arbete? Jo, för närvarande betalar staten inte mer än drygt 30 miljoner kronor per år, enligt handelsdepartementets proposition. Det betyder alltså att endast en procent av AMS-beloppet används för att verkningsfullt och bestående bidra till att minska arbetslösheten. Det är den orimliga obalansen mellan de nu oundgängliga kostnaderna för arbetslösheten och de aktivt produktionsstimulerande servicekostnaderna som är så ofattbart stor. Varför inte då lägga ytterligare några tiotal miljoner kronor på handelssekreterarorganisationen och på Sveriges exportråd för denna uppsökande marknadsföring genom tekniskt utbildad och för sin uppgift välrekommenderad personal, som försöksvis kan kontraktanställas för de närmaste kritiska åren?

Herr talman! Jag har inget yrkande i denna fråga. Det skulle i nuläget

vara som en ropandes röst i öknen. Men jag kommer att fortsätta ropandet till dess att tillräckligt många förstår att detta är bland det viktigaste som kan göras för att hjälpa svenska småföretagare till ökade exportmöjligheter och därmed verkningsfullt bidra till att minska arbetslösheten.

Mina synpunkter på detta ärende utvecklas tydligare i motionen 1461.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! Låt mig först säga att jag kan instämma med flera av de tidigare talarna när det gäller värdet av vår export, dess betydelse för levnadsstandarden här i landet osv. På den punkten behöver vi inte tvista.

Men låt mig också peka på att vi under de senare åren har fått en ganska bra förstärkning av både handelssekreterarorganisationen och av de exportfrämjande åtgärderna. I fjol belöt vi att inrätta Sveriges exportråd. Det var ett värdefullt och bra beslut. Rådet skulle sedan kompletteras med handelssekreterare och andra ting allt efter behov. Jag kan erinra om att Kungl. Maj:t i år föreslår tre ytterligare marknadssekreterartjänster och två praktikantstipendier. Man är sålunda inte alldeles ointresserad av denna fråga i kanslihuset heller.

I motionen 808 talas det om att vi skulle behöva en bättre handelsrepresentation i de nordiska länderna. Den motionen förekom också förra året i ungefär samma utformning, i samband med att vi beslöt att inrätta Sveriges exportråd. Då sade utskottet mycket riktigt att exportrådet skulle bli av värde för den svenska exporten till de nordiska länderna men att man också framöver fick tänka sig en utbyggnad av de andra representationerna i de tre huvudstäderna i Norden. Jag tycker att det som utskottet säger i år inte svär mot vad vi sade i fjol. Men vi skall komma ihåg att vi har ett stort exportöverskott i alla de tre nordiska länderna, dvs. vi säljer mycket mer till dem än vad vi köper ifrån dem. Detta hindrar inte att vi har all anledning att hålla en bra representation i de nordiska länderna. Jag är övertygad om att handelsministern och andra berörda har precis samma uppfattning.

Men här är det också fråga om en prioritering, om vad som är viktigast och vad vi kan gå med på ett år. Därför har utskottet funnit att det inte finns någon anledning att biträda motionen. Utskottet vitsordar att vi över huvud taget behöver en förstärkt handelsrepresentation, men det måste vara vettigare att departementet och de som i sin dagliga gärning sysslar med dessa frågor får sköta denna prioritering, i stället för att vi i riksdagen liksom skulle upphöja oss till någon sorts översakkunniga och säga att detta begriper vi mycket bättre än dem som sysslar med frågorna i departementet; det bör finnas handelssekreterare där och där och där.

Motionen 939 handlar om en förstärkning av vår handelsrepresentation i Rom. Den motionen har en något annan bakgrund. Det talas där om behovet av att ha kontakt med den italienska marknaden, och självfallet är det av stor betydelse. Det vill ingen förneka. Motionärerna säger att vi skall ha kontakt med de statliga industrierna i Italien osv. Allt detta låter också bra. Men lägg märke till att detta förmodligen bygger på en promemoria som inkom från den svenska ambassadören i Rom till det svenska handelsdepartementet strax före jul. Jag tror det finns all

anledning att låta Kungl. Maj:t pröva denna fråga i vanlig ordning och inte utan vidare bestämma att det viktigaste vi kan göra nu är att placera en man i Rom. Jag tycker inte att vi skall säga att det inte görs någonting på detta område eller att man inte begriper någonting. Jag är förvånad över herr Gernandt som sade att han skulle hålla på så länge att vi andra begrep någonting och så småningom kanske man t. o. m. kunde lära sig det i kanslihuset. Jag tror att också herr Gernandt bör lära sig vissa ting. Ett visst mått av ödmjukhet och självkritik kanske inte heller är så tokigt. Man skall inte ta till så där förfärligt stora ord.

Likadant tycker jag om jämförelsen mellan våra kostnader för AMS-arbeten och våra kostnader för handelssekreterare. Det är väl något olika storheter. Jag tror inte att man på det där enkla sättet kan jämföra dem och säga att om vi hade satsat dubbelt så mycket, tre gånger så mycket eller fem gånger så mycket på handelssekreterare, så hade vi inte haft någon arbetslöshet. Så enkel är inte situationen.

Det finns väldigt liten anledning att hetsa upp sig till några stora motsättningar. Några sådana finns inte på denna punkt. Vi menar att man nu gjort en förstärkning och att sådana får ske pö om pö. Detta är en del i en budget som också har att ta hänsyn till andra ting. Man kan inte öka anslaget på varje punkt; det hela skall hållas ihop i en budget. Vi är helt övertygade om att det här sker en vettig och riktig utveckling, och det finns ingen anledning för riksdagen att nu yrka något särskilt på dessa punkter.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr ANDERSSON i Örebro (fp):

Herr talman! Vi har oftast rätt lågmälda debatter i näringsutskottet. Vi försöker föra en sakdebatt i de flesta frågor. Visst kan väl temperamentet någon gång ta överhanden, men när det gäller representationen på våra ambassader i Norden och den svenska exporten tycker jag inte att vi har legat särskilt högt. Jag vill inte upphöja mig till expert på den nordiska exporten. Men jag tror inte heller att de på departementet, som herr Svanberg säger, är de enda som kan sköta dessa frågor. Även på ambassaderna har man en uppfattning om behovet av hjälp. Jag vill säga att de gjort en mycket bra insats med den personal de för dagen har, men de har också begärt en förstärkning.

Det är i sådana här fall alltid en fråga om prioritering. Vi har tidigare haft ett mycket stort överskott i vår handel, framför allt på Norge, men trenden med den snabba uppgången av handeln har nu brutits. Det har också uppstått en ny situation i och med att vi har fått olika former för anslutning till den gemensamma marknaden, och det betyder problem.

Med motionen och reservationen har vi avsett att åstadkomma en hjälp för framför allt de mindre företagen. Jag skall inte upprepa vad jag tidigare sade. Vi har fått exportrådet, och vi har ställt stora förhoppningar till det, men rådet har inte, med de begränsade resurser det har, möjligheter att hjälpa till på det sätt vi önskar. Man behöver ha folk på plats där nere för att göra marknadsundersökningar.

Det kan tyckas att det lilla företagens export inte betyder så särskilt mycket för den totala exporten. Men företaget självt betyder enormt

mycket när det gäller att skapa sysselsättning på just sin ort, och det är väsentligt i detta sammanhang.

Herr GERNANDT (c):

Herr talman! Jag har väl inte uttryckt mig riktigt så hårt mot kammarens ledamöter och departementet som herr Svanberg sade. Men jag känner så starkt för detta och är så pass övertygad om att det här är en väg som vi måste gå att jag vill försöka skapa litet uppmärksamhet kring dessa frågor. Jag har talat med flera personer om detta, men alla tycks inte ha tänkt riktigt lika långt. Jag kanske tänker fel, men jag har ju rätt att framföra det i alla fall.

Herr Svanberg talade om Sveriges nyinrättade exportråd som vi kan känna en viss stolthet över – och det vill vi gärna göra, och vi vill också utnyttja det. Rådet har fungerat bra, sade herr Svanberg. Det är väl riktigt, men det hade väl kunnat fungera ännu bättre om man haft mer gott om pengar. Som framgått av pressuppgifter har Sveriges exportråd så pass besvärligt ekonomiskt sett att dess ledning måste ägna alltför mycken tid och energi åt egna organisations- och lokalitetsförhållanden i stället för att ägna all tid och kraft åt utåtriktad verksamhet.

Bl. a. borde Sveriges exportråd kunna utföra en sorts uppsökande verksamhet bland småföretagare i landet. Småföretagarna är nämligen i många fall underleverantörer till större exportföretag, bl. a. på EG-marknaden. De besvärligheter med formaliteter som kan komma att råda på den marknaden har redan nämnts. De större företagen är vanligen väl informerade om de ganska besvärliga EG-formaliteterna när det gäller intyg m. m., medan de små företagen ofta inte har tid och råd att köpa erforderlig information. Det kostar faktiskt pengar att lära sig detta – kurskostnaderna rör sig vanligtvis om ca 300 kronor per person. Jag anser att handelsdepartementet på lämpligt sätt bör bjuda på den typen av information i form av uppsökande verksamhet – t. ex. genom exportrådet som kunde anordna informationskurser i olika industriregioner. Man måste alltså ge näringslivet hjälp i olika former. Man måste på olika sätt gödsla och vårda näringslivets träd för att det skall växa och bära frukt. De pengarna är väl värda att satsa nu.

En annan viktig fråga för svenska småindustrier är att det till dessa förmedlas allt värdefullt nyhetsmaterial från exportmarknaderna. Detta material har småföretagarna annars ganska svårt att få i tid. Det gäller att förmedla detta material snabbt, korrekt och selektivt till de företag som vill utnyttja en sådan service och som har anmält tillverkningsbehov och sysselsättningssvårigheter.

Den centrala kunskapsbank som jag förespråkade i annat sammanhang borde snarast komma till stånd såsom ett effektivt organ för samarbetet mellan småföretagare och exportmarknaden – från det lilla företaget i Sverige till den stora marknaden ute i världen. Denna samverkan måste förr eller senare etableras i effektivare form än den nuvarande för att våra småföretagare skall kunna överleva. Det finns ingen anledning, varken politiskt, tekniskt eller ekonomiskt, att dröja med de åtgärderna.

Vårt länds ekonomiska försprång har minskat oroväckande; de övriga länderna är på väg att hinna i kapp oss. Om vi försökte uttyda de

diagram som tiden och det verkliga skeendet kring oss ritar upp, kan vi inte acceptera någon eftersläpningspolitik. I förlängningen av dessa diagramlinjer står vårt sysselsättningspolitiska öde tydligt markerat för dem som ger sig tid att blicka framåt. Det kanske låter litet stort av mig att säga så här – och det kommer herr Svanberg möjligen att replikera, men jag säger det ändå. Det är redan i dag som vi skall ge dessa kurvlinjer den riktning som vi vill eftersträva för framtiden.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! Jag har inte så mycket att säga till herr Andersson i Örebro. Han sade att ambassaderna – inte bara departementet – gör ett gott arbete i detta avseende. Men det är ju självklart – ambassaderna räknar jag till den svenska statsförvaltningen; de är grenar från kungens kansli som naturligtvis utför ett alldeles utomordentligt arbete. Det har jag inte diskuterat – jag talade om departementet osv.

Sedan säger herr Andersson i Örebro att vi har ökande problem på grund av EG-anslutningen för vissa nordiska länder – jag uppfattade det så.

Att Sverige har vissa problem och att det blir mera jobb genom ursprungsreglerna osv. vid export till EG-länderna är ju en sak. Men bara ett av de nordiska länderna tillhör EG. Varken Norge eller Finland finns med, så jag tycker att problemet inte är så stort.

Sedan vill jag gärna säga några ord igen till herr Gernandt. Han påstår att han känner väldigt starkt för detta och han tror inte att han har uttryckt sig som jag citerade. Jo, herr Gernandt sade ungefär så. Jag kanske inte har citerat alldeles ordagrant, men lydelsen var densamma. Däremot tycker jag det är väldigt bra, om man känner starkt för denna fråga. Det är riktigt. Det behövs folk som gör det. Tala gärna varmt för detta.

Herr Gernandt säger att han blir ivrig. Det har jag ingenting att invända emot. Det är mycket bra, om det är så han använder sitt temperament och inte till att tala om hur liten energi vi andra har och hur litet vi begriper.

Det talas om att det är så dyrt för de små företagen att utnyttja exportrådet. Jag vill påpeka att när riksdagen fattade beslut om detta i fjol, hade utskottet skrivit att det förutsatte att småföretagen vid en första kontakt med exportrådet inte skulle betala för vissa upplysningar och en viss introduktion. Först när de började exportera och fick verklig hjälp, skulle de betala den lägsta avgiften på 300 kronor. Något har vi alltså sysslat med detta. Jag har själv varit med i en organisation och förmedlat exporthjälp åt småföretagare och vet att det är en bekymmersam väg. Det kanske inte alltid är fråga om pengar. Det är fråga om många andra ting i detta sammanhang.

Jag vill också peka på att under en annan punkt, som vi kommer att behandla senare i vår, ökar anslaget till exportkrediterna. Man fördubblar aktiekapitalet för att kunna öka insatserna, vilket innebär att svensk industri får bättre möjligheter att exportera. Låt mig medge att det till stor del rör den större industrin, men även den mindre industrin är med.

När herr Gernandt använder sitt temperament till att tala väl för

denna sak och vara entusiastisk, har jag ingenting att invända. Låt entusiasmen ta sig det uttrycket och påstå inte att vi andra förstår så litet av detta.

Nr 56

Torsdagen den
29 mars 1973

Handelssekreterare

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av herr Börjesson i Glömminge m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Börjesson i Glömminge begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 16 punkten 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Börjesson i Glömminge begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	—	185
Nej	—	98
Avstår	—	3

På förslag av herr förste vice talmannen beslöt kammaren uppskjuta den fortsatta föredragningen av detta betänkande samt behandlingen av återstående på föredragningslistan upptagna ärenden till kl. 19.30.

§ 16 Interpellation nr 68 om ändringar i skattelagarna inför förestående löneförhandlingar

Ordet lämnades på begäran till

Herr BOHMAN (m), som yttrade:

Herr talman! Den genomsnittliga fulltidsarbetande löntagaren i Sverige har en marginskatt på omkring 60 procent. De — huvudsakligen barnfamiljer — som åtnjuter bostadstillägg, belastas därutöver av ytterligare marginaleffekter genom att bostadstillägg trappas ned vid stigande inkomst. För dem ligger den totala marginaleffekten på omkring 80 procent. I vissa extremfall kan den bli än högre. (För de cirka 700 000 ålderspensionärer som åtnjuter bostadstillägg, blir marginaleffekterna förödande.)

En följd härav är att en inkomstagare med 35 000 kronor om året måste ha en ökning av sin bruttolön på över 10 procent för att inte få det *sämre*. Han måste nämligen också kompensera sig för uppgången av den allmänna prisnivån. Utgår sociala förmåner som avtrappas, är en ännu större löneökning nödvändig. Även en 15-procentig löneökning kan visa

sig otillräcklig för att inkomstagaren skall få bibehålla sin standard.

Dessa beräkningar är inte byggda på några teoretiska konstruktioner. Det illustreras bl. a. av den preliminära nationalbudgetens uppgifter om de enskilda konsumenternas utgifter och inkomster. Från 1971 till 1972 steg hushållens inkomster med omkring 9,9 miljarder kronor eller med 8 procent. Under samma period ökade hushållens skattebetalningar med drygt 5,1 miljarder kronor eller med 12 procent. Totalt tog skatten med andra ord omkring 52 procent av hushållens inkomstökning.

Om dessa siffror överförs till 1972 års penningvärde finansplanen räknar med en 5,5-procentig uppgång i konsumentpriserna — går inkomstökningen för hushållen ned från 9,9 till 3,1 miljarder. Skatteökningen uppgår då till 2,8 miljarder kronor. Det betyder att av den reella inkomstökningen gick 90 procent bort i skatt. Inkomstökningen efter skatt i 1972 års priser stannade vid 0,38 procent. För normalinkomstagaren innebär det en ökning av den reala årsinkomsten efter skatt med mindre än 100 kronor.

Beräkningarna avser samtliga hushåll. Inkomstökningarna slår emellertid olika mellan skilda grupper. Marginalskattesituationen varierar för olika inkomstagar- och hushållskategorier. Man måste därför räkna med en viss ojämnhet i fördelningen av den reala inkomstökningen efter skatt. Det synes rimligt att antaga att nästan hälften av alla hushåll inte har fått någon som helst förbättring av den reala nettoinkomsten och att bland dessa betydande grupper vidkänts en klar försämring.

Under 1972 ökade de disponibla inkomsterna med 2 355 miljoner kronor, räknat i 1972 års priser. Av ökningen svarade olika sociala bidrag och socialförsäkringsutfall för ca 90 procent. Den tyngsta posten var ökade pensionsutbetalningar. Den närmast viktigaste posten torde vara ökningen av bostadstilläggen.

Det kan alltså konstateras att den vanlige inkomstagaren icke fick någon standardhöjning alls till följd av sitt arbete och den lön han uppbär därför. Nettoutbytet av höjda löner blev i det närmaste noll genom att 90 procent av lönehöjningen gick till stat och kommun, som i sin tur fördelade och återutbetalade pengarna huvudsakligen som sociala bidrag.

Den skatteomläggning som regeringen genomdrev i riksdagen förra året medför ingen egentlig förändring av den vanlige, heltidsarbetande inkomstagarens marginalskattesituation. För inkomstagare över 30 000 kronor ligger den direkta marginalskatten även i fortsättningen på ca 60 procent. De totala margineffekter på ca 80 procent, som är följderna av det bostadssociala stödets konstruktion, består. Också fortsättningsvis får man alltså räkna med att inkomstökningar av storleksordningen 10 procent inte ger någon egentlig ökning av inkomstagarnas reala inkomster efter skatt.

Det moderna arbetslivet ställer ökade krav på de anställda. Det är naturligt att löntagarna i gengäld begär höjda löner. Lika naturligt är att de fordrar att lönehöjningen skall bestå även efter skatt och penningvärdeförsämringar. Som framgått av vad ovan sagts går emellertid den helt dominerande delen av löneökningen bort genom ökad skatt. De höga margineffekterna i skattesystemet medverkar till att driva upp lönekraven. Löneökningar utöver produktivitetsförbättringen i ekonomin

måste emellertid nästan helt slå igenom som högre priser. Även om en löneökning för hela inkomsttagarkollektivet med en enda procent blott till hälften skulle slå igenom i högre priser, leder en sådan löneökning ändock inte till någon ökning av de verkliga inkomsterna efter skatt. Minst hälften av löneökningen kommer ju att gå till ökad skatt. Reala nettolöneförbättringar för en viss grupp löntagare kan alltså uppnås endast om gruppen lyckas åstadkomma en högre löneökning än genomsnittet. En sådan standardförbättring kan med andra ord endast uppnås på *andra* grupperns bekostnad. Det säger sig självt att sådana förhållanden inte är ägnade att skapa stabilitet på arbetsmarknaden.

Det är mot bakgrunden av de förhållanden som jag här redovisat som man skall bedöma de olika förslag, bl. a. från LO:s sida, som under den senaste tiden skisserats för att göra det möjligt för löntagarna att få en inkomstförstärkning utan att hela eller större delen därav går bort genom prishöjningar och skattehöjningar. Stora grupper av löntagare har alltså kommit underfund med att det nuvarande skattesystemet gör även höga nominella lönepåslag helt meningslösa och att de blott bidrar till att öka kostnadsläget i ett redan förut hårt belastat näringsliv samt att försämra dess konkurrensförmåga och möjligheter att skapa sysselsättning.

Till bilden hör också att finansministern i riksdagens finansdebatt den 28 februari 1973 klart deklarerade, att den nuvarande skattebelastningen i vårt land — den högsta i världen — *inte* kan sänkas. Vill man ha ett nytt skattesystem -- framhöll finansministern — var det "bara fråga om att tillämpa en ny teknik för att ta ut pengarna". En sänkning kunde inte komma i fråga.

Med anledning härav anhåller jag om kammarens medgivande att till herr finansministern få rikta följande fråga:

Vilka ändringar i nuvarande skattelagar är regeringen beredd att föreslå för att förhindra att de löneökningar som eventuellt kan bli resultatet av förestående löneförhandlingar för flertalet inkomsttagare kommer att gå bort till följd av det nuvarande skattesystemets utformning och den snabba prisstegringen?

Denna anhållan bordlades.

§ 17 Interpellation nr 69 ang. behovet av register för svenska forskningsprojekt

Ordet lämnades på begäran till

Herr BERGQVIST (s), som yttrade:

Herr talman! Vid 1971 års riksdag beslutade riksdagen enhälligt att ge Kungl. Maj:t till känna vad utbildningsutskottet i betänkandet 1971:31 anfört beträffande ett databaserat svenskt forskningsregister.

I detta betänkande framhöll utskottet bl. a. följande:

"Utskottet har sålunda blivit övertygat om vikten av att möjligheterna utreds att få till stånd ett datasystem för central registrering av planerade, pågående och avslutade forskningsprojekt, forskningsinstitutioner, enskilda forskare, medelstilldelning etc. För forskningsplaneringen skulle

ett sådant register vara av stort värde, och det skulle också underlätta det internationella samarbetet. I många forskningsobjekt förekommer insamling av relativt omfattande datamängder, som bearbetas genom automatisk databehandling. Det synes naturligt att det utarbetas riktlinjer för dokumentation och arkivering, för eventuellt framtida utnyttjande av det datamaterial till vilket forskningsdata överförts. Som en integrerad del i förevarande utredningsuppdrag framträder även frågan om programmeringsarbetet inom dessa forskningsobjekt.”

Den 7 april 1972 tillkallade Kungl. Maj:t sakkunniga för utredning rörande forskningsråden inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Enligt direktiven skall utredningen ta upp och penetrera hela frågan om de fem aktuella forskningsrådets organisation och verksamhet. Om informations- och dokumentationsfrågorna sägs följande:

”Ett system för information om pågående forskningsprojekt och om forskningsresultat skall framför allt fylla två uppgifter. Dels bör det tillgodose avnämarnas behov av information om forskning och forskningsresultat, dels bör ett sådant system medverka till att 'dubbel-forskning' undviks. Inom vissa forskningsområden, t. ex. de beteendevetenskapliga, bedrivs systematiskt dokumentationsverksamhet. De sakkunniga bör pröva dels värdet av denna dokumentationsverksamhet, dels skälen att för ytterligare någon forskningssektor upprätta ett system för fortlöpande registrering av pågående forskning och forskningsresultat.”

Databaserad registrering är planerad, och pågående forskning förekommer för närvarande inom två områden.

Styrelsen för teknisk utveckling har ett databaserat registreringssystem för redovisning av de forskningsprojekt vartill styrelsen beviljat anslag.

Sveriges industriförbund bedriver med ekonomiskt stöd från statens råd för samhällsforskning dataregistrering av planerad och pågående samhällsforskning.

För information om avslutad forskning finns flera databaserade dokumentationssystem i drift sedan länge. Medlarssystemet för medicinsk dokumentation och SDI-systemen (selektiv delgivning av information) för information om forskningsrapporter inom teknologi och pedagogik är exempel härpå.

Statens naturvetenskapliga forskningsråd har låtit genomföra en utredning om ”Registrering och indexering av forskningsprojekt”: I en preliminär rapport från januari 1973 lämnas förslag till gemensam systematik för registrering av de svenska forskningsrådets projekt och publikationer med sikte på information om forskning, forskningsplanering, forskningsstatistik m. m.

Rapporten visar på det stora behovet av ett gemensamt klassificeringssystem och på önskvärdheten att vidareutveckla arbetet på detta område.

Den kraftiga utvecklingen av forskningen ger hög aktualitet åt frågan om en central registrering av samtliga forskningsprojekt. Den nu pågående uppbyggnaden av små register inom avgränsade områden räcker uppenbarligen inte till för de behov som redan finns. Dessutom fungerar distributionen ofta otillfredsställande. Det kan inte heller från samhälls-ekonomiska utgångspunkter te sig rimligt att denna verksamhet splittras upp på små avgränsade register med varierande kvalitet och användbar-

het. Det borde i stället vara en statlig uppgift att skapa ett stort centralt register som kan ge en god service.

En svensk central av detta slag skulle vara av stort värde för det internationella vetenskapliga och tekniska samarbetet. Inte minst på det nordiska planet skulle den fylla en betydelsefull uppgift.

Tiden förefaller nu vara inne att i relativt fasta former omorganisera arbetet på att få fram ett centralt databaserat forskningsregister i statlig regi.

Jag ber därför om kammarens tillstånd att till herr statsrådet Moberg få ställa följande frågor:

1. Hur bedömer statsrådet behovet av register för svenska forskningsprojekt?
2. Vilka åtgärder anser statsrådet erfordras för att åstadkomma tillfredsställande registrering och indexering av forskningsprojekt?

Denna anhållan bordlades.

§ 18 Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts propositioner:

Nr 66 angående vissa anslag ur kyrkofonden

Nr 69 med förslag till lag om ändring i lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar

Nr 76 angående samhällsinsatser på läromedelsområdet

§ 19 Anmälades och bordlades följande motioner:

Nr 1672 av herr *Karlsson* i Malung *m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:50 angående medlen i den fortsatta regionalpolitiska stödverksamheten m. m.

Nr 1673 av herrar *Nilsson* i Agnäs och *Petersson* i Gäddvik

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:54 angående vuxenutbildning

Nr 1674 av herr *Brännström m. fl.*

Nr 1675 av herr *Nilsson* i Stockholm *m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:55 angående omlokalisering av viss statlig verksamhet

Nr 1676 av herr *Rask m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:57 angående åtgärder för gjuteriindustrin

Nr 1677 av herr *Nilsson* i Agnäs *m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:66 angående vissa anslag ur kyrkofonden

Nr 1678 av herr *Strömberg*

Nr 1679 av herr *Wirtén m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:68 med förslag till lag om ändring i lagen (1938:274) om rätt till jakt, m. m.

§ 20 Utsträckt motionstid

Ordet lämnades på begäran till
Herr HERNELIUS (m):

Fru talman! Jag tillåter mig hemställa att kammaren ville besluta att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:90 med förslag till ny regeringsform och ny riksdagsordning m. m. samt Kungl. Maj:ts proposition 1973:91 angående ändrat belönings-system för statsanställda m. fl. måtte med hänsyn till ärendenas omfattning utsträckas till första plenum efter torsdagen den 12 april.

Denna hemställan bifölls.

§ 21 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor denna dag framställdes, nämligen av

Nr 159 Fru *Marklund* (vpk) till herr utbildningsministern om text-sättning av valprogram i TV:

Avser regeringen att ta något initiativ för att personer med dövhet som handikapp skall kunna få full del av den valinformation som sprids via TV i den händelse Sveriges Radio inte anser sig ha tillräckligt med medel för att textsätta flera program än planerade?

Nr 160 Herr *Svanström* (c) till herr kommunikationsministern om bibehållande av samma postadresser vid organisationsändringar inom postverket:

Vilka möjligheter har postverket att i samband med av rationaliseringssträvande betingade namnändringar och andra omläggningar vid postanstalter tillmötesgå allmänhetens önskemål om bibehållen postadress?

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 18.04.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON/*Solveig Gemert*